

Makerspaces मा युवाहरूसँग समानताको व्यवहार विकसित गर्दै

Making Spaces परियोजनाबाट
लिइएका विचार तथा केस अध्ययनहरू

मूल प्रतिवेदन

लुईस आर्चर, जेन डिविट, एस्मे फ्रीडम्यान र काइलो थोमस
2022

विषयसूची

परिचय: Makerspaces मा समता किन?	4
सन्दर्भ	4
हाम्रो परिकल्पना	5
Making Spaces परियोजनाको बारेमा	6
तीन साभेदार makerspaces	6
परियोजना सहयोगीहरू	8
परियोजनामा के सामेल थियो	9
यस प्रतिवेदनको बारेमा	10
लक्षित वर्ग	10
यस प्रतिवेदनको प्रयोग कसरी गर्ने	10
प्रतिवेदनको ढाँचा	11
सोच	14
विचार 1: सामाजिक न्याय र संगठनात्मक संस्कृति विकसित गर्नु	16
केस अध्ययन 1a: स्टाफ विकास र बाह्य साभेदारिता	17
केस अध्ययन 1b: सामाजिक न्याय संगठानात्मक संस्कृति आत्मसात गर्नु	21
गर	26
विचार 2: सुरक्षित, स्वागतनीय, दिगो र समावेशी स्थल सृजना गर्नु	27
केस अध्ययन 2a: भौतिक तथा सामाजिक स्थलहरू कति जटिल र चुनौतिपूर्ण हुन सक्छन् भनी बुझ्नु	27
केस अध्ययन 2b: सुरक्षित, स्वागतनीय र समावेशी भौतिक तथा अनलाइन स्पेसहरू सृजना गर्नु	32
विचार 3: युवाहरूसँग सहभागितापूर्ण तरिकाले काम गर्नु	39
केस अध्ययन 3a: युवाहरूसँग सल्लाह गर्न सुरु गर्नु	39
केस अध्ययन 3b: युवा-नेतृत्वमा कार्यक्रम	42
विचार 4: हेरचाहपूर्ण शिक्षण एवं सम्बन्धता बढाउनु	44
केस अध्ययन 4a: प्रशिक्षक डिजाइन वर्कशपमा युवाहरूका आवश्यकतामाथि विचार	45
केस अध्ययन 4b: युवाहरूलाई परामर्श र हेरचाह	51
विचार 5: निर्माणद्वारा युवाहरूका क्षमता र सामाजिक कार्यलाई सहयोग गर्नु	55
केस अध्ययन 5a: निर्माणद्वारा युवाहरूका महत्त्वपूर्ण नागरिकतालाई सहयोग गर्नु	55
केस अध्ययन 5b: निर्माणद्वारा युवाहरूको सामाजिक कार्यलाई सहयोग गर्नु	58
विचार 6: प्रगतिका लागि पूँजी, सीप र मार्गको निर्माण गर्ने	61
केस अध्ययन 6a: विविध STEM पेसावालहरूको प्रदर्शन गर्नु	61
केस अध्ययन 6b: युवाहरूका STEM सीप र रोजगारितालाई सहयोग गर्नु	64
मूल्याङ्कन गर्नुहोस्	68
केस अध्ययन 7: Makerspace हरूका लागि समता-केन्द्रित सर्वेक्षणको विकास गर्नु	70
प्रभाव	74
Making Spaces परियोजनामा भाग लिएर प्र्याक्टिशनरहरूले के पाएका थिए?	75
युवाहरूले makerspace कार्यक्रममा सहभागिता गरेर के हासिल गरेका थिए?	78
सामुदायिक प्रभाव	81
सिफारिसहरू	85
हितधारकहरूका लागि सामान्य सिफारिसहरू	85
प्र्याक्टिशनरहरूका लागि विचारणीय प्रमुख प्रश्नहरू	87
शब्दावली	90

परिचय:

Makerspaces मा समता किन?

सन्दर्भ

Makerspaces अर्थात 'क्षमता निर्माण स्थल' भनेको अनौपचारिक बहुउद्देश्यीय साइटहरू हुन् जुन उपकरणहरूसहित वा सहकार्यबिना नै व्यावहारिक सिकाइ र सृजनशील उत्पादनका लागि तयार गरिएका हुन्। यी नवोन्मेषी सिकाइ स्पेसहरूले प्राविधिक, निजी, सामुदायिक तथा सामाजिक लक्ष्यहरूको सम्बोधन निम्ति सामग्री, सीप तथा विचारहरू साभ्रा गर्ने अवसर प्रदान गर्दछन्। यी तेजीले फैलिँदै गइरहेका स्पेसहरूले बढ्दो विज्ञान, प्रविधि, इन्जिनियरिङ्ग तथा गणित (STEM) सहभागिताका लागि आदर्श व्यवस्था साभ्रा गर्न सक्दछन्, तर यु.के.मा अहिलेको मितिसम्म यो सम्भाव्यता खासगरी न्यून आय तथा कम प्रतिनिधित्व भएका समुदायहरूका लागि व्यापकतया वास्तविकतामा परिणत हुन सकेको छैन।

केही प्रेरणादायक अपवादहरू छन्, तर सिर्जनात्मक व्यवहारका ती सीमित हिस्साबारे व्यापक रूपमा जानकारी छैन, तथा यु.के.मा क्षमता निर्माणलाई सहायता दिने तथा समतामूलक व्यवहार साभ्रा गर्ने पेसावाल सञ्जाल तथा पूर्वाधारको अभाव छ। थप उपकरणहरू हासिल गर्नुको स्थानमा Making Spaces परियोजना साभ्रेदारहरूले के विश्वास गर्दछन् भने समावेशी व्यवहार अपनाउनका लागि प्र्याक्टिशनरहरूलाई सहायता दिन पहुँचयोग्य नयाँ समभ्रदारी तथा संसाधानहरूबाट makerspaces लाभान्वित हुनेछन् जसको परिणामस्वरूप यसबाट सामाजिक चुनौतीहरूको सम्बोधन हुनेछ, शिक्षार्थीहरू तथा समुदायहरूलाई सशक्त बनाउने छ, र बाधाहरूलाई समतामूलक STEM सहभागितामा रूपान्तरित गर्नेछ।

हाम्रो शोध यु.के.मा गरिएको थियो, जहाँ makerspaces मा समतामूलक व्यवहारसँग सम्बन्धित वर्तमान प्रमाण आधार तथा पेसागत क्षमता तुलनात्मक रूपले प्रारम्भिक चरणमा नै छ, यद्यपि हामीले अन्यत्र जस्तै संयुक्त राज्य अमेरिकामा गरिएका प्रगतिबाट प्रेरणा लिन सक्दछौं¹। Making Spaces परियोजना प्रस्ताव तयार गरिनुभन्दा पहिलेका वर्षहरूमा भएका प्रारम्भिक खोजी शोध-प्र्याक्टिश बैठकहरूले यु.के. makerspaces भित्रै यस्तो समभ्रदारी र प्र्याक्टिश विकसित गर्नका लागि मजबुत सम्भावना रहेको सङ्केत गरेका थिए।

¹ उदाहरणार्थ, Edna Tan र Angela Calabrese Barton (<https://www.informal-science.org/stem-based-making-youth-families-and-communities>), वा टिङ्करिङ्ग आफ्टर-स्कूल कार्यक्रममाथि विशेष ध्यान केन्द्रित गर्दै Shirin Vossoughi तथा अन्यहरूद्वारा टिङ्करिङ्ग कार्यक्रमहरूमाथि गरिएको व्यापक शोध (<https://www.informalscience.org/tinkering-learning-and-equity-afterschool-setting>) जस्ता टिङ्करिङ्ग शिक्षादाताहरूको एउटा समता-उन्मुखी पेसावाल समुदायलाई पनि संलग्न गरेको (<https://www.exploratorium.edu/education/california-tinkering-afterschool-network>), शिक्षाविदहरूद्वारा makerspace प्र्याक्टिशनरहरूसँगको सहकारितामा गरिएका शोध हेर्नुहोस्।

हाम्रो परिकल्पना

Making Spaces परियोजनाले भविष्यको एक यस्तो दीर्घकालिक परिकल्पनामा योगदान गर्ने उद्देश्य राखेको छ जहाँ सबै यु.के. makerspaces, समुदायहरूका बुद्धिमता, संस्कृति, आवश्यकता, मूल्य तथा पहिचानहरूलाई प्रामाणिक, सम्मानपूर्ण तथा मूल्यवान महसुस हुनेगरि STEM-समृद्ध बनाउँदै व्यापक थरिका समुदायहरूको जीवन, कल्याण तथा क्षमतालाई बढाउन र सपार्नका लागि सामाजिक न्यायको वाहन बन्नु सकुन्, ठाउँ तथा स्रोतहरू प्रदान गर्न सकुन्। यस परिकल्पनामा एक यस्तो भविष्य सामेल छ जहाँ STEM कार्यदल विविध र प्रतिनिधिमूलक हुन्छ, जहाँ प्रमुख सामाजिक चुनौतीहरूको सम्बोधन निम्ति STEM को प्रयोग हुन्छ र जहाँ मानिसहरूले STEM ज्ञान, सीप तथा सिर्जनशीलताको प्रयोग एक सक्रिय नागरिक र न्यायपूर्ण तथा दिगो विश्वको दिशामा सामाजिक कार्यवाहीको एक भागको रूपमा गर्न सक्दछन्।

यो परिकल्पना हासिल गर्नका लागि, हामीले के विश्वास गर्दछौं भने शोधकर्ताहरू, makerspace लीडरहरू र प्र्याक्टिशनरहरू, तथा व्यापक STEM समुदायका लागि आवश्यक छ:

1. अल्पसंख्यकीकृत, न्यून सुविधाप्राप्त समुदायहरूलाई बहिष्कृत गर्न तथा चलिरहेको असमानतालाई बढाउन सुविधासम्पन्न समुदायहरू र कैयौं “प्रभुत्वशाली”हरूद्वारा STEM को ढाँचा कसरी तयार पारिएको छ र व्यवहारमा ल्याइन्छ (makerspace भित्र र बाहिर) भनी राम्रोसँग बुझ्नु र चाल पाउनु।
2. बढी समावेशी तथा सामाजिक दृष्टिले न्यायपूर्ण दृष्टिकोणहरूलाई पहिचान गरी व्यवहारमा ल्याउनका लागि युवाहरू तथा समुदायहरूसँग साभेदारिताका साथ काम गर्नु।

यो प्रतिवेदन व्यापक चुनौतिको सम्बोधनमा मद्दत गर्नका लागि एउटा सानो योगदान मात्रै हो; यसको मनसाय यस परिकल्पनाको दिशामा सोच्न, विचारहरू र वचनबद्धता सुरु गर्नमा मद्दत गर्नु हो। खासगरि, हामी आशा गर्दछौं कि makerspace प्र्याक्टिशनरहरू माभ महत्त्वपूर्ण प्रतिबिम्बित व्यवहारलाई सहायता गर्न यो निम्न प्रकारले उपयोगी स्रोत बन्न सक्दछ:

- दैनन्दिन रूपमा यो त यस्तै हुन्छ भनी मानिलिने व्यवहार, धारणा तथा सोच्ने तरिकाले कसरी समता र समावेशीकरणलाई सहयोग गर्ने उनीहरूका प्रयासहरू बाधित हुन्छन् भनी पहिचान गर्न तथा बुझ्नका लागि makerspace र STEM प्र्याक्टिशनरहरूलाई मद्दत गर्नु।
- सम्मान, सेवा तथा सामाजिक न्यायमाथि आधारित समावेशी व्यवहारलाई सहायता गर्न मद्दत गर्न सक्ने प्रमुख मजबुत सिद्धान्तहरू तथा व्यवहारहरूको पहिचान गर्नु।
- प्र्याक्टिशनरहरूले आफ्नै वातावरणमा अपनाउन सक्ने विचार तथा प्रेरणाहरू प्रदान गर्नका लागि तीन यु.के. makerspaces का चुनौति तथा सफलताहरू साभ्ना गर्नु।

Making Spaces परियोजनाको बारेमा

“प्राक्टिसनरको रूपमा, यस परियोजनामा संलग्न हरेकलाई उनीहरूका आफ्नै प्राक्टिस विकसित गर्न तथा हामीले makerspaces मा युवाहरूलाई कसरी र किन संलग्न गराउँछौं भन्ने विषयमा गहिराइका साथ सोच लगायौं। युवाहरूबाट उनीहरूका अनुभव प्रत्यक्ष रूपमा सुन्नु तथा हामीले उनीहरूका लागि सञ्चालन गरेका परियोजनाहरूबाट उनीहरूले के हासिल गरे भनी सुन्नु साँच्चै नै आँखा खोल्ने किसिमको थियो र यसले हामीलाई युवाहरू का लागि सत्रहरूमा परिवर्तन र संशोधन गर्ने मौका दियो। (Makerspace प्राक्टिसनर)

Making Spaces परियोजनाको पहिलो चरण 2020-2022 को बिचमा सुरु गरिएको थियो र यसमा तीन यु.के. makerspaces का शोधकर्ताहरू, प्राक्टिसनरहरू तथा युवाहरूको सहयोगी साभेदारिता थियो। यु.के.मा कोभिड-19 विश्वव्यापी महामारी सुरु भएकै बेलामा काम थालिएको थियो, जसका कारण साभेदारहरूमिलेर काम गर्नका लागि नौला तरिकाहरू सोच र उनीहरूका युवा कार्यक्रमहरू निम्ति मिश्रित समाधानहरू खोज्न बाध्य भएका थिए। शोध परियोजना IOE मा थियो: UCL's Faculty for Education and Society लाई लयड्स रजिस्टर फाउन्डेसनद्वारा कोष प्रदान गरिएको थियो।

तीन साभेदार makerspaces

परियोजनामा उनीहरूको संलग्नताको भागको रूपमा, तीन makerspaces ले STEM सँग कम्ती प्रतिनिधित्व भएको समुदायका युवाहरूलाई संलग्न गर्नका लागि कार्यक्रमहरू सञ्चालित गरे। हरेक makerspace सित उनीहरूद्वारा सञ्चालित कार्यक्रमको प्रकार र प्रदान गरिएको विषयवस्तु दुवैमा विशिष्ट दृष्टिकोण थियो। हाम्रा साभेदारहरूलाई गुमनाम राख्नका लागि हामीले तीन makerspaces लाई छद्म नाम दिएका छौं।

युनिभर्सिटी Makerspace

उनीहरू को हुन्:

दक्षिण पूर्व इङ्गल्यान्डको सिटी सेन्टर युनिभर्सिटीमा स्थित एउटा भौतिक कर्मशाला तथा शोध केन्द्र। यस makerspace ले विभिन्न विषयका व्यक्तिहरू, दृष्टिकोण, उपकरण, तथा विशेषज्ञतालाई एकसाथ ल्याउँदछ। यसमा विविध, स्टाफ तथा विद्यार्थीहरूको, अन्तर्राष्ट्रिय, युनिभर्सिटी-आधारित सदस्यता छ (जसले दैनिक रूपमा निःशुल्क कर्मशालाको प्रयोग गर्न सक्दछन्) तथा यसको निःशुल्क सार्वजनिक समारोह कार्यक्रमको प्रावधान मार्फत जनसाधारण सदस्यहरूका लागि पनि खुला छ। कोषसम्बन्धी बाधाहरूका कारण युनिभर्सिटी Makerspace को कार्यक्रमहरूमा अहिलेसम्म Making Spaces परियोजना सुरु गर्नुअगि स्थानीय समुदायका अल्पसंख्यकीकृत युवाहरूलाई संलग्न गरिएको छैन।

उनीहरूले के गरे:

यस परियोजनामा संलग्नताको एक भागको रूपमा, यस makerspace ले मूलतया न्यून-आय, नस्लीय रूपमा अल्पसंख्यकीकृत स्थानीय समुदायका लगभग 100 जना युवाहरूसँग (14-18 उमेरका) काम गर्‍यो। यु.के. लकडाउनहरूको दौरान नयाँ वर्कशप सत्रहरू तयार गरिए तथा भर्चुअल रूपमा, र अनुमति हुँदा आमुन्ने-सामुन्ने सत्र आयोजित गरिए। Makerspace ले स्थानीय समुदायका लागि शरद तथा ग्रीष्म स्कूल कार्यक्रमहरूको एक भागको रूपमा उनीहरूका लक्षित वर्गसम्म पुग्न तथा वर्कशपहरू गर्नमा मद्दतका लागि स्थानीय संगठनसँग साभेदारिता गर्‍यो। वर्कशपहरूका विषयहरूमा सामेल थिए: कोडिङ्ग र एआई, अवशिष्टबाट लुगाफाटाको डिजाइन तयार गर्ने, फेस मास्कमा बत्तुभराइ, सुरुआतीहरू र करियर वर्कशपका लागि CAD ।

समुदाय Makerspace

उनीहरू को हुन्:

सरकारको सूचीमा बहु-वञ्चितहरूको पिँधमा रहेका 10% को रूपमा वर्गीकृत स्थानीय इलाकाभित्र पर्ने दक्षिण पश्चिम इङ्गल्यान्ड सहरको मोफसलमा आधारित यस makerspace ले समुदायका साथ प्रविधि, मिडिया तथा कला विषय वरिपरि परियोजनाहरूको सह-सिर्जना गर्ने लक्ष्य राखेको छ। उनीहरूका युवा कार्यक्रमहरू स्कूल अवधिका साथसाथै निःशुल्क सञ्चालित भए र यसले सामाजिक गतिविधिका विषयहरूभित्र STEM सीपहरू निर्माणमाथि ध्यान केन्द्रित गरेको थियो।

उनीहरूले के गरे:

यस makerspace मा पहिलेदेखि नै एउटा युवा कार्यक्रम व्यवस्था थियो, जो लामो समयदेखि चलिआएको स्कूल कार्यक्रम थियो जसमा स्कूल अवधिको दौरान हरेक साता युवाहरूको एउटै समूहसित संलग्न थियो। संलग्न धेरैजस्ता युवाहरू makerspace सँग सुपरिचित थिए र कैयौं वर्षदेखि कार्यक्रमहरूमा भाग लिँदै आएका थिए। Making Spaces परियोजनाको अवधिको दौरान, makerspace ले मूलतया न्यून-आय, श्वेत, स्थानीय समुदायका लगभग 180 युवाहरूसँग (10-18 वर्ष उमेरका) काम गर्‍यो। कार्यक्रमको लक्ष्य सहभागीहरूलाई प्रयोग, खोजी, तथा डिजिटल मेकिङ्ग प्रविधिहरूका साथ सिर्जनाका उपकरणहरू प्रदान गरेर उनीहरूका समुदाय र जीवनमा सकारात्मक परिवर्तनहरू गर्नका लागि सशक्त बनाउनु थियो। सत्रहरू जहिलेपनि सम्भव हुँदा आमुन्ने-सामुन्ने, र महामारीका कारण आवश्यक हुँदा भर्चुअल रूपमा सञ्चालित गरिए।

डिजिटल Makerspace

उनीहरू को हुन्:

विश्वलाई बढी राम्रो स्वरूप दिनका लागि प्रविधि र मानिसहरूसँग कार्य गर्ने एउटा अनलाइन, धरातलीय नवोन्मेषी सङ्गठन। उनीहरूले उत्तर पूर्व इङ्गल्यान्ड सहरमा र वरिपरि बस्ने बेरोजगार तथा न्यून-रोजगारी युवाहरू तथा युवा वयस्कहरूका लागि सहभागिताकारी डिजाइनका उपकरण र विधिहरूमाथि आधारित निःशुल्क एवं पहुँचयोग्य डिजिटल सीप कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरे।

उनीहरूले के गरे:

Making Spaces परियोजनाको दौरान, यस makerspace ले 'रिमोट बूटक्याम्प' सञ्चालित गर्‍यो जसले युवाहरूमा कोडिङ्ग र डिजिटल सीपहरू निर्माणमाथि ध्यान केन्द्रित गर्‍यो। यस कार्यक्रमले डिजिटल बहिष्करणको जोखिममा रहेका निम्नसेवित समुदायहरूका युवाहरूलाई प्राविधिक सीप तथा विशेषज्ञता विकसित गर्नमा सहायता गर्‍यो। भर्चुअल कार्यक्रम स्व-गतिमान थियो जहाँ सहभागीहरूले कोडिङ्ग साथै उनीहरूका करियर सम्भावनाहरू विकासमा वर्कशप र दिशा-निर्देशनमा निर्देशित पाठ्यक्रमहरूमा पहुँच बनाउन सके। मूलतया न्यून-आय, श्वेत स्थानीय समुदायका 60 भन्दा बढी युवाहरूले (18-30 वर्ष उमेरका) makerspace द्वारा प्रदान गरिएका भर्चुअल कार्यक्रमहरूमा भाग लिएका थिए।

परियोजना सहयोगीहरू

प्राक्टिशनरहरू

माथिका तीन makerspaces बाट बाह्र प्राक्टिशनरहरूले परियोजनामा भाग लिए। बाह्र प्राक्टिशनरहरू मध्ये आठजना महिला तथा चार जना पुरुषको रूपमा चिह्नित थिए। बहुसंख्यकले आफ्नो जातियता श्वेत ब्रिटिश पृष्ठभूमिबाट रहेको घोषणा गरेका थिए। उनीहरूको बिचमा, प्राक्टिशनरहरूका अनुभवमा निकै विविधता थियो, यस क्षेत्रमा भर्खर सुरु गरेकादेखि 23 वर्षको अनुभव भएका हरू थिए।

युवा सह-शोधकर्ताहरू

तीन makerspaces द्वारा प्रदान प्रस्तावित कार्यक्रममा सहभागीहरू मध्येबाट तेइस युवा सह-शोधकर्ताहरूलाई भर्ती गरियो। जनसांख्यिकीको हिसाबले, नौजनालाई युवा महिला तथा चौधजनालाई युवा पुरुषहरूको रूपमा पहिचान गरियो। समग्रतामा, पन्ध्रजना श्वेत तथा छःजना नस्लको हिसाबले अल्पसंख्यकीकृत युवाहरू थिए, तथा दुई सहभागीहरूका जातिय पृष्ठभूमि खुलाइएको थिएन। तेह्र शोधकर्ताहरू 10-16 वर्ष उमेरका थिए, तथा दश शोधकर्ताहरू 18 देखि 30 वर्ष बिचका थिए। प्रायःजस्ता उच्च आर्थिक वञ्चनाका क्षेत्रहरूको रूपमा सरकारद्वारा वर्गीकृत इलाकाहरूमा बस्दथे। युवा सह-शोधकर्ताहरूलाई उनीहरूको समयका लागि परियोजनाद्वारा क्षतिपूर्ति दिइएको थियो तथा उनीहरूको शोधमा सहायताका लागि उपकरणहरू (क्यामेरा, भ्वाइस रेकर्डर वा ट्याबलेट) पनि उपलब्ध गराइएको थियो।

युनिभर्सिटी शोधकर्ताहरू

चारजना युनिभर्सिटी शोधकर्ताहरूले यस परियोजनामा भाग लिए, उनीहरू मध्ये तीनजनालाई महिलाहरूको रूपमा तथा एकजनालाई नन-बाइनरी/ट्रान्सजेन्डरको रूपमा पहिचान गरिएको थियो। सबै शोधकर्ताहरूको पहिचान श्वेत ब्रिटिश वा अमेरिकीको रूपमा गरिएको थियो।

परियोजनामा के सामेल थियो

Making Spaces परियोजना शोध-व्यवहार साभेदारिता हो जसद्वारा युनिभर्सिटी शोधकर्ताहरूले तीन साभेदार makerspaces तथा युवाहरूसँग समतामूलक व्यवहारका प्रकारहरू बुझ्न, पहिचान गर्न तथा प्रदर्शित गर्न सहकार्य गरे। परियोजनाको सुरुआतमा, शोधकर्ताहरू, प्र्याक्टिशनरहरू तथा युवाहरूले समतामूलक व्यवहारमा के संलग्न छ भन्ने बारेमा विचार तथा अनुभवहरूलाई बुझे तथा साभ्ना गरे। त्यसपछि प्र्याक्टिशनरहरूले ती विचारहरूको प्रयोग गर्दा अनि विशेष विचारहरूमाथि बल दिँदै उनीहरूको कार्यक्रममा समन्वित गरे। वयस्क तथा युवा सह-शोधकर्ताहरूले व्यवहारमा यो कस्तो देखिन्छ तथा यसको के प्रभाव पन्यो भन्ने थाहा पाउनका लागि डेटा सङ्कलन गरे। अझ विशेष रूपमा, परियोजनामा सामेल थिए:

- **बैठकहरू तथा makerspaces को यात्रा:** शोधकर्ताहरू makerspace साभेदारहरू, प्र्याक्टिशनरहरू तथा युवाहरूसँग उनीहरूका विचार तथा अनुभव जान्न अनि विश्लेषणहरूको सह-विकास गर्न निरन्तर सम्पर्कमा रहे।
- **युवा संलग्नता कार्यक्रमहरूको निरूपण:** शोधकर्ताहरूले makerspace सत्रहरूबाट विस्तृत फिल्ड नोटहरू, फोटोग्राफ, भौतिक कलाकृतिहरू तथा 2300+ अनलाइन डेटा पोस्टहरू सङ्कलन गरे ताकि युवाहरूले ती सन्दर्भहरूमा गरेका अनुभवहरूलाई बुझ्न तथा ती कार्यक्रमहरू कसरी प्रदान गरिए भन्ने जान्न सकियोस्।
- **प्र्याक्टिशनर कार्यशालाहरू:** शोधकर्ताहरूले सामाजिक न्याय तथा समताबारे समभदारी र विचारहरूको सह-विकास गर्न प्र्याक्टिशनरहरूका साथ दुईटा कार्यशाला सञ्चालन गरे।
- **प्र्याक्टिशनरहरूसँग नियमित छलफल तथा 14 अन्तर्वार्ता:** शोधकर्ताहरूले 12 प्र्याक्टिशनरहरूसँग समावेशी तथा समतामूलक व्यवहारबारे उनीहरूको विचार तथा अनुभवहरू अनि देखा परेका अन्तर्दृष्टिहरू बुझ्नका लागि घनिष्ट रूपमा काम गर्‍यो। प्र्याक्टिशनरहरूले ती विचारहरूलाई आफ्ना कार्यक्रमहरूमा सामेल गरे ताकि यिनलाई युवाहरू निम्ति थप समतामूलक तथा समावेशी बनाउन सकियोस्।
- **17 युवाहरूसँग अन्तर्वार्ता:** शोधकर्ताहरूले युवाहरूद्वारा कार्यक्रमहरूमा उनीहरूका अनुभव तथा यसबाट प्राप्त कुनै परिणामहरूबारे पत्ता लगाए।
- **युवा सह-शोधकर्ताहरूका साथ वर्कशपहरू:** 3 साभेदार makerspaces बाट 23 युवा सह-शोधकर्ताहरूलाई भर्ती गरिएको थियो तथा उनीहरूले उनीहरूका आफ्नै वातावरणमा वर्कशपहरूको शृङ्खलामा (समग्रतामा 14 वर्कशपहरू) भाग लिए। युवा शोधकर्ताहरूलाई makerspace प्र्याक्टिशनरहरूसँग भेटवार्ता गर्न, makerspace व्यवस्थाबारे शोध गर्न तथा एउटा स्वागतनीय एवं समतामूलक स्थल केबाट निर्माण हुन्छ भनी पहिचान गर्नका लागि समेत उनीहरूका आफ्नै फील्डवर्क सञ्चालनका लागि तालिम र सहायता प्रदान गरियो। युवाहरूले समतामूलक makerspace कार्यक्रमहरूका लागि उनीहरूका आफ्नै विचार तथा डिजाइन पनि विकसित गरे। समग्रतामा, यस कार्यको परिणामस्वरूप लगभग 105 युवा-उत्पादित कलाकृतिहरू तथा पोर्टफोलियोहरूको निर्माण भएको छ।
- **सर्वेक्षण तथा मूल्याङ्कन विकास:** शोधकर्ताहरूले makerspace कार्यक्रमहरूको समता तथा समावेशिताको मूल्याङ्कनमा मद्दत गर्न प्रयोग गर्न सकिने सर्वेक्षण तयार गर्न र सञ्चालन गर्नका लागि makerspace प्र्याक्टिशनरहरू तथा 20 युवाहरूसँग काम गरे।
- **सल्लाहकार समूह बैठकहरू:** विविध क्षेत्रका सम्बन्धित शोध तथा प्र्याक्टिस विशेषज्ञहरूको प्रतिनिधित्व गर्ने 10 बाह्य, अतर्राष्ट्रिय सल्लाहकार समूह सदस्यहरूलाई परियोजना शोधको जानकारी दिइयो, समीक्षा गरियो तथा छलफल गरियो।

यस प्रतिवेदनको बारेमा

यस प्रतिवेदनमा राखिएका विचारहरू तीन यु.के. makerspaces का साथ Making Spaces शोध परियोजनाको प्रथम चरणमा सञ्चालित सहयोगात्मक शोध मार्फत तयार गरिएको हो। प्रतिवेदनले makerspaces मा समतामूलक व्यवहारको मूल्य र महत्त्व वरिपरि राष्ट्रिय संवादमा योगदान गरेर तथा makerspace प्र्याक्टिशनरहरू माभ्र महत्त्वपूर्ण प्रतिबिम्बित व्यवहारलाई समर्थन गर्ने एक स्रोतको रूपमा सेवा प्रदान गरेर परियोजना लक्ष्य र परिकल्पनालाई सहयोग पुऱ्याउने लक्ष्य राखेको छ। हामीले makerspaces द्वारा समावेशी व्यवहारको दिशामा उनीहरूको यात्रा कसरी सुरु गर्न सक्दछन् भन्ने प्रमाण, सुभावा, तथा विचारहरूको सार निकाल्छौं र साभ्ना गर्दछौं। तसर्थ, यस प्रतिवेदनले STEM मा न्यून-प्रतिनिधित्व भएका समुदायहरूका युवामाभ्र makerspace प्र्याक्टिशनरहरूले समतामूलक संलग्नतालाई कसरी सहयोग गर्न सक्दछन् भनी खुट्ट्याउने काम गर्दछ।

लक्षित वर्ग

यो प्रतिवेदन यस्ता यु.के. makerspace प्र्याक्टिशनरहरूतर्फ लक्षित छ जो विशेषगरि मूलतया न्यून-आय तथा कम्ती प्रतिनिधित्व भएका समुदायहरूका युवाहरूसँग सम्बन्धमा बढी समावेशी व्यवहार अपनाउन तथा विकसित गर्न इच्छुक छन्। युवाहरूसँग कार्यक्रम वा विकासगत गतिविधिहरूको नेतृत्व गरिरहेकाहरू निम्ति खासगरि यस प्रतिवेदनमा उनीहरूमाथि लागू हुने विचारहरू उनीहरूले पाउन सक्दछन्, तर makerspaces मा अन्यहरूले पनि उनीहरूका आफ्ना स्थितिहरूमा केही विचारहरू लागू गर्न सक्षम हुन सक्नेछन्।

यस प्रतिवेदनको प्रयोग कसरी गर्ने

यस प्रतिवेदनमा दिइएका विचारहरूको मनसाय महत्त्वपूर्ण पेसागत प्रतिबिम्बित व्यवहार, अर्थात् ती प्रतिबिम्बित व्यवहारलाई सहायता गर्नु हो जसमा सामेल हुन्छ:

1. शक्ति र अन्याय तथा व्यवहारबाट, र यस मार्फत कसरी असमानता उत्पन्न हुन्छ अनि कायम रहन्छ भन्ने विषयहरूलाई बुझ्नु।
2. आफू स्वयंको व्यवहार र वातावरणमाथि आलोचनात्मक ढंगले सोच्नु।
3. परिवर्तनका लागि मनसायपूर्ण योजना र कार्यवाहीमा संलग्न हुनु।

यस सन्दर्भमा, यस प्रतिवेदनमा रहेका विचारहरू तथा केस स्टडिजले गर्नु पर्ने कार्यहरूको आलेख, 'शीर्ष सुभावहरू' अथवा सामान्य 'निसान लगाउने सूची' प्रदान गर्दैन। यसको स्थानमा, प्रतिवेदनले प्र्याक्टिशनरहरूलाई महत्त्वपूर्ण पेसावाल आत्ममन्थन सुरु गर्नका लागि विचार तथा प्रश्नहरू प्रदान गर्दछ। यसलाई आद्योपान्त पढ्नु पर्ने आवश्यकता छैन। तर, तपाईंले 'सोच' खण्डबाट सुरु गर्न चाहन सक्नुहुन्छ किनकि यसले 'गर्नु पर्ने' खण्डका लागि आधार प्रदान गर्दछ। त्यसपछि तपाईं 'गर्नु पर्ने' का पहलुहरूमा गहिरो जान सक्नुहुन्छ वा यसलाई तपाईंको सन्दर्भमा सर्वाधिक प्रासङ्गिक महसुस गर्न सक्नुहुन्छ। तपाईंले यस प्रतिवेदनलाई आफ्ना सहकर्मीहरूसँग साभ्ना गर्न चाहनुहुन सक्दछ। उदाहरणार्थ, तपाईंहरूले एउटा विशेष विचारमाथि सामुहिक रूपमा ध्यान केन्द्रित गर्न सक्नुहुन्छ तथा त्यसलाई स्टाफ बैठकमा बहसको बुँदाको रूपमा प्रयोग गर्न सक्नुहुन्छ। केस अध्ययनहरूले तपाईंलाई सोचका लागि उद्धत गर्नेछ तथा तपाईंका आफ्नै सन्दर्भमा सिर्जनात्मक ढंगले अपनाउनका लागि केही विचारहरू प्रदान गर्नेछ।

अन्ततया, हामी के दोहोऱ्याउन चाहन्छौं भने समतामूलक व्यवहार एक यात्रा हो, यो यस्तो चिज होइन जो हासिल गरिन्छ र 'सकिन्छ'। यो कहिल्यै सजिलो पनि हुँदैन, यो सामान्यतया असजिलो हुन्छ, कडा परिश्रम, र यसमा समय तथा संसाधान लाग्दछ; तर यस प्रयासको फल सधैं प्राप्त हुन्छ। यो प्रतिवेदनको निर्माण गरेका शोधकर्ता तथा प्र्याक्टिशनरहरूको रूपमा हामीलाई राम्रोसँग थाहा छ कि हामीसँग सबै जवाफहरू निश्चित रूपले छैनन् र हामी आफ्ना बुभाइहरू तथा व्यवहारलाई अभ्र पनि विकास गर्ने क्रममा नै छौं। हामीमध्ये धेरैजना सामाजिक विशेषाधिकार सम्पन्नताको स्थितिबाट बोलिरहेका छौं भन्ने बारेमा पनि हामी राम्रोसँग अवगत छौं। तर, यस प्रतिवेदन मार्फत हाम्रो वर्तमान सिकाइ साभ्ना गर्नाले समावेशी व्यवहारको दिशामा आफ्नै यात्रामा रहेका अन्य यु.के. प्र्याक्टिशनर तथा makerspaces का लागि सहायक हुनेछ भन्ने हामीलाई आशा छ। तपाईंसँग संवाद र सिकाइ जारी राख्ने अपेक्षा हामी राख्दछौं।

प्रतिवेदनको ढाँचा

यस प्रतिवेदनमा पाँच प्रमुख खण्डहरू छन् (सोच, गर, मूल्याङ्कन गर, प्रभाव र सिफारिसहरू)।

परियोजनाबाट निस्केका makerspaces मा समतामूलक व्यवहारको वर्णन गर्ने छ: प्रमुख विचार सोच र गर खण्डहरूमा छन्। छ: विचारहरू प्रत्येकका लागि दुईटा केस अध्ययनहरू विचारार्थ छानिएका छन्:

Makerspace को अनुभव अर्थात 'सुरुआत गर्ने' र युवाहरूसँग यसको समतामूलक व्यवहारको सुरुआत।

बढी अनुभवप्राप्त अवस्था अर्थात यसको समतामूलक व्यवहार 'विस्तारित गर्नु'

केस अध्ययनहरू हाम्रा makerspace साभेदारहरूबाट प्राप्त व्यवहारका विस्तृत उदाहरणहरू हुन्, जो प्रत्येकले संगठनले के गर्नु, के राम्रोसँग भयो, र कसरी व्यवहारलाई थप विस्तारित गर्न सकिन्छ भनी बताउँछ। सोच लगाउने प्रश्नहरूलाई व्यवहारको विकासमा मार्गदर्शन गर्नका लागि मद्दत निम्ति हरेक केस अध्ययनको अन्त्यमा सामेल गरिएका छन्। सोच र गर खण्डहरूमा छ: विचारहरू र केस अध्ययनहरूको गठनबारे थप विवरणका लागि तालिका 1 हेर्नुहोस्।

तेस्रो खण्ड, मूल्याङ्कन गर ले समतामूलक व्यवहारको मूल्याङ्कन गर्दा, खासगरि समतामूलक संस्कृति र सबै युवाहरूका अनुभवको दिशामा उनीहरूको प्रगतिलाई मापन गर्न तथा विचार गर्न makerspaces लाई मद्दत गर्नका लागि तयार पारिएको नयाँ सर्वेक्षणको विकासमाथि ध्यान केन्द्रित गर्दै यसमा संलग्न चुनौतिहरूबारे छलफल गर्दछ।

प्रभाव खण्डले समतामूलक तथा समावेशी व्यवहारहरू विकसित गरिनाले युवाहरू, प्र्याक्टिशनरहरू तथा समुदायहरूमाथि पर्न सक्ने सकारात्मक परिणामका प्रमाणहरूको विवरण दिन्छ।

केही सिफारिसहरू प्रतिवेदनको अन्त्यमा दिइएका छन्, जसमा प्र्याक्टिशनरहरूले उनीहरूका सोच र योजना प्रक्रियालाई सहायता गर्नका लागि प्रयोग गर्न सकिने सोच लगाउने प्रश्नहरू रहेको एउटा संक्षिप्त तालिकाका साथै अन्य परियोजनाहरू/संगठनहरूद्वारा उत्पादित विविध उपयोगी स्रोतहरूका लिङ्कहरू सामेल छन्।

तालिका 1: खण्डहरू सोच र गर भित्रै छ: प्रमुख विचारहरूको गठन

खण्ड	 विचार	केस अध्ययनहरू	
		 समतामूलक व्यवहारको सुरुआत गर्नु	 समतामूलक व्यवहारको विस्तार गर्नु
सोच	1: सामाजिक न्याय मानसिकता र संस्थात्मक संस्कृति विकास गर्नु	1a: स्टाफ विकास र बाह्य साभेदारिता	1b: सामाजिक न्याय संगठानात्मक संस्कृति आत्मसात गर्नु
गर	2: सुरक्षित, स्वागतनीय, दिगो र समावेशी स्थल सृजना गर्नु	2a: भौतिक तथा सामाजिक स्थलहरू कति जटिल र चुनौतिपूर्ण हुन सक्छन् भनी बुझ्नु	2b: सुरक्षित, स्वागतनीय र समावेशी भौतिक तथा अनलाइन स्पेसहरू सृजना गर्नु
	3: युवाहरूसँग सहभागितापूर्ण तरिकाले काम गर्नु	3a: युवाहरूसँग सल्लाह गर्न सुरु गर्नु	3b: युवा-नेतृत्वमा कार्यक्रम
	4: हेरचाहपूर्ण शिक्षण एवं सम्बन्धता बढाउनु	4a: भर्चुअल वर्कशपमा युवाहरूका आवश्यकतामाथि विचार गर्नु	4b: युवाहरूलाई परामर्श र हेरचाह
	5: निर्माणद्वारा युवाहरूका क्षमता र सामाजिक कार्यलाई सहयोग गर्नु	5a: निर्माणद्वारा युवाहरूका महत्त्वपूर्ण नागरिकतालाई सहयोग गर्नु	5b: निर्माणद्वारा युवाहरूको सामाजिक कार्यलाई सहयोग गर्नु
	6: युवाहरूको प्रगति निम्ति पूँजी, सीप तथा मार्गहरूको निर्माण गर्नु	6a: विविध STEM पेसावालहरूको प्रदर्शन गर्नु	6b: युवाहरूका STEM सीप र रोजगारितालाई सहयोग गर्नु

शब्दावली बारे एक टिप्पणी

समता र सामाजिक न्यायसित सम्बन्धित शब्दहरू समय र सन्दर्भमा जटिल तथा भिन्न हुन सक्दछ। हामीले प्रयोग गर्ने शब्दहरूका थुप्रै भिन्न व्याख्याहरू छन्, र केही शब्दहरू परिचित नहुन सक्दछन्। तसर्थ, विशेष महत्त्वका शब्दहरूको व्याख्या प्रतिवेदनभरि रङ्गीन बक्सहरूमा दिइएका छन्। यस परियोजनामा बुझिएको हिसाबले सबै शब्दहरूको शब्दकोष प्रतिवेदनको अन्त्यमा दिइएको छ।

सोच

सोच

यस खण्डमा सामाजिक न्यायका मूल्य तथा सिद्धान्तहरूमाथि कसरी समतामूलक र समावेशी व्यवहार स्थापित गरियो भनी बताइएको छ, र makerspaces ले स्टाफ र संगठनभरि समग्रतामा कसरी सामाजिक न्यायको मानसिकता सुरु गर्‍यो, विस्तारित गर्‍यो अनि जोड्यो भन्ने उदाहरणहरू दिइएका छन्।

“हाम्रो व्यक्तिगत व्यवहार तथा हामीले प्रयोग गरेको भाषा विकसित भएको छ र हामी हाम्रा केही व्यवहारहरूलाई बढी राम्रो ढंगले व्यक्त गर्न सक्षम भएका छौं”

(Makerspace प्र्याक्टिशनर)।

विचार 1:

सामाजिक न्याय र संगठनात्मक संस्कृति विकसित गर्नु

समकालीन समाजहरू असमानता र अन्यायका गाभिएका प्रकारहरूद्वारा चित्रित हुन्छन्। अन्य कुनै संगठनहरू सरह Makerspaces समाजका हिस्सा हुन् र यी शक्ति सम्बन्धहरूद्वारा आकार प्रदान गरिएका हुन्छन्। यदि makerspaces को उद्देश्य व्यापक असमानताहरूको – पुनरोत्पादन गर्नुको साटो – तिनलाई चुनौती दिनमा मद्दत गर्ने हो भने उनीहरूले समता र सामाजिक न्यायको मुद्दाहरूलाई बुझेको र आत्मसात गरेको हुनु पर्दछ तथा उनीहरूको आफ्नै बहिष्कारपूर्ण हुन सक्ने संस्कृति र व्यवहारमाथि पुनर्विचार गर्न सक्षम हुनु पर्दछ। शब्दावलीलाई लिएर थुप्रै बहस भएता पनि यस प्रतिवेदनमा हामीले निम्न व्याख्याहरूको प्रयोग गरेका छौं:

- **समानता** ले विभिन्न समुदायहरूलाई एकैनासले व्यवहार गर्ने दृष्टिकोण राख्दछ, उदाहरणार्थ, सबैलाई एकैनासे संसाधन वा अवसरहरू प्रदान गर्नु।
- **समता** ले समुदायहरूलाई आवश्यकताअनुसार भिन्न रूपले व्यवहार गर्ने दृष्टिकोण राख्दछ, उदाहरणार्थ, अल्पसंख्यकीकृत अथवा समाजद्वारा बहिष्कृत भएकाले जसलाई धेरै चाहिन्छ उनीहरूलाई बढी संसाधन उपलब्ध गराउनु।
- **सामाजिक न्याय** ले असमानता जन्माउने तथा कायम राख्ने ढाँचा, व्यवहार र सम्बन्धहरूको पहिचान गर्ने र चुनौती दिने माथि ध्यान केन्द्रित गर्ने दृष्टिकोण राख्दछ।

प्रमुख सामाजिक न्याय विचारहरूका थप परिभाषाहरू www.m4kingspaces.org/glossary मा पाउन सकिन्छ।

सहभागीहरू, तर खासगरि बहिष्कृत र अल्पसंख्यकीकृत समुदायहरूका अनुभव, परिणाम र कल्याणमा परिवर्तन ल्याउने makerspace को क्षमता धेरै हदसम्म यसले अनुसरण गर्ने मूल्य-मान्यता, मानसिकता र संगठनात्मक संस्कृतिमाथि निर्भर गर्दछ। यस सन्दर्भमा, विचार 1 ले makerspaces लाई रणनीति तथा व्यवहारका लागि ठोस धरातल प्रदान गर्न सक्ने एउटा सामाजिक न्यायको मानसिकतालाई बुझ्न र विकसित गर्नमा सहायता गर्दछ।

केस अध्ययन 1a: स्टाफ विकास र बाह्य साभेदारिता

वयस्कहरूमा नवाचारी निर्माणलाई सहयोग गर्ने यसको सफल इतिहास र सबै उमेरका विविध अन्तर्राष्ट्रिय मानिसहरूसँग सार्वजनिक संलग्नताका लागि मजबुत प्रतिष्ठा भएता पनि युनिभर्सिटी Makerspace को विशिष्ट अन-क्याम्पस रेमिटले उनीहरूको केही स्थानीय समुदायहरू, खासगरी युनिभर्सिटीमा पहिलेदेखि नै विद्यार्थी नरहेका अल्पसंख्यकीकृत समूहहरूका युवाहरूसँग सीमित संलग्नता रहेको देखाउँदछ। स्टाफले के पनि स्वीकार गर्दछ भने युनिभर्सिटीभित्र काम गर्ने एक टोलीको रूपमा उनीहरू मूलतया सामाजिक रूपले समृद्ध पृष्ठभूमिबाट आउँदछन्। Making Spaces परियोजनामा संलग्न हुनका लागि उनीहरूको उत्प्रेरणाहरू मध्ये एक सामाजिक न्यायका मुद्दाहरूबारे आफ्नो बुझाइलाई बढाउन यस अवसरको प्रयोग गर्ने र स्थानीय समुदायहरूसित सम्पर्कता निर्माण गर्ने रहेको थियो।

Makerspace ले के गर्‍यो

- ब्याक लाइभ्स म्याटर आन्दोलनको सन्दर्भमा विविधता र समावेशिताका मुद्दाहरूबारे थप बुझ्न तथा पहिचान गर्नका लागि छलफलको एउटा शृङ्खला सञ्चालित गर्‍यो।

“एउटा टीमको रूपमा संवाद गर्नु हाम्रोलागि धेरै सजिलो भएको छ र कसरी यसले makerspace र शोधमाथि प्रभाव पारेको छ। [समता] हाम्रो साप्ताहिक बैठकको एउटा हिस्सा हो जहाँ हामीले यसबारे कुरा गर्छौं... कसैले पढेको विषयमा, र हामीले बढी सक्रियताका साथ परिवर्तनहरू गर्ने बारे सोचिरहेका छौं। हालैसम्म यो टीममा यो नियमित संवादको विषय रहेको थिएन, त त्यसमा परिवर्तन भएको छ” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- एउटा टोलीको रूपमा सिक्ने स्थान आफैलाई दियो।

“हामीले जो निकै उपयोगी पायौं साथै हामीले के परिवर्तन गर्न गइरहेका थियौं भन्ने विशेष कुराहरूमा तुरुन्तै हामी गएौं। त्यसैले, पहिला केही विचार-विमर्श गर्ने अलिकति ठाउँ हामीले आफैलाई दियौं, सिक्ने एउटा अनुभवको रूपमा, र त्यसपछि मात्रै हामीले के परिवर्तन गर्न गइरहेका छौं भन्ने विषयमा सोचन थाल्यौं” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

“मेरो विचारमा यी विविधता सत्रहरू गर्दा, यस्तो मौका पाइयो, मिलेर पढ्ने र छलफल गर्ने किसिमको एउटा स्पेस, यसले हामीलाई त्यो गर्ने स्पेस दियो यसरी टीमका सबैजना एकप्रकारले एउटै विचार राख्नेवाला थिए। मेरो विचारमा यो साँच्चै मद्दतगार रह्यो” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- समता, विविधता र समावेशिताका नयाँ तालिम सञ्चालन गरियो तथा सामाजिक न्यायसित सम्बन्धित मामिलाहरूमा वर्कशपहरू सञ्चालित गर्न, उदाहरणार्थ श्वेत विशेषाधिकारबारे बुझाइ विकसित गर्न स्टाफ वर्कशपका लागि बाह्य पेसावालहरूलाई आमन्त्रित गर्‍यो।

“वर्कशपले... श्वेत विशेषाधिकारको समस्याबारेमा र हाम्रो टीम तथा हाम्रो makerspace लाई बढी समावेशी र नस्लभेद-रोधक बनाउनका लागि हामीले के परिवर्तन गर्न सक्छौं भन्ने विषयमा चर्चालाई प्रोत्साहित गर्‍यो। हामीले त्यसपछि नस्लभेद, सक्षमतावाद (ableism), ट्रान्सफोबिया, लिंग असमानता तथा भेदभावका ती प्रकारहरूबिच चौबाटो जस्ता विषयहरूमाथि चर्चा गर्नका लागि एउटा मासिक आन्तरिक विविधता तथा समावेशी सत्र स्थापित गर्‍यो” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- योजनामा प्रयोगकर्ता माथि थप ध्यान दिनका लागि यस नयाँ कार्यक्रमबाट अल्पसंख्यकीकृत समुदायहरूका युवाहरूले के चाहेको हुन सक्दछ र उनीहरू के चाहन्छन् भनी बुझ्नका लागि बाह्य समुदाय संगठनसित घनिष्ठ रूपमा काम गर्‍यो। परिणामस्वरूप गरिएका परिवर्तनहरूमा सामेल छन्: सत्रहरूका समय, समुदाय र सहभागीहरूको सांस्कृतिक पृष्ठभूमिहरूलाई बढी नजिकसित देखाउने makers र सहूलियतदाताहरूलाई काममा राख्नु; युवाहरूले के चाहन्छन् भनी उनीहरूबाट प्राप्त जानकारीमाथि आधारित वर्कशप विषयवस्तु र फोकस डिजाइन गर्‍यो।

“त, मलाई थाहा छ[सामान्यतया] जसरी हामी कामहरू गछौं हामीले त्यसमा परिवर्तन गर्नु नै पर्छ। हामीले युवाहरूको समय बर्बाद गर्दैनौं र उनीहरूलाई निराश गर्दैनौं, जस्तै केही देख्नुहुन्छ जो सही होइन” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- समतामूलक युवा संलग्नताको सम्बन्धमा विशेषताप्राप्त अन्य संगठनहरूबाट सक्रिय सम्पर्क कायम गन्यो र सिक्नो।

“मैले यस्ता विभिन्न युवा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नेहरूसँग कुरा गर्नमा निकै समय बिताएँ जसले के चिजले काम गर्दछ भनी पत्ता लगाउने प्रयास गरिरहेका छन्” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- युवाहरूका नयाँ साभेदारिता र दृष्टिकोणबाट सिकेको आधारमा नयाँ युवा कार्यक्रमहरूको विकास गन्यो।

के राम्रोसँग भयो

- दिगो महत्त्वपूर्ण पेसावाल विचारबाट सुरु गरेर, सहयोगपूर्ण सिकाइ, सोचाइ र छलफल गर्दै काम गर्नका लागि बढी जानकारीयुक्त योजनाहरू बनाउन स्टाफ सक्षम भएको थियो।
- तालिमका लागि बाह्य साभेदारिता विकास र विस्तार तथा स्थानीय समुदायहरूसँग काम गर्नु पनि प्रभावकारी रह्यो तथा युवा वर्कशपहरू को संलग्नकारी नयाँ कार्यक्रम निर्माणमा मद्दत प्राप्त भयो जो सकारात्मक रह्यो। अनुभवी सामुदायिक साभेदारहरूसँग काम गर्नुले पनि अल्पसंख्यकीकृत समुदायहरूका युवाहरू निम्ति उच्च-गुणस्तरीय कार्यक्रम उपलब्ध गराउन चाहिने सुक्ष्म बुझाइ प्रदान गर्‍यो।

अब उसो विकसित र सपारिएको के हुनसक्छ

- युनिभर्सिटी Makerspace ले भर्खरिमात्र उनीहरूको समतामूलक युवा कार्यक्रम विकसित गर्न थालेका थिए, र समय, कोष तथा स्थलसम्बन्धी बाधाहरूको कारण कैयौँ वर्कशपहरूबाट (उदाहरणार्थ, ग्रीष्मकालीन स्कूल, शरदकालीन स्कूल) सुरे गरेका थिए। युवाहरूको प्रगतिका लागि मजबुत सम्पर्कहरू र मार्ग निर्माण गर्नका लागि यिनलाई लामो समयसम्म चल्ने सत्रहरूमा विस्तारित गर्न सकिन्छ।
- युवाहरू र स्थानीय समुदाय साभेदारहरूसितको सम्बन्धतालाई त्यसै समूहहरूका साथ लगातार संलग्नता तथा सह-निर्माणद्वारा मजबुत पार्न सकिन्छ।
- स्टाफको संख्या र कार्यक्रमको प्रगतिका कारण एउटा संगठनभित्र सामाजिक न्यायका मुद्दाहरूको बुझाइलाई गाभ्नु समयका साथ सधैं एउटा चुनौति हुन्छ। सामाजिक न्यायको दृष्टिकोणलाई कसरी समयका साथै आत्मसात गर्ने, निरन्तरता दिने र बढाउने, त्यो एउटा विकसित हुँदै जाने संगठनात्मक योजना उपयोगी हुन सक्दछ।
- युवाहरूसँग कसरी सहभागितापूर्ण दृष्टिकोण विकसित गर्ने र गाभ्ने भन्ने विषयमा अन्य संगठनहरूबाट सिक्ने।
- निगरानी बढाउने ताकि यसले सहभागीहरूको विविधतामाथि मात्रै विचार नगरोस्, बरु समताको दृष्टि मार्फत कार्यक्रमहरूमाथि पुनर्विचार पनि सामेल होस् (उदाहरणार्थ, समता कम्पास) जस्ता पुनर्विचारका उपकरणहरूको प्रयोग गर्नु, सामाजिक न्याय मूल्यहरूसित तिनीहरू कुन सीमासम्म सहयोग गर्दछन् र मिल्छन् भनी मापन गर्नु तथा यी अन्तर्दृष्टिहरूलाई योजना बनाउन र कार्यान्वयनमा प्रयोग गर्नु।

सिकाइका बुँदाहरू 1a (सुरुआत)

के र किन?

सुरु गर्दा (i) समता र सामाजिक न्यायका मुद्दाहरूको एउटा साभा, गहिरो समभदारी हुनु (उदाहरणार्थ, कसरी विशेषाधिकार र हरेक दिन यो त यस्तै हुन्छ भनी मानिलिने व्यवहारहरूले असमानता उत्पन्न र कायम राख्दछ) र (ii) महत्त्वपूर्ण पेसावाल पुनर्विचारका मूल्यलाई मान्ने अनि व्यवहार गर्ने सांगठनिक संस्कृति विकसित गर्नु महत्त्वपूर्ण छ। प्र्याक्टिशनरहरू र लीडरहरूद्वारा अपनाइने मानसिकता र मूल्यहरूद्वारा तपाईंको व्यवहारको समतामूलक सम्भाव्यताले आकार लिने हुँदा यस्तो हुन्छ।

कसरी?

सुरु गर्नमा मद्दतका लागि, प्र्याक्टिशनरहरूलाई एउटा समतामूलक/सामाजिक न्यायको मानसिकता र दृष्टिकोण अपनाउन मद्दत गर्नका लागि विकसित गरिएका संसाधन एवं ढाँचाहरूका साथै समानता र विविधता तालिम प्रदान गर्ने संगठनहरूबाट विशेषज्ञता र तालिम हासिल गर्नुहोस् - स्रोत लिङ्कहरूका लागि सिफारिसहरू खण्डमा 'प्र्याक्टिशनरहरू निम्ति प्रमुख विचारणीय प्रश्नहरू' तालिका हेर्नुहोस्।

प्रमुख विचारणीय प्रश्नहरू:

- सबै स्टाफले समता तथा सामाजिक न्यायका मुद्दाहरूबारे साभा, गहन समभदारी विकसित गरून् भनी हामी कसरी सुनिश्चित गर्न सक्छौं?
- महत्त्वपूर्ण पेसावाल पुनर्विचारको सम्मान र व्यवहार गर्ने एउटा सांगठनिक संस्कृतिको सिर्जना कसरी गर्नेछौं र कायम राख्न गइरहेका छौं?

केस अध्ययन 1b:

सामाजिक न्याय संगठनात्मक संस्कृति आत्मसात गर्नु

समुदाय Makerspace को समतामूलक व्यवहारमा लामो इतिहास र बलियो प्रतिष्ठा छ। तर, संस्था राम्रोसँग अवगत थियो कि उनीहरू शिथिल हुन सक्दैनथे तथा बुझ्दथे कि उनीहरू आलोचनात्मक पेसागत पुनर्विचारको उनीहरूको समावेशी व्यवहार र संस्कृतिलाई कायम राख्न अनि निरन्तर विस्तारित गर्न अतिसक्रिय हुन चाहन्थे।

Makerspace ले के गर्‍यो

- स्पष्ट स्टाफ भर्ती, प्रविष्टी, तालिम र विकास कार्यक्रम विकसित गर्‍यो जसले सामाजिक न्यायका मुद्दाहरूमाथि ध्यान केन्द्रित गर्‍यो तथा यसलाई समयको दौरान स्टाफको पथ-प्रदर्शन गर्दै पेसागत विकास मार्फत जारी राख्यो। परिणामस्वरूप, सबै स्टाफलाई सामाजिक न्यायका मुद्दाहरूबारे राम्रो ज्ञान, यसप्रति वचनबद्धता, तथा समभेदारिता प्राप्त भयो अनि ती सिद्धान्तहरू अरूका सामुने आत्म-विश्वासका साथ राख्न सफल भए तथा तिनलाई उनीहरूको व्यवहारमा सामेल गर्‍यो।
- परिवर्तन र विकासप्रति लगातार पेसागत पुनर्विचार तथा खुलापनको संस्कृति आत्मसात गर्‍यो।

“मेरो विचारमा मेरो दृष्टिकोण यस्तो छ कि तपाईंले गर्न सक्ने साना-साना परिवर्तनहरूको संगालोले सायद व्यापक चिजहरूलाई सकारात्मक बनाउन सक्दछन्”। मेरोलागि ‘आफूभित्र तिमीले के परिवर्तन गर्न सक्दछौ’ भन्ने नै सबैथोक हुन्छ’। ‘तपाईंले चाल्न सक्ने साना पाइलाहरू के हुन्?’, त्यो चाहे तपाईंलाई अति नै मन पर्ने कुनै चिजबारे आफैलाई शिक्षित गरेर होस्, साना परिवर्तनहरू गरेर... यी साना परिवर्तनहरूले नै साँच्चै ठूलो फरक ल्याउँछ”
(समुदाय Makerspace प्र्याक्टिशनर)

“तसर्थ, मलाई लाग्दछ कि हाम्रा सबै कार्यक्रमहरूमा मैले सधैं सिकिरहेको हुन्छु, मैले कहिल्यै पूरा गर्न सकेको छैन, यदि यसको कुनै अर्थ हुन्छ भने? जस्तै कि मैले एउटै कार्यक्रम 15 पटक चलाउन सक्छु र सधैं मैले केही भिन्न सिक्न सकिरहेको हुन्छु र यही हाम्रो टोली समग्रतामा धेरै राम्रो छ”
(समुदाय Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- युवाहरूसँग समता र सामाजिक न्याय वरिपरिका सांगठनिक मूल मूल्य-मान्यताहरूसित उनीहरूको एकरूपताको जाँच गर्न सांगठनिकता र साभेदारिता दुवै रूपमा कार्यक्रमहरूको लगातार निगरानी गर्‍यो।

- स्थानीय सामुदायिक केन्द्रहरू, स्कूलहरू तथा विशिष्ट समूहहरूमा (जस्तै, युवा आमाहरू) प्रारम्भिक वर्कशपहरूका शृङ्खलाहरू सञ्चालित गरेर कार्यक्रमहरू विकसित गर्नका लागि स्थानीय समुदायहरूसित सक्रिय, सहभागितापूर्ण सम्बन्धता विकसित गर्नु जो समयका साथै दीर्घकालिक सम्बन्धता तथा नयाँ प्रस्तावहरूमा विकसित भए।

“हाम्रो निकट छिमेकको बालख केन्द्रमा युवा आमा समूहसँग घनिष्ठताका साथ काम गर्नु। उनीहरूले क्रिसमस सजावट बनाउन चाहन्थे वा आफ्ना बच्चाहरू निम्ति सुन्दर चिजहरू बनाउन चाहन्थे र त्यसैले हामीले त्यसैको वरिपरि सारा सिर्जना गर्नु। हामी विस्तारै [makerspace] मा सन्ध्याँ किनभने एकदमै छिमेकमा थियो, तर मानिसहरूका लागि यी ठूला पाइला हुन् भन्ने हामीले बुझ्यौँ। त्यसैले, ‘आउनुहोस् र क्रिसमस सजावट बनाऔँ’ बाट सुरु भयो अनि अन्ततः ... 6 साताको ‘प्रविधि र डिजिटल स्पेसमा महिलाहरू’ पाठ्यक्रममा सरियो।”
(समुदाय Makerspace प्र्याक्टिशनर)

“ढोका सबैको लागि खुला छ भन्नुभन्दा... हामी सक्रिय रूपले समुदायमा गएर यसको भाग बन्ने मानिसहरू खोजिरहेका छौँ” (समुदाय Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- भौतिक स्थलदेखि स्टाफिङ्ग र प्रोग्रामिङ्गसम्म संगठनका हरेक पक्षमा समावेशी मूल्यहरू जोडिए। उदाहरणको लागि, मूल भवनको सह-डिजाइन आर्किटेक्टहरू र स्थानीय समुदायका युवाहरूद्वारा बनाइएको थियो, र स्टाफले यस रीतिलाई नयाँ अस्थायी बाह्य स्थापन जस्ता नयाँ विकासहरू मार्फत अगाडि बढाउन चाहन्थ्यो।

“हामीले सुरुदेखि नै युवाहरूबाट यो कस्तो देखिनु पर्दछ भन्ने सुझाव लिएका थियौँ र उनीहरूले नाम रोजे, यसमा हामीले के गर्नु पर्दछ भन्ने उनीहरूले नै रोजे, हामीले यसलाई कसरी विकसित गर्नु पर्दछ भन्ने बारेमा उनीहरूसँग धेरै छलफल गर्नु... यसमा साँच्चै नै युवाहरूको आवाज छ” (समुदाय Makerspace प्र्याक्टिशनर)

के राम्रोसँग भयो

- संगठनको समता एवं सामाजिक न्यायका मूलभूत सिद्धान्तहरूमा स्थापित एउटा मजबुत, समावेशी सांठनिक संस्कृति र व्यवहार हुनु। यी मूल्यहरू भर्तीदिखि लिएर कार्य-सम्पादन तथा मूल्याङ्कनसम्म संगठनका कार्यका सबै पक्षहरू मार्फत सामेल गरिए।

“हामी युवा-व्यक्ति केन्द्रित छौं र यसरी हामीले चिजहरूलाई हेर्छौं” (समुदाय Makerspace प्र्याक्टेसनर)

- लगातार पेसावाल पुनर्विचार एवं अध्ययनको एउटा खुला एवं सुविचारित संस्कृतिद्वारा संगठनले सामाजिक रूपमा न्यायपूर्ण तरिकाले उनीहरूको व्यवहारलाई सामान्यतया कायम मात्रै राख्दैन बरु विस्तारित पनि गर्दछ।

अब उसो विकसित र सपारिएको के हुनसक्छ

- विचारणीय र साभेदारिताको संस्कृतिलाई थप समर्थन गर्नु र कायम राख्नु। Making Spaces परियोजनामा सहभागिता तथा वर्तमान शोध विचारहरूसित संलग्नताद्वारा उनीहरूलाई प्रदान गरिएको अतिरिक्त विचारणीय स्पेसहरूले उनीहरूलाई उनीहरूका व्यवहारलाई विस्तारित गर्न तथा नयाँ दृष्टिकोण विकसित गर्नमा मद्दत गरेको थियो भनी सामुदायिक Makerspace प्र्याक्टिशनरहरूले स्वीकारेका छन् तथा सामुहिक पुनर्विचारको यस स्तरलाई जारी राख्नका लागि तरिकाहरू खोज्न इच्छुक छन्।
- व्यापक सहरभरि कार्य गर्दै साभेदारितालाई विस्तारित गर्नु। समुदाय Makerspace ले व्यापकतया श्वेत, कामदार वर्ग समुदायहरूलाई सेवा प्रदान गर्दछ जो एकदमै वरिपरि बसोबास गर्दछन्, तर व्यापक भौगोलिक क्षेत्रमा काम गर्न अनि सोहीबमोजिम उनीहरूको संलग्नता बढाउन चाहन्छन्।

“जुन इलाकामा हामी काम गर्दछौ त्यो मूलतया श्वेत कामदार वर्गको हो... र त्यो यस्तो केही थिएन, यदि मैले इमानदारीपूर्वक भन्ने हो भने, पहिला सुरु गर्दा मैले सोचें पनि। तर नजिकबाट हेर्दाखेरि मात्रै थाहा हुन्छ कि “एकैछिन पर्ख। अनि, हामीले अब धेरै ठाउँमा [सहरमा] बढी काम गरेका छौं। हामीले पहिले नै काम गरेका थियौं... मूलतया ब्ल्याक इलाकामा, र यस[programme] मा हामी जतिसक्दो व्यापक फैलिएर [सहरमा] काम गरेर हेर्न चाहन्थ्यौं... लामो संवाद छ जो चलिरहेको छ” (समुदाय Makerspace प्र्याक्टिशनर)

सिकाइका बुँदाहरू 1b (विस्तारण)

के र किन?

समावेशी सांगठनिक संस्कृतिहरूलाई संगठनका सबै क्षेत्र र स्तरहरूमा गाभिनु पर्दछ, अंगीकार गरिनु पर्दछ अनि निरन्तरता दिनु पर्दछ। लीडरहरूले यसको निगरानीमा मद्दत गर्न सक्दछन् र यस संस्कृतिलाई व्यवस्थाभर निरन्तर रूपमा गाभिन सक्षम बनाउनका लागि पर्याप्त समय, संसाधन अनि वचनबद्धता होस् भनी सुनिश्चित गर्न सक्दछन् तथा यो ‘जीवित’ रहोस् अनि निरन्तर बढ्दै र विकसित हुँदै जाओस् भनी जाँच गर्न सक्दछन्।

कसरी?

लीडरहरू र प्र्याक्टिशनरहरूले समयका साथ स्थानीय समुदायहरूसँग अर्थपूर्ण, दीर्घकालिक, विश्वासिलो सम्बन्धता बढाउनमाथि उपयोगी ध्यान केन्द्रित गर्न सक्दछन्। शिथिलताको मुकाबिला गर्न तथा विकासका विद्यमान र नयाँ क्षेत्रहरूको पहिचान गर्नका लागि स्टाफ, युवा तथा समुदायहरूबाट निरन्तर, सक्रिय रूपमा सुन्ने र सिक्ने संस्कृति र व्यवहार विकसित गर्ने सांगठनिक योजना विकसित गर्नु मद्दतगार हुन सक्दछ।

प्रमुख विचारणीय प्रश्नहरू:

- हाम्रो संगठनका सबै क्षेत्र र स्तरहरूमा एउटा समावेशी सांगठनिक संस्कृति आत्मसात गरिएको छ, अंगीकार गरिएको छ र यसलाई निरन्तरता दिइएको छ भनी हामीले कसरी सुनिश्चित गर्न र जान्न सक्दछौं?
- के हरेक व्यक्तिमा उनीहरूको व्यवहारमा समावेशी हुने पर्याप्त समय, संसाधन र वचनबद्धता छ?

गर

गर

यस खण्डले समावेशी व्यवहारका पाँच विचार र प्रकारहरूको पहिचान गर्दछ जसले युवाहरूको संलग्नता र परिणामहरूलाई सहायता गर्दछन्। केस अध्ययन उदाहरणहरूले Makerspaces ले ती व्यवहारहरूलाई कसरी सुरु गरे र विस्तारित गरे तथा थप विकासका लागि सुभावहरू प्रदान गरे भन्ने देखाउँछन्।

विचार 2:

सुरक्षित, स्वागतनीय, दिगो र समावेशी स्थल सृजना गर्नु

समता र सामाजिक न्यायलाई सहयोग गर्न र बढाउन makerspaces सुरक्षित, स्वागतनीय समावेशी र दिगो स्पेसहरू हुनु जरुरी छ। सुरक्षित स्पेस सृजना गर्नुको अर्थ सहभागीहरूलाई शारीरिक हानीबाट बचाउनुमात्रै नभएर(उदाहरणार्थ, स्वास्थ्य एवं सुरक्षित व्यवहारहरू मार्फत), सहभागीहरूलाई सामाजिक तथा भावनात्मक रूपले सेवा गर्नु पनि हो (उदाहरणार्थ, स्पेसहरू भेदभाव र अन्यायका सबै प्रकारहरूलाई चुनौति दिँदै सामाजिक रूपले न्यायपूर्ण रहेको अनुभव हुनु पर्दछ)। एक स्वागतनीय र समावेशी makerspace ले अन्यायहरूलाई चुनौती दिन्छ, सहभागीहरू जो जे र जस्ता भएता पनि सबैलाई सम्मान गर्दछ, तथा सहभागीहरूलाई स्वामित्व र आफ्नोपनको भावना महसुस गराउनमा सक्रिय रूपले सहयोग गर्दछ। दिगो स्पेसहरूले उनीहरूका व्यवहारले कुनै हानी नहोस् वा न्यूनतम होस् भन्ने सुनिश्चित गर्न पर्यावरणको सुरक्षा गर्ने सक्रिय पाइलोहरू चाल्दछन्। उनीहरूले दीर्घकालिक सामाजिक सम्बन्धता र दिगो सहभागितामा सहयोग पनि गर्दछन्।

केस अध्ययन 2a: भौतिक तथा सामाजिक स्थलहरू कति जटिल र चुनौतिपूर्ण हुन सक्छन् भनी बुझ्नु

2021 को ग्रीष्मकालमा, कोभिड-19 महामारीका कारण विभिन्न लकडाउनहरूको दौरान Zooms मा भएका अनलाइन वर्कशपहरूको शृङ्खलापछि, युनिभर्सिटी Makerspace ले युवाहरूलाई डिजिटल निर्माण तथा आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स (एआइ) अर्थात कृत्रिम बुद्धिमत्ताको सम्बन्धमा उनीहरूको सीप र बुझाइ विकसित गर्न मद्दत दिन आफ्नो पहिलो आमुन्ने-सामुन्ने (तर मास्क लगाएर) युवाहरूका लागि वर्कशप सञ्चालन गर्‍यो। उनीहरूले पाठ्यक्रमलाई पहुँचयोग्य तथा स्वागतनीय बनाउन चाहन्थे तर उनीहरू आफैले युनिभर्सिटी क्याम्पसमा उनीहरूको यस उद्देश्यका लागि ठीक्कको makerspace मा योजना बनाउने र सञ्चालन गर्ने, अथवा उनीहरूको सामुदायिक साभेदार संगठनको मद्दतले स्थानीय समुदाय नजिकको भाडाको स्पेस कार्यालयमा काम गर्ने भन्नेबिच रोज्नु परेको थियो।

युनिभर्सिटी Makerspace को आफ्नो स्पेस युनिभर्सिटी स्टाफ र विभिन्न विषय तथा पृष्ठभूमिका विद्यार्थीहरू बिच मिश्रणलाई प्रोत्साहित गर्ने हिसाबले ध्यानपूर्वक डिजाइन गरिएको र तयार गरिएको थियो, साथै यसमा मनोरञ्जनपूर्ण तथा स्वागतनीय सार्वजनिक संलग्नता गतिविधिहरू गर्न सकिने थियो। तर, उनीहरूको आफ्नै वर्कशप युनिभर्सिटीको कोभिड-19 प्रतिबन्धहरूले गर्दा वर्जित भएको थियो। आफ्नो स्पेस बाहिरआमुन्ने-सामुन्ने वर्कशप सञ्चालन गर्नुको अर्थ वर्कशपको लागि भाडामा लिइएको कार्यालय स्पेसको फर्निचर, लाइटिङ व्यवस्था वा त्यसको आकृति र अनुभूतिमाथि उनीहरूको नियन्त्रण हुने छैन भने उनीहरूलाई आशंका थियो। त्यतिबेला सम्म उनीहरूले गरेका सबै वर्कशपहरू अनलाइन थिए र त्यसैले तिनको प्रकृति निकै भन्दा थियो (जस्तै, छोटो अवधिका थिए, र हातले गर्ने गतिविधिहरूका लागि सबै सामग्रीहरू सहभागीहरूका घरमा वितरण गरिन्थ्यो) भनी उनीहरूले बुझेका थिए। जेहोस्, उनीहरूले यस अवसरलाई उनीहरूको विश्वासिलो साभेदार संगठनका साथ कार्य गर्न जारी राख्दै युवाहरूलाई सुरक्षित तथा समावेशी तरिकाले वर्कशपहरूमा भर्ती गर्नका लागि अपनाए।

Makerspace ले के गर्‍यो

- तीन प्र्याक्टिसनरहरूले (अर्थात STEM का एकजना विशेषज्ञ, इभेन्ट्स म्यानेजर, र इभेन्ट्स सहायक) एउटा एकदिने वर्कशप विकसित गरे जो केही छलफलपछि युवाहरूलाई भर्ती गरिएको समुदायभित्रै स्थित एउटा अफ-साइट, पहुँचयोग्य स्थलमा आयोजित गरियो।
- Makerspace ले एउटा बाह्य सामुदायिक साभेदार संगठनसँग साभेदारी गर्‍यो जसले सहभागीहरू भर्ती गरेको थियो र स्पेस उपलब्ध गराएको थियो। यो सत्र निःशुल्क उपलब्ध गराइएको थियो।
- सत्र सुरु गर्नुअगि सामान्य सुरक्षात्मक चेक-जाँच र जोखिम मूल्याङ्कनहरू गरिएका थिए। सहूलियतदाताहरूलाई वर्कशपको सुरुआतमा सहभागीहरूका विशेष आवश्यकताहरूबारे मात्रै जानकारी दिइएको थियो र बेहोसीको अवस्थामा (उदाहरणार्थ, “यदि यो केटोलाई दौरा पर्छ, किनकि उसलाई गम्भीर एपिलेप्सीको बिमारी छ र उसलाई दौरा पर्न सक्ने केही लक्षणहरू देखिँदैछन् भने एम्बुलेन्स बोलाउनु”), अथवा केही हुँदैन।

- साभेदार संगठनले वर्कशपका लागि निकै धेरै सहभागीहरू बुक गरेको थियो जसको परिणामस्वरूप आइटी उपकरणको कमी भयो र पहिलो दिनमा वर्कशपको कोभिड परिसिमानाहरूको पुनर्विन्यास गर्नु पर्ने भयो।
- भाडामा लिइएको स्पेसमा आउन सहभागीहरूको लागि सजिलो थियो, तर ठाउँ साह्रै ठूलो थियो, होहल्लापूर्ण थियो तथा त्यहाँ दिनको प्राकृतिक उज्यालो थिएन। टेबलहरू ठूलो घोडाको टाप आकारमा मिलाइएको थियो। यो समूह अपेक्षा गरिएभन्दा ठूलो भएको हुँदा युवाहरूका लागि पर्याप्त मेचहरूको व्यवस्था मिलाउनमा केही समस्या आएका थिए।
- वर्कशप सहूलियतदाताहरूलाई उनीहरूका सर्वनामद्वारा परिचित गराइएको थियो, शौचालयहरू देखाइयो, र त्यसपछि सहूलियतदाताहरूले वर्कशपको परिचय दिन सुरु गरे। वर्कशप लीडरले युवाहरूलाई उनीहरूका टेबलमा रहेका दुइटा वस्तुहरू – एउटा ल्यापटप र एउटा रोबोटबारे बताउन थाले, त्यसपछि एआइ र कोडिङमाथि सानो वक्तव्य दिइएको थियो।
- युवाहरूलाई ल्यापटप र रोबोटहरू साभ्ना रूपमा उपलब्ध गराइयो र सुनियोजित कार्यहरू सञ्चालन गरियो।
- दिनको अन्त्यमा, समूहहरूले कोठामा उपस्थित सबैलाई उनीहरूका कोडेड रोबोट प्रदर्शित गर्दै उनीहरूको काम पेस गरे।
- युवा सह-शोधकर्ताहरू र सत्र सहभागीहरूले सत्रपछि शोधकर्ताहरूलाई वर्कशप कसो रह्यो भनी जानकारी दिन र विश्लेषण गर्नका लागि दुईपटक, एकपटक आमुन्ने-सामुन्ने र एकपटक अनलाइन भेटे।

के राम्रोसँग भयो

- जानकार विशेषज्ञहरू: वर्कशप सञ्चालन गरिरहेका STEM विशेषज्ञ धेरै जानकार थिए, र युवा सह-शोधकर्ताहरूले बताएअनुसार यो “चाखलागदो” र “जानकारीपूर्ण” वर्कशप थियो तथा उनीहरूले “निश्चित रूपमा केही सिकेका छन्”।
- सचेत स्टाफ सदस्यहरू: स्टाफ सदस्यहरू समूहहरूप्रति सचेत थिए तथा उनीहरूलाई पटक-पटक सहायता गरिरहन्थे (अर्थात, [प्राक्टिशनरहरूले] ले जे गरे राम्रो थियो, थुप्रै प्रश्नहरू सोधे... हाम्रो जाँच गर्न निकै आउँथे”) एक समय यस्तो आयो जब स्टाफले देख्यो कि एकजना युवा व्यक्ति आफ्नो समूहबाट अलगियो, तसर्थ उनीहरूले उसलाई अर्को टेबलमा सारे जसबाट ऊ फेरि संलग्न हुनमा मद्दत मिल्यो।

अब उसो विकसित र सपारिएको के हुनसक्छ

- वर्कशपहरूको सुरक्षित, स्वागतनीय र समावेशी अनुभूतिमाथि भौतिक स्पेस र सत्रको संरचना तथा विषयवस्तुले कसरी प्रभाव पार्दछन् भनी ध्यानपूर्वक विचार गर्नुहोस्।
- प्रयोग गरिएका भौतिक स्पेसहरू जतिसक्दो स्वागतनीय होस् भन्ने सुनिश्चित गर्नुहोस्। युवाहरूले महसुस गरेअनुसार सत्रमा केही चाखलागदो विषयवस्तु राखिएको थियो र सामान्यतया उनीहरूले दिन आनन्दले बिताए, तर भौतिक स्पेस स्वागतनीय वा आरामदायक नरहेको बताए: एकजना युवाले प्रवेश गरेको लगभग दुई घण्टापछि पनि आफ्नो कोट लगाइराखेको र ब्याग भुण्ड्याइ राखेको थियो। उनीहरूले वर्कशप आयोजन गरिएको कार्यालय स्पेसबारे धेरै नकारात्मक विचारहरू व्यक्त गरे (उदाहरणार्थ, “मलाई अलिकति डर महसुस भयो... यो एउटा ठूलो श्वेत कोठा जस्तो थियो”) र यसलाई “सिंगारिएको” वा “न्यानो पारिएको” भए यो बढी स्वागतनीय महसुस गर्न सकिने हुन्थ्यो।
- युवाहरूलाई भौतिक र सामाजिक स्पेस दुवैको अलिकति ‘स्वामित्व’ दिनुहोस्। बाह्य, अस्थायी स्पेसहरूलाई परिवर्तित गर्न सधैं सम्भव हुँदैन, तर युवाहरूका कलाकृतिहरू भुण्ड्याएर वा सुरुआती गतिविधिमा प्लिप-चार्ट पेपर र रङ्गीन स्टिकी नोटहरू राख्नाले (उदाहरणार्थ, युवाहरूलाई सत्रको सम्बन्धमा उनीहरूका विचार, आशाहरू तथा प्रश्न वा चिन्ताहरू साभा गर्न आमन्त्रित गर्नाले) युवाहरूलाई भौतिक तथा सामाजिक दुवै स्पेसमा बढी स्वागतनीय महसुस गराउनमा मद्दत हुन सक्दछ। उनीहरूका अनलाइन सत्रहरूमा युनिभर्सिटी Makespace प्राक्टिशनरहरूले वर्कशपको सुर मिलाउनका लागि युवाहरूद्वारा रोजिएको संगीतको प्रयोग गर्ने परीक्षण गरे, र युवाहरूले के सुभाव राखे भने उनीहरूलाई आफ्नै संगीत बजाउने अवसर दिइने हो भने यस नयाँ स्पेसलाई थप स्वागतनीय र युवा केन्द्रित महसुस गराउनमा मद्दत मिल्ने थियो होला।
- सबैजनालाई न्यायो स्वागत गरिने र परिचय गराइने सुनिश्चित गर्नुहोस्। आइसब्रेकरहरूले, खासगरी सहयोगात्मक कार्य गराइ र साभा गराइका लागि साभा धरातलीय नियमहरूमा सहमतिका साथ मिलाएर युवा सत्रहरूका लागि सहयोगपूर्ण थालनी प्रदान गर्न सक्दछन्। पहिलेका अनलाइन सत्रहरूमा युनिभर्सिटी Makespace प्राक्टिशनरहरूले युवाहरूलाई स्वागत गरिएको र सुरुदेखि नै संलग्न महसुस गराउनका लागि आइस-ब्रेकर गतिविधिहरू र चेक-इन्स र चेक-आउट्सको प्रयोग गरेका थिए। तर, समयको सीमा, परियोजनामा स्टाफको संख्या, एक अपरिचित स्थल, र वर्कशप विषयवस्तुको जटिल प्रकृतिमाथि टीमको ध्यानका कारण नयाँ आमून्ने-सामून्ने सत्र फर्मेटमा ती तत्वहरूलाई नजरअन्दाज गरिएको थियो। युवाहरूले के सुभाव राखे भने सबै सहभागीहरूलाई (अर्थात युवाहरू र स्टाफ) स्वागत गरिनु तथा एक-अर्कासँग परिचय गराइनु तथा हरेकले हरेकको नाम जानोस् भनी सुनिश्चित गर्नु महत्त्वपूर्ण थियो (उदाहरणार्थ, “मैले त्यति स्वागत गरिएको महसुस गरिँँ। म अबेर आएको थिएँ र सबैले मतिर हेरेका थिएँ”)। यसप्रकारका पाइलोहरूले युवाहरूलाई नयाँ समूहसँग काम गर्न सुरु गर्दा बढी सहज महसुस गर्न र बढी चाँडो विश्वास र सम्बन्धता निर्माण गर्नमा मद्दत गर्न सक्दछन् (उदाहरणार्थ, “जब उनीहरूले मलाई प्रश्न सोधे त, मलाई सबै जवाफ थाहा थिए, तर म मेरो हात उठाउन चाहँँदैनथँँ। मलाई मैले नचिनेका मानिसहरूको समूह वरिपरि लाज लागिरहेको थियो”)।

- सहलियतदाताहरू सजिलै जोडिन सक्ने, मित्रतापूर्ण अनि स्याहार गर्न सक्षम होउन् भनी सुनिश्चित गर्नुहोस्, र वर्कशपको भौतिक तथा सामाजिक स्पेसले सहलियतदाताका साथै सहभागीहरूमाथि कसरी प्रभाव पार्न सक्दछ भनी विचार गर्नुहोस्। युवाहरूले भनेअनुसार उनीहरू सहलियतदाताहरूसँग बढी सहज महसुस गर्न र एक-अर्कासँग बढी राम्रोसँग जोडिन चाहन्थे। यद्यपि युनिभर्सिटी Makerspace टीमले पहिलेका सत्रहरूमा विभिन्न पृष्ठभूमि र विशेषज्ञताका विभिन्न क्षेत्रका विविध सहलियतदाताहरूसँग काम गरेको भएता पनि, यस सहलियतदाताले पहिले उनीहरूका दुइवटा अनलाइन सत्रमा भाग लिएका युवाहरूबाट राम्रो प्रतिक्रिया प्राप्त गरेका थिए, र समुदाय साभेदारले विशेषगरि उनीहरूलाई फर्केर आउन भनेका थिए। तर यो कार्यक्रम, कोभिड-19 महामारीको दौरान राष्ट्रिय लकडाउन अवधिको अन्त्यमा तथा अपरिचित, क्लिनिकल अफिस स्पेस र आमुन्ने-सामुन्ने तर मास्क लगाएर गरिएको वर्कशप फर्मेटले गर्दा एउटा न्यानो, स्वागतनीय वातावरण सृजना गर्नमा सहायक भएन। यसबाहेक, टीमले जटिल STEM वर्कशपको तयारी र प्रस्तुतिका लागि अत्यन्तै कम्ति समयावधि पाएको थियो, र कार्यक्रमको दिनमा उनीहरूले अनुरोध गरेका, अपेक्षा गरेका अनि तयारी गरेकाभन्दा ठूलो आकारको समूह त्यहाँ उपस्थित भएको थियो। यी सबै कारणहरू मिलेर सहलियतदाताहरूलाई निकै तनाव सहनु पन्यो तथा यसले गर्दा उनीहरू चाहेबमोजिमको स्वागतनीय हुनमा मद्दत मिलेन। सन्दर्भले पनि सम्बन्ध निर्माण र स्याहारपूर्ण सम्बन्धता निर्माण गर्न दिएन।
- युवाहरूसँग सम्बन्धता र सम्पर्क विकसित गर्ने समय थिएन। सामुदायिक र डिजिटल Makerspace का विपरित, युनिभर्सिटी Makerspace ले अल्पसंख्यकीकृत स्थानीय युवाहरूसँग आफ्नो काम भर्खरै सुरु गरेको थियो। महामारीको दौरान अल्पावधि प्रकृतिका स्ट्यान्डअलोन वर्कशपहरू आयोजित गरिएका थिए जसमा अन्तर्क्रिया प्रायः अनलाइन थियो अर्थात उनीहरूले स्थानीय युवाहरूसँग विश्वासिलो सम्बन्धता निर्माण गर्ने आफ्नो यात्रा भर्खरै सुरुमात्र गरेका थिए। युवाहरूसँग यसप्रकारका सम्बन्धता निर्माण गर्नमा समय र अनुभव चाहिन्छ जसको कुनै छोटो बाटो छैन।
- समूह र व्यक्तिगत गतिविधिहरूलाई मिसाएर युवाहरूलाई उनीहरू कसरी काम गर्न चाहन्छन् भनी विकल्प दिइनु। दुई वा तीन सहभागी युवाहरूको बिचमा एउटा कम्प्युटर र एउटा रोबोट साभा गर्नु परेका कारणले केही समस्या उत्पन्न भए: केही युवाहरू कोडिङको 'इन्चार्ज' बनिरहन चाहन्थे र केहीले चाहिँ उनीहरूले कोडिङ गर्न मौका नपाएको सिकायत गरेका थिए। समूहहरू पूरा दिन सामान्यतया एउटै रहे, र एउटा समूहमा अटिज्म स्पेक्ट्रमले पीडित एकजना युवाले समूहद्वारा उनलाई धम्काइएको र बहिष्कृत गरिएको महसुस गरेका थिए (उदाहरणार्थ, **"मेरो समूहले मलाई एकलो छोड्ने निर्णय नगर्दासम्म वर्कशपमा मजा आइरहेको थियो तर त्यसपछि उनीहरूले मलाई चोर (snitch) भने, जहिले पनि मैले कुनै वयस्कलाई बताउँ त उनीहरूले रुखो व्यवहार गरेर मलाई गाली दिए"**)। युवा व्यक्तिको अनुभवमा उनीहरूको आवश्यकतालाई नबुझिएको महसुस भयो तथा समूहहरूमा काम गर्दा र नयाँ मानिसहरूलाई भेट्दा उनीहरूको चिन्तालाई भनै बढायो। समूहहरू र व्यक्तिगत गतिविधिहरूलाई मिसाउनाले सहभागीहरूलाई, खासगरि अटिस्टिक युवा व्यक्ति जस्ता विशिष्ट आवश्यकता भएकाहरूका लागि सहज र सुरक्षित महसुस गर्नमा मद्दत गर्न सक्दछ² जसले समूहको कार्यलाई चुनौतीपूर्ण पाए। (उदाहरणार्थ, **"कोडिङ गर्नमा मजा आउँछ तर तपाईंले त्यो एकलैले गर्न पाउनुभयो भने"**)। विशिष्ट आवश्यकता भएका सहभागीहरूबारे जानकारी प्रदान गर्न साभेदार संगठनहरूलाई भन्नुहोस् ताकि सहलियतदाताहरूलाई उनीहरूको हिसाबले पहिले नै संवाद तयार गर्नमा मद्दत होस्।

² नेशनल अटिस्टिक सोसाइटीद्वारा सिफारिस गरिएबमोजिम हामी 'अटिज्म पीडित युवा व्यक्ति' भन्नुको विपरित 'अटिस्टिक युवा व्यक्ति' भन्दछौं: <https://www.autism.org.uk/what-we-do/help-and-support/how-to-talk-about-autism>

सिकाइका मुख्य बुँदाहरू 2a(सुरुआत)

के र किन?

सहभागीहरूले Makerspace मा उनीहरूको सहभागिताबाट हासिल गर्न सक्ने ज्ञान र सीपहरूको मात्रै महत्त्व हुँदैन। सत्र बनाउने भौतिक/डिजिटल स्पेस र सामाजिक तथा शक्ति सम्बन्धहरूमहत्त्वपूर्ण हुन्छन् र युवाहरूले स्वागतनीय, सुरक्षित र सामेल गरिएको महसुस गर्ने कुरोलाई मजबुतिका साथ आकार प्रदान गर्नेछन्।

कसरी?

Makerspace तथा ती स्पेसहरूभित्रका सम्बन्धताहरूलाई विभिन्न सहभागीहरूले कसरी अनुभव गर्दछन् भनी बुझ्नका लागि प्र्याक्टिशनरहरूले आफूहरूमाभर र युवाहरूसँग दुवै प्रकारले आलोचनात्मक ढंगमा पुनर्विचार गर्नु सहायक हुन सक्दछ। कसरी युवाहरूलाई स्पेसको बढी 'स्वामित्व' महसुस गराउन; हरेक सत्रमा सबैलाई अर्थपूर्ण स्वागत सामेल गर्ने सुनिश्चित गर्न; र विभिन्न सहभागीहरूलाई के चिजले असुरक्षित/सुरक्षित महसुस गराउन सक्छ भनी पहिचान र सम्बोधन गर्न सकिन्छ: यसमाथि विचार गर्नु र योजना बनाउनु मद्दतगार हुन सक्दछ। पूर्णतया स्वागतनीय र समावेशी बन्नका लागि सबै सहूलियतदाताहरू र स्टाफलाई आवश्यक समय, संसाधन र समझदारी प्राप्त होस् भनी सुनिश्चित गर्नुहोस्।

प्रमुख विचारणीय प्रश्नहरू:

- हामीले समयका साथै कसरी अर्थपूर्ण सम्बन्धता विकास र प्रवर्धन गरिरहेका छौं?
- हाम्रो सेटिङ्गमा विभिन्न युवाहरूलाई के चिजले सुरक्षित, स्वागतनीय र समावेश गरिएको महसुस हुन सक्दछ भनी कसरी पत्ता लगाउने र समाधान गर्ने?

केस अध्ययन 2b: सुरक्षित, स्वागतनीय र समावेशी भौतिक तथा अनलाइन स्पेसहरू सृजना गर्नु

भौतिक तथा सामाजिक स्पेसहरूको सृजनाका लागि सहभागितापूर्ण सह-डिजाइनका सिद्धान्तहरू अपनाएर समावेशी, सुरक्षित एवं स्वागतनीय भौतिक स्पेसहरूलाई कसरी बढुवा दिने भन्ने विषयमा समुदाय Makerspace लाई उल्लेखनीय अनुभव छ (हेर्नुहोस्: विचार 3)। डिजिटल Makerspace ले सुरक्षित र स्वागतनीय अनलाइन सिकाइ स्पेसहरू कसरी सृजना गर्ने भन्ने विषयमा, यसका भर्चुअल कोडिङ्ग पाठ्यक्रमद्वारा प्रदर्शित गरिएअनुसार, व्यापक अनुभव विकसित गरेको थियो।

Makerspaces ले के गर्‍यो

भौतिक स्पेसहरू

- भौतिक स्पेसका सौन्दर्यशास्त्र र खासगरि makerspace लाई “रफ अराउन्ड द एजेज” र ‘प्लेफुल’ महसुस गराइलाई बढाउनमाथि ध्यान दिइयो। यसो गरेर, समुदाय Makerspace ले एक अनौपचारिक वातावरण सृजना गर्नमा मद्दत गर्‍यो जहाँ युवाहरू ‘अगाडि बढ्न’ र नयाँ कुराहरू गर्न सशक्त महसुस गरे।

“यो कुनै कार्यालय स्थल जस्तो थिएन जो एकदमै क्लिनिकल हुन्छ, किनभने तपाईंले लेजर कटिङ्गलाई एकदमै प्राविधिक लिन सक्नुहुन्छ। यो एकप्रकारले कुनाहरूमा खस्रोपना महसुस गरिनु जस्तो हो जसले [युवाहरूलाई] यताउति खेल्न बढी सक्षम भएको महसुस गराउँदछ” (समुदाय Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- युवाहरूलाई ‘चिनिएको’ महसुस होस् भनी सुनिश्चित गरेर स्पेसको स्वामित्व महसुस गर्नमा सहायता गरियो।

“युवाहरू सबैलाई थाहा थियो कि गम कहाँ छ र उनीहरूलाई थाहा थियो उनीहरूले केही कागजका टुक्रा कहाँबाट पाउन सक्छन् र उनीहरूलाई थाहा थियो काठ कहाँ राखिएको छ, अनि हामीले उनीहरूलाई गएर हामीले प्रयोग गर्न सक्ने काठको टुक्रा खोजेर ल्याउन निर्देशन दिन्थ्यौं... उनीहरूलाई स्थानको जानकारी थियो... यसले उनीहरूलाई स्थानको बारेमा अलिकति बढी स्वामित्वको भावना प्रदान गर्दथ्यो” (समुदाय Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- स्वागत र सेवाका सिद्धान्तहरूलाई ध्यानपूर्वक मिलाएर राखियो (हेर्नुहोस्: विचार 4) समग्र सांगठनिक स्पेसभरि।

“त्यसैले, यो युवाहरूको टोली मात्रै होइन, यो घरको अगाडि बस्ने [name] पनि हुन्, जसले मान्छेहरूलाई चिन्दछिन्, उनी एक रिसेप्शनिस्ट मात्रै होइनन्, उनलाई थाहा छ उनीहरू को हुन्, उनी एक स्थानीय महिला हुन्, उनलाई उनीहरूका माता-पिताहरूको बारेमा राम्रो जानकारी छ” (समुदाय Makerspace प्र्याक्टिशनर)

“हामीले सधैं सबै समयमा युवाहरूसँग हाम्रो सम्बन्धता निर्माण गर्दछौं, तर अरू केही भन्दा पनि यो उनीहरूको कुरा सुन्नु हो। उनीहरू जहाँ छन् त्यहाँ उनीहरूलाई भेट्नु र उनीहरूलाई साँच्चै नै बुझिँदै छ तथा उनीहरूको कुरा सुनिँदै छ भनी उनीहरूलाई महसुस गराउनु हो। किनकि कहिलेकाहिँ, मलाई लाग्छ उनीहरूको कुरा सुन्नु मात्रै तर वास्तवमा नसुन्नु सजिलो छ” (समुदाय Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- युवाहरूले उनीहरूको स्याहार गरेका तथा खासगरि कोभिड-19 महामारीको दौरान सामुन्ने आएका उनीहरूका मानसिक, भावनात्मक र सामाजिक कल्याणमा सहायता गर्न सक्ने वयस्कहरूसँग चिन्ताहरू व्यक्त गर्न र साझा गर्न सुरक्षित महसुस गर्ने स्पेसहरूको सृजना गरियो।

“हामीले युवाहरूको मानसिक स्वास्थ्य बारे सोच्नु जरुरी छ भनी म साँच्चै दृढ विश्वास राख्दछु... यद्यपि हामीले प्रविधिको प्रयोग गर्नेछौं, तर मानिसहरूको वरिपरि बढी काम गरिने छ...उनीहरूले कस्तो महसुस गरिरहेका छन् भन्ने बारेमा आएर हामीसँग कुरा गर्न सहज महसुस होस्, हामी थुप्रै वर्कशपहरू आयोजित गर्न गइरहेका छौं जो भावनाहरू पत्ता लगाउन रडहरूको प्रयोग र हामी सबैले कसरी संवाद गर्न चाहन्छौं भनी कसरी निर्णय गर्न सक्दछौं, जस्तै यदि तपाईंलाई समस्या छ भने सुरक्षित वयस्कहरूको रूपमा हामी यहाँ छौं भनी स्मरण गराउने, सम्बन्धमा हुनेछन्” (समुदाय Makerspace प्र्याक्टेसनर)

“तपाईंलाई सहायता माग्न सहज थियो, जसले तपाईंलाई स्वागतनीय महसुस गराउँछ किनभने तपाईंले निरन्तर ‘के म सोध्न सक्छु?’ ‘भनी रहनु पर्दैन। के मैले सोध्नु हुँदैन?’। किनकि उनीहरूले यस्तो वातावरण बनाउँछन् कि तपाईं गर्न सक्नुहुन्छ र मद्दत माग्दा तपाईं लज्जित हुनु पर्दैन” (मटिल्दा)

- दीर्घ-कालिक विश्वासिलो सम्बन्धतामाथि निर्मित स्पेस प्रदान गरेर युवाहरूका मानसिक स्वास्थ्यलाई सहयोग गरियो जहाँ युवाहरूले उनीहरूको कुरा सुनिएको, समस्याहरू साभ्ना गर्न र/वा मद्दत माग्नका लागि सहज र सुरक्षित महसुस गरे: प्र्याक्टिशनरहरूसँग विश्वासको निर्माण गरियो, तथा युवाहरूले उनीहरूको कुरा सुनिएको महसुस गरे। Makerspace ले युवाहरूद्वारा उनीहरूका भावनाको पत्ता लगाउन, आफैलाई अभिव्यक्त गर्न अनि कठिन भावनाहरूलाई बुझ्न सकिने वर्कशपहरूको सृजना गर्‍यो। यसबाहेक, स्पेसले सामाजिक कार्यवाहीमाथि केन्द्रित वर्कशपहरूको सञ्चालन गर्‍यो जसले युवाहरूलाई उनीहरूको चिन्तासित सम्बन्धित विषयहरूमाथि संवाद गर्न (उदाहरणार्थ, जलवायु संकट, ब्ल्याक लाइभ्स म्याटर, घरविहीनता) र सुरक्षित वातावरणमा ती विषयहरूमाथि कार्यवाही गर्न र पत्ता लगाउनमा मद्दतको प्रयोग गर्न सक्षम बनायो (केस अध्ययन 5b हेर्नुहोस्)। प्रावधानमा आवश्यकता उत्पन्न हुने बित्तिकै प्रतिक्रिया सामेल थियो, उदाहरणार्थ, प्राथमिक र माध्यमिक स्कूलबिच अध्ययनरत युवाहरूलाई संक्रमणकालमा मद्दतका लागि पूर्व तयारी कार्यक्रम। सबै स्टाफलाई मानसिक स्वास्थ्य तालिम दिइएको थियो र स्कूलहरू, अभिभावकहरू, सामाजिक सेवाहरू तथा युवाहरूलाई सुरक्षित र सचेत राख्न, तथा सम्भावित मामिलाहरूप्रति संवेदनशील बनाउनका लागि सम्बन्धता निर्माणमा सक्रिय रूपले संलग्न गरिएको थियो। Makerspace लीडरहरूले राम्रा अभ्यासहरू साभ्ना गर्न सक्षम बनाउन तथा स्टाफ सचेततालाई मद्दत गर्न र आवश्यक पर्दा सल्लाह लिने अवसर प्रदान गर्नका लागि स्थानीय मानसिक स्वास्थ्य संगठनहरूसँग सम्पर्क सृजना पनि गर्‍यो।

अनलाइन स्पेसहरू

- सबै सहभागीहरूलाई स्वागत गरिएको, एकार्कासँग परिचित गराइएको, र सहभागीहरूलाई कस्तो अनुभूति भइरहेको छ भनी साभ्ना गर्ने र बताउने स्पेस प्रदान गरिएको महसुस भएको सुनिश्चित गर्नकालागि 'नमस्ते' परिचय साटासाट, चेक-इन र चेक-आउटहरू सबै अनलाइन सेशनहरूमा सामेल गरियोस् भनी सुनिश्चित गरियो।

“तपाईं स्ल्याक³ गुपमा सामेल हुँदा, सामेल हुनुमात्रै र सबै आफैमा मस्त हुनु र तपाईंलाई अनदेख गरिनुभन्दा बरु आफ्नो परिचय दिनुहोस्, उदाहरणार्थ, तीन तथ्यहरूका साथ वा यस्तै कुनै चिजद्वारा। र त्यो राम्रो पनि थियो किनभने त्यो केही महिनासम्म जारी रह्यो र सधैं नयाँ मानिसहरू सामेल भइरहेका थिए” (आइलीन)

“मेरो विचारमा यो साह्रै राम्रो थियो कि हरेक बिहान स्टाफले आफ्नो परिचय दिन्थे र त्यसदिन सम्पर्क गर्ने प्रमुख व्यक्ति को हुन् भन्ने जस्ता जानकारी दिन्थे। त, हरेक बिहान उनीहरू आउँथे र भन्थे जस्तै 'नमस्ते सबैलाई', कुनै चुटकिला सुनाउँथे वा केही यस्तो भन्थे जस्तै 'म आज तपाईंहरूका सबै प्रश्नहरूको जवाफ दिनका लागि आएको हुँ'। त, यो एकप्रकारले राम्रो थियो एकप्रकारको सन्देश कि हरेक बिहान जाग्दा तपाईंलाई थाहा छ कि तपाईंको मद्दतका लागि उनीहरू उपस्थित छन्। र उनीहरूले सधैं मैले सोधेको कुनै पनि प्रश्नको जवाफ यति तुरुन्तै दिन्थे कि यो पाठ्यक्रममा मैले प्रगति गर्न सक्नेछु जस्तो मलाई महसुस हुन्थ्यो” (क्यालम)

³ स्ल्याक एउटा अनलाइन संवाद कार्यक्रम हो, जहाँ परियोजना गुपका भाग रहेका सदस्यहरूले एकार्कालाई सोभै सन्देशहरू पठाउन सक्दछन् साथै 'च्यानलहरू'मा अनेकौँ सदस्यहरूसँग विशिष्ट सामयिक विषयहरूमा सहभागिता गर्न सक्दछन्। च्यानलहरूमा एक परियोजनाका तत्वहरूलाई मिलाउने विषयसित सम्बन्धित विशिष्ट फाइलहरू र अन्य जानकारी हुन्छन्, उदाहरणार्थ यस Makerspace कार्यक्रममा च्यानलहरूका उदाहरणमा 'उद्घोषणाहरू', 'अवसरहरू' र ती च्यानलहरू जो 'fc-html' जस्ता कोडिङका प्रकार विशेष सामेल थिए।

- एउटा सिकाइ फर्मेट र ढाँचाको प्रयोग गरियो जसले सहभागीहरूलाई व्यापक अनलाइन सहायता र स्ल्याक समूहमा अनलाइन छलफलद्वारा प्रश्नहरू, जवाफहरू र विचार-विमर्शका लागि अवसरहरू मार्फत उनीहरूलाई आफ्नै गतिमा काम गर्न दिन सक्षम बनायो।

“उनीहरू सबैलाई थाहा थियो कि म धेरै काम गर्छु र त्यसैले मसँग धेरै समय छैन, तर म फेरि पनि आफूले सकेको गर्दछु। मैले जहिलेपनि लग अन गर्न सक्नु राम्रो थियो” (प्रयाङ्क)

“स्ल्याक ग्रुपसित जहाँ कार्य घण्टाहरूको बिचमा सदैव उपलब्ध रहने परामर्शदाताहरूको व्यवस्था मिलाइएको छ, सदैव कोही वरिपरि रहन्थ्यो, यो साँच्चै राम्रो थियो। यदि तपाईं कहिल्यै कुनै यस्तो स्थानमा पुग्नुभयो जहाँ तपाईं केही चिजमा अड्किनु हुन्छ, तपाईंमाथि कसैको ध्यानाकर्षण हुन र केही सहायता पुग्नमा दुई सेकेन्ड पनि लाग्दैनथ्यो, जो साँच्चै अद्भूत थियो” (नोफी)

- सहूलियतदाताहरूले सहभागीहरूलाई उनीहरूको सिकाइबारे नियमित प्रतिक्रिया प्रदान गर्‍यो।

“हो, मेरो विचारमा यसले सामान्यतया आत्मविश्वास निर्माणमा मद्दत गर्‍यो, खासगरि जस्तै तपाईंले अलगिएको महसुस गर्नुहुँदा स्ल्याक ग्रुपको अन्त्यमा तपाईंको कुनै प्रश्न छ भने वा करियरलाई लिएर अलिकति थप सामान्य परामर्श तपाईंलाई चाहिएको छ भने त्यसको समाधान गर्ने कोही छ भनी थाहा पाउनु। मेरो विचारमा त्यो साँच्चै, साँच्चै राम्रो थियो र मद्दत गर्‍यो, र फेरि कोही अरू हुनु जस्तै ‘ऐ होइन, तिमीले ठीक गर्दैछौ’ भनिदिने त त्यो साँच्चै राम्रो हो, मतलब यसमा राम्रो काम भयो। सबैले त्यो सुन्न चाहन्छन्, त्यो राम्रो हो” (एडलीन)

- सहभागीहरूलाई मार्ग-निर्देशन गर्न मद्दत गर्ने सत्रको स्पष्ट ढाँचा र रूपरेखा।

“त, उनले [परामर्शदाता] त्यसअगि स्ल्याक बारे बताएका थिए, ‘यो हो जो हामीले सञ्चालन गर्नेछौं, यसमा लगभग यति लामो समय लाग्नेछ, र तपाईंको ल्यापटपमा खोल्नु पर्ने वा सेट अप प्राप्त गर्नु पर्ने यो हो’। त, यो Zoom मा यस्तै भोकिदिएको मामिला थिएन: तपाईंलाई थाहा थियो कि के हुन गइरहेको छ, त त्यसबाट मद्दत पाइयो” (आइलीन)

- सबै युवाहरूलाई सिकाइ एवं सहभागिता निम्ति उपकरण, सहायता तथा वातावरण प्राप्त होस् भनी सुनिश्चित गरियो।

“हामीले जहाँ आवश्यक थियो अतिरिक्त सहयोग प्रदान गर्थौं, जस्तै ल्यापटपहरू थप्थौं, सह-कार्य स्थलहरूमा पहुँचको लागि भुक्तान गर्थौं, दैनिक चेक-इन्स सञ्चालन गर्थौं, मानसिक स्वास्थ्य सहायताको पत्ता लगाथौं, विश्वास निर्माण कोचिङ्गको व्यवस्था गर्थौं, CV लेखन तथा अन्तर्वार्ताका लागि तयारीमा मद्दत गर्थौं, करियर विकल्पहरूबारे सल्लाह दिथौं, सहभागीहरूलाई उद्योग जगतका मानिसहरूसँग परिचित गराथौं, उनीहरूलाई सहभागिता निम्ति अवसरहरू (कार्य तथा समाज) पत्ता लगाथौं” (डिजिटल Makerspace प्र्याक्टिशनर)

“मेरो स्थिति स्पष्टतया निकै भिन्दै थियो, म काम गर्दै थिएँ र स्कूलमा थिइन। त, उनीहरूले मलाई साथमा लिए, र मलाई के चाहिन्छ भनी उनीहरूले मद्दत गर्दथे” (मशरूम)

- युवाहरूको मानसिक स्वास्थ्यलाई सहयोग गर्न युवाहरूले सुरक्षित तथा सहायता गरिएको महसुस गर्ने एउटा अनलाइन समुदाय/स्पेस सृजना गरेर मद्दत गरियो। सल्लाहकार/प्र्याक्टिशनरले युवाहरूसँग विश्वासिलो सम्बन्धता निर्माण गर्‍यो तथा बिदा लिने र केही सातापछि फर्कने विकल्पका लागि संघर्ष गरिरहेका युवाहरूलाई प्रस्ताव दिइयो। युवाहरूले चासो गुमाएको कुरोको टीमले सक्रियताका साथ नोटिस गर्‍यो र उनीहरूलाई केही मद्दत गर्न सकिन्छ कि भनेर जान्न उनीहरूसम्म पुगे। जहाँ उपयुक्त थियो, उनीहरूले युवाहरूलाई मद्दत चाहिएको खण्डमा काउन्सिलिङ्ग सेवा पत्ता लगाउनमा मद्दत गरे। उनीहरूले युवाहरूलाई उनका जीवनमा व्यापक सहायता उपलब्ध गराउन, उनीहरूका महत्वाकांक्षाहरू बुझ्न र हासिल गर्नमा मद्दत पनि पुऱ्याए (केस अध्ययन 6b हेर्नुहोस्)।

के राम्रोसँग भयो

- दुवै सेटिङ्गले युवाहरूसँग सफलतापूर्वक विश्वास कायम गरे, जसले उनीहरूको कल्याण, सिकाइ र स्वायत्ततालाई सहयोग गर्ने भौतिक तथा भर्चुअल स्पेसहरू स्वागतनीय, सुरक्षित तथा सेवा गर्ने रहेको महसुस गरे। परिणामस्वरूप, युवाहरूले स्पेसहरू भित्र उनीहरूको विश्वास, सीप तथा क्षमता विकसित गर्न सक्षम भए (प्रभाव खण्ड हेर्नुहोस्)।

अब उसो थप विकसित र सपारिएको के हुनसक्छ

- समुदाय र डिजिटल Makerspace दुवैले अनलाइन सिकाइ स्पेसहरूलाई भन्ने स्वागतनीय र समावेशी कसरी बनाउन सकिन्छ भन्ने विषयमा युवा सह-शोधकर्ताहरूलाई सहायता गर्न तथा युवाहरूका विचार साझा गर्नका लागि एउटा बाह्य साभेदारसँग काम गरेर उनीहरूको व्यवहारलाई थप विस्तारित गर्न चाहन्थे। उनीहरूका सिफारिसहरू यसप्रकारले छ।

भौतिक स्पेस

- सजिलै उपलब्ध हुने विविध प्रकारका विभिन्न सामग्रीहरू राख्नुहोस् जसलाई तयार गर्नु पर्ने आवश्यकता हुँदैन र सुपरिवेक्षणबिना सोभै प्रयोग गर्न सकिन्छ।
- सहभागीहरूले उपकरणहरूको प्रयोग जसरी गर्न चाहन्छन् त्यसको स्वतन्त्रता धेरैभन्दा धेरै दिनुहोस् ताकि उनीहरूले आफूले जे र जसरी चाहन्छन् बनाउन सकुन्।
- एउटा खुला पहुँच प्रदान गर्नुहोस् जसमा 'साइनिङ अप' गर्नु पर्ने आवश्यकता नहोस् (उदाहरणार्थ, "यस्तो ठाउँ जहाँ तपाईं त्यसै जान सक्नुहुन्छ, तपाईंलाई जाने अनुमति होस्, त्यसको लागि तपाईंले साइन अप गर्न नपरोस्, जहाँ सधैं मानिसहरूका लागि स्पेस होस्")।
- यात्रा र अक्षमताको दृष्टिले पहुँचयोग्य स्पेस प्रदान गरेर युवाहरूको पहुँच हुन सक्ने र सजिलै स्पेस वरिपरि हिँडडुल गर्न सक्ने सुनिश्चित गर्नुहोस्।
- विभिन्न क्षेत्रमा विशेषज्ञता भएका विविध सहलियतदाताहरू राख्नुहोस्।

भर्चुअल स्पेस

- सहभागीहरूलाई एक-अर्कासँग परिचित हुन तथा विश्वास र चिनजान बढाउनमा मद्दतका लागि समूह सत्रभन्दा पहिले उनीहरूबिच अनौपचारिक कुराकानीको बढी अवसर सृजना गर्नुहोस्।
- भिन्दै क्षमता भएका व्यक्तिहरूका आवश्यकताको पूर्ति सुनिश्चित गर्नका लागि सत्रहरूको फर्मेट सह-नियोजित गर्नुहोस्।
- समूह सत्रहरूका लागि आइसब्रेकरहरू राख्नुहोस् तर सामाजिक रूपले चिन्तित व्यक्तिहरूका लागि यी वैकल्पिक राख्नुहोस्।
- कम बोल्ने व्यक्तिहरूले योगदान गर्न सक्नु भन्नाखातिर साना समूह सहकारिता र कार्यका लागि अवसरहरूको सृजना गर्नुहोस्।
- सहभागीहरूलाई उनीहरूको लागि सुरक्षाको अर्थ के हो भनी सोभै सोध्नुहोस्, त्यसपछि सत्र फर्मेटहरू र आधारभूत नियमहरू बनाउनका लागि सुभावाहरूको प्रयोग गर्नुहोस्।
- डिजिटल सरसफाईमा सहयोग गर्नुहोस्, उदाहरणको लागि, अनलाइन फोरम र समूहहरूबाट निष्क्रिय अकाउन्टहरू हटाउनुका साथै सकारात्मक अनलाइन उपस्थिति सृजना गर्नका लागि मार्गदर्शन गर्नुहोस्।
- अनलाइन च्याट बोर्डहरूका लागि गालीगलौच पत्ता लगाउने प्रभावी व्यवस्था गर्नुहोस् वा उपयुक्त भाषा र व्यवहारसम्बन्धी मार्गदर्शिका उपलब्ध गराउनुहोस्।
- व्यक्तिहरूका सर्वनामको सम्मान गर्नुहोस् (उदाहरणार्थ, मलाई लाग्दैन कि स्ल्याकले तपाईंलाई तपाईंको नामको अगाडि तपाईंको सर्वनाम राख्ने अवसर दिन्छ जस्तोकि ठूला फोरम च्याट वा अन्यत्र दिइन्छ। त सायद मानिसहरूलाई त्यसो गर्ने केही सुविधा दिइएको खण्डमा यसलाई बढी समावेशी बनाउन सकिने छ")।

सिकाइका प्रमुख बुँदाहरू 2b (विस्तारित गरिँदै)

के र किन?

भौतिक होस् वा भर्चुअल सुरक्षित, समावेशी र स्वागतनीय स्पेसहरूको निर्माण समझदारी, सम्मान र सम्बन्धतामाथि गरिन्छ, तसर्थ यी मूल मूल्यहरू र व्यवहार हुनु जरुरी छ जो हाम्रो संगठनभरि आत्मसात गरिएको छ।

कसरी?

संगठनले (नेतृत्व र प्र्याक्टिशनर स्तर दुवैमा) स्थानीय समुदायहरू, युवाहरू तथा बाह्य साभेदारहरूसँग दीर्घ-कालिक, विश्वासिलो सम्बन्धता निर्माण गर्दैछ भनी सुनिश्चित गर्नुहोस्। तपाईंले यी सम्बन्धतालाई 'जीवन्त' र दोहोरो कसरी राख्न सक्नुहुन्छ भनी विचार गर्नुहोस्, ताकि सहभागीहरूलाई स्वागतनीय, सुरक्षित र समावेशी महसुस गर्नबाट रोक्ने वा बाधित गर्ने कुनै पनि पक्षहरूबारे तपाईंलाई लगातार जानकारी रहोस्। विशेष क्षेत्रहरूलाई रणनीतिक योजनाको भागको रूपमा नियमित पहिचान गर्नु र समीक्षा गर्नु उदाहरणका लागि सबै कार्यक्रमहरू र प्र्याक्टिसमा मजबुत मानसिक स्वास्थ्यको प्रावधानलाई आत्मसात गर्नु सहायक हुन सक्दछ।

प्रमुख विचारणीय प्रश्नहरू:

- युवाहरूले सुरक्षित, स्वागतनीय, सामेल नगरिएको महसुस गर्ने घटनाहरूलाई हामीले कसरी पहिचान, निगरानी र सम्बोधन गर्न सक्छौं?
- के कुनै विशेष क्षेत्र छ जो थप विकासमा मद्दतका लागि 'डीप डाइभ' बाट लाभान्वित हुन सक्दछ?

विचार 3:

युवाहरूसँग सहभागितापूर्ण तरिकाले काम गर्नु

सहभागितापूर्ण दृष्टिकोणले युवाहरूलाई एक सेटिङ्गमा योजना बनाउन, डिजाइन बनाउन र निर्णय गर्नका लागि एउटा सक्रिय तथा अर्थपूर्ण भूमिका खेल्ने तरिका प्रदान गर्दछ। काम गर्ने सहभागितापूर्ण तरिकाले युवाहरूलाई केही परिवर्तन गर्न तथा परिणामलाई आकार दिन उनीहरूका विचार सुनिनु र सक्षम बनाइनुमा मद्दत गर्दछ। यी दृष्टिकोणहरू युवाहरूका ज्ञान, विशेषज्ञता र अनुभवहरूलाई मान्यता र सम्मान दिनुमाथि आधारित छन्, तथा सार्थक सत्ता साभाकरण यसमा संलग्न हुन्छ ताकि makerspaces ले युवाहरूका 'लागि' वा 'लाई' गर्नुको साटो 'सँग' साभेदारितामा गर्न सक्नु।

केस अध्ययन 3a:

युवाहरूसँग सल्लाह गर्न सुरु गर्नु

युनिभर्सिटी Makerspace ले न्यून-प्रतिनिधित्व भएका समुदायका स्थानीय युवाहरूसित परामर्शद्वारा काम सुरु गर्ने निर्णय गर्‍यो। एउटा बाह्य समुदाय साभेदार संगठनको सहायतामा, उनीहरूले अल्पसंख्यकीकृत समुदायहरूका 11-16 वर्ष उमेरका युवाहरूसँग दुईटा वर्कशपहरू सञ्चालित गरे। ती प्रारम्भिक सत्रहरू पछि, युनिभर्सिटी Makerspace ले विभिन्न प्रकारका सहभागितापूर्ण तरिकामा काम गर्न आफ्नो व्यवहारलाई कसरी विकसित गर्न सक्दछन् भनी पत्ता लगाउने निर्णय गर्‍यो। विशेषगरि, उनीहरू युवाहरूद्वारा उनीहरूको भावी सत्रहरू र कार्यक्रमहरूको विकासमा योगदान गरियोस् भनी चाहन्थे ताकि शीर्षक र विषयहरू स्थानीय युवाहरूका लागि प्रासङ्गिक तथा चाखलाग्दा होउन्।

“युवा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न वा अल्पसंख्यकीकृत युवाहरूसँग संलग्न हुने काममा हामी स्पष्टतया विशेषज्ञ होइौं। मेरो विचार यस्तो आंशिक रूपमा हो किनभने त्यो वास्तवमा अहिलेसम्म हाम्रो उद्देश्य थिएन” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

Makerspace ले के गर्‍यो

- युनिभर्सिटी Makerspace ले पछिल्लो सत्रमा भाग लिएकाहरू युवाहरूबाट एउटा समूहको गठन गर्‍यो। समूहलाई छलफल, प्रतिक्रिया र पुनरावृत्तिका लागि सुभावको रूपमा लेखिएका सम्भावित वर्कशपहरू प्रस्तुत गर्‍यो। त्यसपछि युवाहरूले चार प्रोटोटाइप वर्कशपहरूमाथि गहिराइका साथ ध्यान दिन साना-साना समूहमा काम गरे।
- प्रत्येक प्रस्तावित सत्रहरूमाथि गुमनाम मात्रात्मक रेटिङ्ग्स र गुणात्मक प्रतिक्रिया प्रदान गर्नका लागि युवाहरूलाई एउटा अनलाइन सर्वेक्षण र प्याडलेट पृष्ठ⁴ उपलब्ध गराइयो। त्यसपछि उनीहरूले एक समूहको रूपमा हरेक वर्कशपका तुलनात्मक विशेषताहरूबारे विचार-विनिमय गरे। उनीहरूले भावी सत्रहरूमा उनीहरूका स्कूलका आवश्यकता र सामाजिक जीवनसँग मेल खाने समय, बारम्बारता तथा अन्य सर-सामग्रीहरू सुनिश्चित गर्नेबारे पनि छलफल गरे।
- त्यसपछि युवाहरूलाई सामग्रीहरू तथा विषय-आधारित वर्कशपहरूका लागि उनीहरूका विचार साभा गर्नका लागि आमन्त्रित गरियो। प्राप्त प्रतिक्रियाहरूमा खानामा टेक्सचरको विज्ञान, संगीत निर्माण, तथा हेना र अस्थायी ट्याटू कलामाथि वर्कशपहरू गर्ने विचार सामेल थिए।
- युनिभर्सिटी Makerspace ले थप गहन प्रतिक्रिया प्राप्त गर्न र वर्कशपहरू मध्ये एउटालाई 3D डिजाइनको रूपमा परीक्षण गर्न, तथा एउटा अर्को गुमनाम सर्वेक्षण र समूह छलफलद्वारा विषयवस्तु, फर्मेट, प्रतिपादन शैली र सुरलाई परिष्कृत गर्न युवाहरूसँग एउटा दोस्रो वर्कशप आयोजित गर्‍यो।

⁴ प्याडलेट एउटा अनलाइन टूल हो जहाँ सहभागीहरू भर्चुअल 'नोटिस बोर्ड'मा वास्तविक समयमा सहकार्य गर्न सक्दछन्।

के राम्रोसँग भयो

- युवाहरूले यस्ता मूल्यवान प्रतिक्रिया र विचारहरू दिए जो प्र्याक्टिशनरहरूले आफै सृजना गर्न सक्षम हुने थिएनन्।
- सत्रहरू तथा विचारहरूको ढाँचाले सत्रहरू निम्ति उपयोगी मञ्च प्रदान गर्‍यो। प्र्याक्टिशनरहरूले केही सत्रहरूमा यसरी काम गरिनाले मजबूत संवाद र विश्वास विकसित गर्नमा मद्दत मिलेको अनुभव गरे।

अब उसो थप विकसित र सपारिएको के हुनसक्छ

- परामर्शबाट सह-डिजाइनमा सर्नुहोस्। प्र्याक्टिशनरहरूले उनीहरूको कार्यक्रमको आगामी पुनरावृत्तिका वर्कशपहरूका लागि समूहका विचार लागू गर्न गहन परामर्शको प्रारम्भिक प्रक्रियाबाट सह-डिजाइन तथा सुनियोजनतर्फ बढ्ने लक्ष्य राखेको थियो।

“म आशा गर्दछु कि यस वसन्त ऋतुमा हामी नयाँ विषयवस्तु प्रस्तुत गर्न सक्षम हुनेछौं जो पूर्णतया पछिल्ला सत्रहरूमा संलग्न व्यक्तिहरूद्वारा दिइएका प्रतिक्रियामाथि आधारित हुनेछ” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

“भविष्यमा... हामीले कुनै विचार राख्नुभन्दा बरु युवाहरूले के हेर्न चाहन्छन् भन्ने विषयमा वास्तविक कार्यक्रमको लागि बढी स्थान दिन सक्षम हुनेछौं” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

तर आगामी पुनरावृत्तिमा पुग्दा, सामुदायिक साभेदारहरू र युवाहरूको प्रतिक्रिया के थियो भने उनीहरूलाई निर्माण गर्ने थप वर्कशपहरूको स्थानमा करियर-उन्मुखी सत्रहरू चाहिएको थियो, तसर्थ सह-डिजाइन गरिएका निर्माण वर्कशपहरू थप विकासको क्षेत्र रह्यो।

- युवाहरूसँग काम गर्ने दीर्घ-कालिक सहभागितापूर्ण दृष्टिकोण विकसित गर्नुहोस्। प्र्याक्टिशनरहरूले के थाहा पाए भने वर्कशपका लागि सबै युवाहरूका विचारहरू भल्काउने इच्छानुसारको एकल सत्र निर्माण गर्नु गाह्रो हुनेछ; उनीहरूलाई सह-डिजाइन गरिएका कार्यक्रमहरूतिर लैजाने दीर्घ-कालिक, सहभागितापूर्ण दृष्टिकोणहरू विकसित गर्नमा उनीहरूलाई मदद गर्नका लागि अरूसँग साभेदारिताका तरिकाहरूबारे उनीहरू विचार गर्न सक्दछन्। योजनाहरू विकसित र कार्यान्वित गर्नका लागि सह-डिजाइन समूहहरू आयोजित गर्नुको साटो परस्पर समभदारी विकसित गर्न तथा चासोका सम्भावित क्षेत्रहरूको पहिचान गर्न समुदायहरूसितको साभेदारितामा प्रारम्भिक शोध गर्न मददका लागि साभेदारहरू खोज्ने पाइलोहरू सामेल हुन सक्दछन्।
- सामाजिक न्याय लक्ष्यहरू हासिल गर्नुहोस्, जसका लागि वरिष्ठ प्रबन्धनको समर्थन र सहभागिता जरुरी हुनेछ। युवाहरूको नेतृत्वमा कार्यक्रमका लागि दीर्घ-कालिक कोष हासिल गर्नाले युवाहरू तथा तिनका समुदायहरूको दीर्घकालिक मार्गनिर्देशन र संलग्नता हुन सक्ने छ।

सिकाइका प्रमुख बुँदाहरू 3a (सुरुआत)

के र किन?

सहभागितापूर्ण दृष्टिकोणहरू समावेशी प्र्याक्टिसका महत्त्वपूर्ण तत्व हुन्छन् किनभने तिनीहरूले पारम्परिक असमान शक्ति संरचनालाई चुनौती दिनमा मदद गर्न सक्छन् र युवाहरूलाई makerspace मा जे हुन्छ त्यसमा बढी क्षमता र आवाज राख्न सक्षम बनाउँछन्। प्रावधानले युवाहरूका चासोहरू तथा आवश्यकतालाई सहयोगितापूर्ण तथा उपयुक्तताको हिसाबले पूरा गरीस् भनी यसले सुनिश्चित गर्दछ।

कसरी?

यदि तपाईंको यस क्षेत्रमा सीमित विद्यमान अनुभव वा विशेषज्ञता छ भने तपाईंले यसलाई तपाईंको सिकाइको यात्रा सुरु गर्नमा मदद गर्न सक्ने साभेदारिताहरूको (उदाहरणार्थ, सम्बन्धित सामुदायिक संगठनहरूसित) पहिचान र विकास गर्नमा मददतगार पाउन सक्नुहुन्छ। तपाईंको बुझाइ र अनुभव बढ्दै जाँदा बढी सहभागितापूर्ण दृष्टिकोणहरू निर्माण गर्ने दृष्टिले युवाहरूसँग परामर्श गर्दै तथा उनीहरूबाट सिक्दै सुरुआत गर्नु बढी व्यवस्थित महसुस गर्न सकिन्छ। परामर्श र सह-डिजाइनका प्रयासहरूभित्रनै असमान शक्ति संरचनाबारे विशेषगरि सचेत हुनुहोस् – विशेषाधिकारप्राप्त स्टाफ र सहभागीहरूले एजेण्डा तय नगरुन् तथा कथानकमाथि नियन्त्रण नगरुन् भन्ने कसरी सुनिश्चित गर्ने भनी ध्यानपूर्वक विचार गर्नुहोस्। अधिकार साभेदा कसरी गर्ने भन्ने माथि संसाधनहरू तपाईंले सहायक पाउन सक्नुहुन्छ – संसाधन लिङ्कहरू निम्ति कृपया सिफारिसहरू खण्डमा 'प्र्याक्टिशनरहरूका लागि प्रमुख पुनर्विचारणीय प्रश्नहरू' तालिका हेर्नुहोस्।

प्रमुख विचारणीय प्रश्नहरू:

- सहभागितापूर्ण दृष्टिकोणहरू कसरी विकसित गर्ने बारे थप जान्नका लागि हामी कोसँग साभेदार बन्न सक्छौं?
- शक्ति संरचना प्रति हामी कसरी संवेदनशील हुन सक्छौं तथा विशेषाधिकारप्राप्त स्टाफ र सहभागीहरूले एजेण्डा तय नगरुन् र कथानकमाथि नियन्त्रण नगरुन् भनी कसरी सुनिश्चित गर्न सक्छौं।

केस अध्ययन 3b: युवा-नेतृत्वमा कार्यक्रम

समुदाय Makerspace को युवाहरूसँग सहकारी कार्यको लामो इतिहास रहेको थियो: “म भन्नेछु कि [समुदाय Makerspace को] सुरुआत देखि नै यो युवाहरूद्वारा सह-डिजाइन गरिएको, सह-नेतृत्व गरिएको परियोजना रहेको छ... हामीले सिकेका छौं कि वास्तवमा यदि उनीहरूसँग परामर्श गरिँदैन वा उनीहरूले तपाईंलाई यो त्यति राम्रो छैन भन्न सक्छन् भनी महसुस गर्दैनन् भने युवाहरूका लागि परियोजना सञ्चालन गर्नुको कुनै फाइदा छैन, र यसमा तपाईंले सहनशील हुनु पर्दछ, यदि कुनै युवा व्यक्तिले तपाईंको वर्कशप वास्तवमा उनीहरूलाई मन परेको छैन भन्छ भने दुःखी हुनुको साटो त्यसको कारण के हो भनी तपाईंले बुझ्नु पर्दछ। र समग्रताको मध्यमा त्यसलाई अहिले आत्मसात गरिएको छ” (समुदाय Makerspace प्र्याक्टिशनर)।

तर, उनीहरूले युवाहरूसँग उनीहरूको चासो रहेका सामाजिक न्यायका विषयहरूको केन्द्रमा रहेका सह-डिजाइन गरिएका नयाँ कार्यक्रमहरूमा थप दिगो तरिकाले कार्य गरेर आफ्नो प्र्याक्टिसलाई विस्तारित गर्न चाहन्थे। उनीहरूले युवाहरूसँग सह-डिजाइन गरिएका सत्रहरूको विकास र प्रतिपादनका लागि कोषमा पहुँचका लागि एउटा बाह्य साभेदारसँग काम गरे।

Makerspace ले के गर्‍यो

- युवाहरूलाई युवा सह-शोधकर्ताको रूपमा भर्ती गरिएको थियो र समयका साथै उनीहरूको क्यामेरा, ट्याबलेट र भ्वाइस रेकर्डरहरू लगायत विकल्पहरूको सूचीबाट उनीहरूले रोजेको एउटा रेकर्डिङ्ग उपकरणको रसिद प्राप्त गरेको थियो।
- शोधका तरिकाहरूबारे तालिम प्राप्त गर्न युवा सह-शोधकर्ताहरूले सहूलियतदाताहरूलाई भर्चुअल रूपमा तथा व्यक्तिगत रूपमा भेट गरे र, पाँच सत्रहरूको दौरान, उनीहरूको आफ्नो शोध निम्ति सहायता प्रदान गर्‍यो।
- युवा सह-शोधकर्ताहरूले राम्रो वर्कशप कुन चिजले बनाउँछ भन्ने विचार गर्नुबाट थाले तथा उनीहरूलाई मनमा लागेका सामाजिक कार्यसम्बन्धी विचारहरूको पत्ता लगाए। युवाहरूले शोध योजनाहरू बनाए तथा समुदाय र प्रविधिसम्बन्धी उनीहरूको शोधमा राख्नका लागि जनसाधारण, साथीहरू, र परिवारसहित उनीहरूका समुदायहरूका वयस्क तथा साथीहरूका विचार सङ्कलन गरे। पाँच साताको दौरान उनीहरूले आफ्ना विचारहरूलाई वर्कशप योजनामा विकसित गरे अनि त्यसपछि समूहको रूपमा त्यसमाथि छलफल गरे।
- युवाहरूले उनीहरूका आफ्नै विशेषज्ञताका साथ संकलित डेटाको आधारमा आफूहरू माभ समुदाय Makerspace का लागि आठ वर्कशपहरूको एउटा सेट सह-डिजाइन गरे, जो विभिन्न सामाजिक मुद्दाहरू वरिपरि केन्द्रित थियो तथा त्यसमा विभिन्न दर्शकहरूलाई संलग्न गर्नका लागि विभिन्न प्रविधिहरूको प्रयोग गरिएको थियो। उदाहरणार्थ, मटिल्डाको वर्कशप नस्लवादविरुद्ध विरोध प्रदर्शनका लागि केही निर्माण गर्न बत्तु भर्ने एउटा डिजिटल मेशिनको प्रयोग गर्नुसित सम्बन्धित थियो भने मायाले महिलाहरूका अधिकारहरू माथि एउटा निर्माण वर्कशप विकसित गरिन्, तथा फ्राङ्केको योजना घरविहीनहरू जस्ता खाँचो हुनेहरूलाई मद्दत गर्ने उत्पादन बनाउनुसित सम्बन्धित थियो।

“हामीले आफ्ना कार्यक्रमहरूको डिजाइन कसरी बनाउने, र हाम्रो दैनिक जीवनमा प्रविधिको प्रयोग कसरी गर्नु पर्छ भन्ने सिक्दैछौं। हामीले मानिसहरूसँग अन्तर्वार्ता गरेर[गर्दै] तथा नयाँ विचारहरूप्रति खुला रहँदै मिलेर काम गर्दै गरेका थियौं” (फ्राङ्के)

- कार्यक्रमको एक भागको रूपमा, युवाहरूले अन्तर्वार्ता लिने आफ्नो सीप विकसित गरे जसको पछि गएर उनीहरूले केन्द्रका विभिन्न कार्यक्रमहरूमा उपयोग गरे, जसमा अर्को योजनाबारे स्टाफसित अन्तर्वार्ता लिनु तथा केन्द्रका जनतासित भेटघाटका कार्यक्रमहरूमध्ये एकमा डेटा सङ्कलनका लागि सामुदायिक टीमहरूलाई सहायता गर्नु सामेल थिए।

के राम्रोसँग भयो

- युवाहरूले साँच्चै नै अनुभवको आनन्द लिए र उनीहरूको विशेषज्ञता र योगदानहरूलाई मान्यता दिइएको, मूल्यवान ठहर गरिएको अनि सम्मानित गरिएको महसुस गरे (प्रभाव खण्ड हेर्नुहोस्)। धेरैजनाले आत्म-विश्वासमा उल्लेख्य लाभ हासिल गरे।
- युवाहरूले उनीहरूसँग परामर्श मात्रै गरिएन, अपितु कार्यक्रम बनाउन र जानकारी दिन तथा वर्कशपहरूको सह-डिजाइन बनाउन, उनीहरूको चासो रहेका सामाजिक न्यायका विषयहरूको सम्बोधन निम्ति विकसित गरिएका वर्कशपहरूका लागि उनीहरूसँग वास्तविक क्षमता तथा अधिकार थियो भन्ने महसुस गरे।
- युवाहरूलाई विस्तारित पाँच-साताको कार्यक्रमले व्यक्तिगत तथा समूह छलफल दुवै मार्फत उनीहरूका विचारहरू विकसित गर्नका लागि पर्याप्त समय, स्पेस तथा संसाधन प्रदान गर्‍यो। दृष्टिकोणको प्रभाव विशिष्ट कार्यक्रमभन्दा पनि अगाडि जारी रह्यो, किनभने युवाहरूले उनीहरूका सीपलाई संगठनसँग व्यापक तवरमा साभा गरे।

अब उसो विकसित र सपारिएको के हुनसक्छ

- सह-डिजाइन गरिएका वर्कशपहरूलाई संगठनको कार्यक्रमको भागको रूपमा लागू र प्रतिपादित गर्नुहोस्।
- यो दृष्टिकोण दिगो होस् र एकपटकको गतिविधिमात्रै बनेर नरहोस् भन्ने सुनिश्चित गर्नका लागि समुदाय Makerspace का अन्य कार्यक्रमहरूमा सह-डिजाइन दृष्टिकोणलाई बढी व्यापकताका साथ कसरी विस्तारित गर्ने र आत्मसात गर्ने हो भनी पत्ता लगाउनुहोस्।

सिकाइका प्रमुख बुँदाहरू 3b (विस्तार गर्दै)

के र किन?

समग्र संगठनका सबै पक्षहरूमा कार्यक्रम र प्रशासन मार्फत वैयक्तिक सत्रहरूबाट सहभागितापूर्ण दृष्टिकोण विस्तारित गर्नाले makerspace भित्र एउटा समावेशी संस्कृति आत्मसात गर्ने एउटा शक्तिशाली तथा प्रभावशाली तरिका प्रदान गर्न सक्दछ।

कसरी?

वैयक्तिक कार्यक्रमहरूभित्र सह-डिजाइन तथा सहभागितापूर्ण दृष्टिकोण आत्मसात गरेका संगठनहरूले ती सिद्धान्तहरूलाई अगाडि व्यापक सांगठनिक प्रशासनमा विस्तार गर्दा उपयोगी हुन सक्नेछ - स्रोत लिङ्कहरूका लागि कृपया सिफारिस खण्डमा 'प्र्याक्टिशनरहरूका लागि पुनर्विचारका प्रमुख प्रश्नहरू' तालिका हेर्नुहोस्।

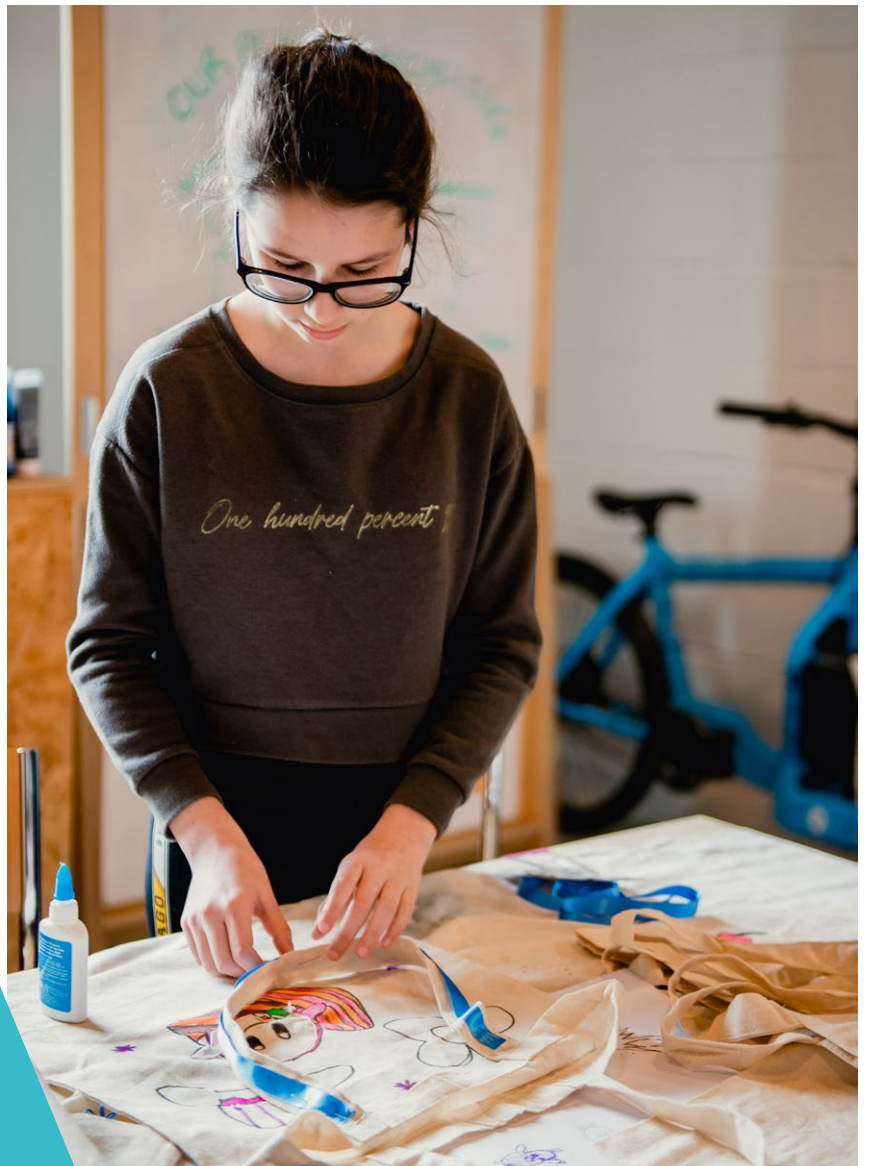
प्रमुख विचारणीय प्रश्नहरू:

- हाम्रो संगठनमा सह-डिजाइन र सह-उत्पादन कुन सीमासम्म आत्मसात गरिएको छ?
- युवाहरू र स्थानीय समुदायहरूको प्रशासनमा अर्थपूर्ण भूमिका कुन सीमासम्म छ?

विचार 4: हेरचाहपूर्ण शिक्षण एवं सम्बन्धता बढाउनु

Makerspace को बारेमा सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण यसको उपकरण वा संसाधनहरू होइनन्, बरु जनता र यसको शिक्षण पद्धति हो। Makerspaces मा सहभागिताबाट युवाहरूले प्राप्त गर्ने परिणाम र अनुभवहरूलाई उनीहरूले महसुस गर्ने सम्बन्धता र उनीहरूलाई प्राप्त हुने शिक्षण पद्धतिको प्रकारद्वारा (जस्तै, शिक्षण र सिकाइ अभ्यासहरू) गहन रूपमा आकार प्रदान गर्दछ। यो विचार खासगरी सेवापूर्ण शिक्षण पद्धति र सम्बन्धताको महत्त्वमाथि गरिएका व्यापक शोध तथा लेखहरू र यिनले विविध प्रकारका सिकाइ सेटिङ्गहरूभित्र युवाहरूका अनुभव, परिणाम र सिकाइलाई कसरी आकार प्रदान गर्न सक्छन् भन्ने कुराद्वारा प्रभावित छ। यस प्रतिवेदनमा हामीले सेवापूर्ण शिक्षण पद्धतिलाई खासगरी सत्ता र अन्यायको सम्बन्धमाथि ध्यान दिने, जसले अन्यायहरूको पहिचान गर्दछ र जो युवाहरू तथा उनीहरूका आवश्यकतामाथि केन्द्रित हुन्छ, उनीहरूको भावनात्मक, सांस्कृतिक र आध्यात्मिक रूपले ध्यान राख्ने अनि उनीहरूको कल्याण, प्रगति र परिणामलाई सहयोग गर्ने अवधारणाको रूपमा लिएका छौं। अर्का शब्दहरूमा, सेवापूर्ण दृष्टिकोणहरू सामाजिक न्याय शैक्षणिक दृष्टिकोणहरूको भाग बन्दछ।

केस अध्ययन 4a:

प्रशिक्षक डिजाइन वर्कशपमा युवाहरूका आवश्यकतामाथि विचार

युनिभर्सिटी Makerspace ले यस वर्कशपलाई पाँच वर्कशपहरूको भागको रूपमा विकसित गर्‍यो जो युवाहरूका लागि उनीहरूको स्थानीय समुदायमा सामुदायिक साभेदार संगठनसँग सहकारितामा एउटा अनलाइन 'शरदकालीन स्कूल'को रूपमा सञ्चालन गरिने छ। कोभिड-19 का कारण इङ्गल्यान्ड दोस्रो लकडाउनमा रहेको कारण यी वर्कशपहरू भर्चुअल रूपमा भएका थिए। भर्चुअल रूपमा सम्पर्क गरिँदा अनलाइन अन्तर्क्रियामा 'Zoom थकान' को सम्भावना वा उपकरणको अभावबारे युवाहरूका आवश्यकताहरूमाथि विचार गर्नु तथा सेवापूर्ण सम्बन्धता बढाउन सक्षम प्रविधिहरूको बारेमा सोच्नु युनिभर्सिटी Makerspace को लागि जरुरी थियो।

Makerspace ले के गर्‍यो

- निर्माणद्वारा डिजाइनको खोजी गर्दै एउटा जुत्ता डिजाइनसँग दुई-घण्टाको व्यावहारिक भर्चुअल वर्कशप विकसित गर्‍यो। युवाहरूले घरेलू पुनर्चक्रिय अवशिष्टको प्रयोग गर्दै आफ्नै ट्रेनर वा स्निकर जुत्ताको ढाँचा बनाए।
- यो सत्र एउटा भर्चुअल वर्कशपको रूपमा सञ्चालित भयो र सहूलियतदाताहरूले युवाहरूलाई पहिलेदेखि नै वर्कशपबारे सामग्रीहरू र जानकारी पठाएका थिए।

“हामीले केँची, पेन र प्याड, तथा राम्रो गुणस्तरको आर्ट पेपर समेत सबै चिज पठायाँ... यस्ता चिजहरू जो मानिसहरूको घरमा थिएन भनी हामीले सोचन चाहँदैनथ्यौँ। हामीले संसाधन बक्सहरू जतिसक्दो धेरै किट राख्ने निर्णय गर्‍यौँ र त्यसलाई निकै उदार बनायाँ ताकि सत्र समाप्त भएपछि पनि गतिविधि जारी राख्नका लागि मानिसहरूसँग पर्याप्त बाँकि रहोस्। तर यो वास्तवमा समता तथा जनतासँग भएका संसाधनको बारेमा थियो... हामी यसलाई जतिसक्दो पहुँच योग्य बनाउन चाहन्थ्यौँ” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- डिजाइनर र युवाहरूबिच एउटा प्रश्नोत्तर सत्र सामेल गरियो, र घनिष्ठता निर्माण गर्नका लागि डिजाइनरद्वारा आफैलाई युवाहरूसँग परिचित गराउने अवसर प्रदान गरियो।

“[प्र्याक्टिशनरको नाम] वर्कशप बारे राम्रो के थियो भने उनी आफ्नो स्टुडियोमा थिइन्, त उनले वरिपरि सबैलाई देख्न सक्थिन्” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- सहूलियतदाता युवाहरूसँग काम गर्न अनुभवी रहेको र उनले उनीहरूको समुदायको सन्दर्भ बुझेको होस् भनी सुनिश्चित गरियो।

“हामीले विशेषगरि यस्ता Maker हरूको पत्ता लगाउने प्रयास गर्‍यौँ जो [सहभागीहरू आएका ठाउँमा] बस्दथे अथवा जो BIPOC [ब्ल्याक, इन्डिजिनस र पिपल अफ कलर] थिए। यो प्र्याक्टिशनर वास्तवमा निकै एकेडेमिक पृष्ठभूमिबाट आएकी थिइन्, तर उनको स्टुडियो[स्थानीय इलाकामा] थियो। हामीलाई थाहा थियो कि उनले पहिले पनि युवाहरूसँग वर्कशप सञ्चालन गरेकी थिइन् र उनको सिफारिस एउटा अर्को युवा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यक्तिद्वारा गरिएको थियो” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- युवाहरू तथा सहूलियतदाताहरूबिच सम्बन्धता निर्माणमा मद्दत तथा हरेकलाई एकार्कासँग चिनजानमा सहायता गर्न आइसब्रेकरहरूको प्रयोग गरियो।

“आइसब्रेकर हरू थिए... हामीसँग विभिन्न अनुहारका बिरालो अनुहारहरूको भिजुअल थिए र उनीहरू वर्कशपहरूमा आएको बेलामा उनीहरूको भावनात्मक अवस्था बुझ्नका लागि उनीहरूले आज कुन बिरालो जस्तो महसुस गर्दै छन् भनी सोधिएको थियो। र त्यसरी नै अन्त्यमा उनीहरूले कस्तो महसुस गर्दैछन् भनी जाँचका लागि हामीले त्यसैप्रकारको कुरा गरेका थियौं। सहजकर्तासँग मात्रै संलग्न हुनुको साटो उनीहरू सबैलाई परस्पर कुराकानी गर्ने, संवादलाई प्रोत्साहित गर्ने प्रयासमा हामीले ‘यदि तपाईंसँग सुपर-पावर भएको भए के हुन्थ्यो?’ [...] भन्ने प्रश्न पनि सोधेका थियौं। किनभने तपाईंले उनीहरूलाई परस्पर कुराकानी गर्न ब्रेकआउट कक्षमा एकसाथ राख्दै हुनहुन्छ र उनीहरूले एकार्कालाई नचिनेको पनि हुन सक्दछ... तसर्थ, उनीहरूलाई सुरुमा एकार्कालाई अलिकति चिनजान गर्ने अवसर दिइँदा मद्दत हुन सक्दछ... परस्पर अलिकति सहजता कायम गर्न” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- वर्कशपमा आरामदायक तथा युवा केन्द्रित अनुभूति सृजना गर्नका लागि सङ्गीतको प्रयोग गरियो।

“संगीत अर्को चिज थियो जसको हामीले प्रयोग गर्नुको [...] त हामीले सुरुआतमा संगीत राख्यौं अनि त्यसपछि कुनै पनि शान्त निर्माणको क्षणमा, जसले वर्कशपलाई बढी आरामदायक र कक्षा जस्तो भावनालाई कम गर्नमा राम्रो काम गर्नुको” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- सबैजनालाई एकै समयमा समान कार्य गर्न दिएर वयस्कहरू र युवाहरूबिच सम्बन्धता निर्माण गरियो।

“सहुलियतदाताहरू युवाहरूका साथै निर्माणमा लागेका थिए जसले मानिसहरूलाई बढी सहजता प्रदान गर्‍यो भन्ने मलाई लाग्दछ” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- वर्कशपलाई युवाहरूका रुचिहरू वरिपरि केन्द्रित गरियो।

“हामीले हाम्रा युवा सल्लाहकारहरूबाट उनीहरू खासगरी इच्छुक भएका दुई क्षेत्रहरू फेशन र डिजिटल प्रविधि रहेका प्रतिक्रिया पाएका थियौं। त, यो वर्कशप विषयवस्तुको दृष्टिले साँच्चै निकै उच्च मूल्याङ्कन गरिएको थियो, तसर्थ हामी यसलाई युवाहरूका इच्छाहरूको वरिपरि साँच्चै केन्द्रित गर्ने प्रयास गरिरहेका थियौं” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- वर्कशपमा आध्यात्मिक हेरचाहमाथि ध्यान केन्द्रित गर्न तथा केही युवाहरू भिन्न तरिकाले संवाद गर्न चाहने वा आवश्यकता हुन सक्ने कुरालाई बुझ्नका लागि समर्पित स्टाफ थियो।

“हामीसँग निर्माणसम्बन्धी कार्यमाथि ध्यान केन्द्रित गर्नका लागि वितरकहरू थिए अनि हामीले [अन्य प्रसारकहरू] सामाजिक पक्षमा बढी काम गरेका थियौं, जस्तै चेक-इन र चेक-आउट गर्ने तथा मानिसहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने काम। हामीमध्ये एक च्याटमा बस्दथ्यौं र हामी भन्थ्यौं यदि तपाईं मौखिक रूपमा केही भन्न सहज महसुस गर्नुहुन्न भने च्याट बक्समा लेखेर बताउन सक्नुहुन्छ, अनि हामी प्रायः त्यहाँ संकेतहरू र साना टिप्पणीहरू पोस्ट गर्दथ्यौं... हामी मानिसहरूलाई प्रश्नहरूको जवाफ इमोजीहरूद्वारा दिन लगाउँथ्यौं यदि उनीहरू त्यसमा बढी सहज महसुस गर्दछन् भने” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

- प्रविधि र संसाधनहरू वरिपरि रहेका असमानतालाई बुझेर समावेशी हुनका लागि उनीहरू के गर्न सक्दछन् भनी ध्यानपूर्वक विचार गरिएको थियो।

“डिजिटल बहिष्करणबारे सोच्दै तथा सम्भवतया सबैसँग एकैनासे किट नभएको स्थितिमा, सत्रहरूमा कस्तो प्रकारले कुरा गर्ने हो भनी हामीले निकै ध्यान पुऱ्याएका थियौं; हामीले ल्यापटप भएका वा फोनमा भएकाहरूबिच अन्तर गर्न चाहँदैनथ्यौं... यो तपाईंसँग के छैन भन्ने होइन, ‘यहाँ तपाईंसित के छ भनी हामीलाई थाहा होस्’ भन्ने कुरा हो’। यदि मानिसहरू फोन लिएर आउँछन् वा बिना हार्डवेयर आउँछन् भने त्यसका लागि हामीसँग सधैं ब्याक-अप आइडिया हुन्थ्यो। उदाहरणार्थ, एउटा सत्रमा धेरै कम्तीजना सॉफ्टवेयर वा ल्यापटप लिएर आएका थिए, त्यसमा हामीले सामुहिक गतिविधिको रूपमा सञ्चालन गर्ने निर्णय गर्‍यो जसमा सॉफ्टवेयरलाई मिलेर कसरी प्रयोग गर्ने भन्ने सिकायौं र यसले वास्तवमा राम्रोसँग काम गर्‍यो” (युनिभर्सिटी Makerspace प्र्याक्टिशनर)

के राम्रोसँग भयो

- युवाहरूलाई आवश्यक सामग्रीहरू अगावै पठाइनाले सबैजनाले आवश्यक चिज पाएको तथा समान स्तरमा सहभागिता गर्न सक्ने सुनिश्चित हुन सक्यो।
- वर्कशप युवाहरूका जीवनसित सम्बन्धित रुचि तथा सोखहरूमाथि केन्द्रित थियो तथा करियर विकासका लागि अवसरहरू प्रदान गर्‍यो।
- आइसब्रेकरहरूले युवाहरू तथा स्टाफ सदस्यहरूबिच सम्बन्धता निर्माणमा मद्दत गरे अनि स्टाफ सदस्यहरूले समूहलाई एकार्कासँग चिनापर्ची गर्नमा मद्दत गरे।
- चेक-इन र चेक-आउटहरूले युवाहरूद्वारा उनीहरूका भावनात्मक आवश्यकताहरू साभा गर्न सकिने एउटा सुरक्षित तथा सेवापूर्ण स्पेस सृजना गर्न मद्दत गरे।
- युवाहरूले अनलाइन सत्रमा उनीहरूलाई आरामदायक महसुस हुने तरिकाले सहभागिता र संवाद गर्ने अवसर पाए।
- बाह्य सहलियतदाताहरू अनलाइन सत्रहरू सञ्चालन गर्नका लागि अनुभवी थिए र उनीहरूले युवाहरूलाई उत्प्रेरित गर्न सके।

“यसको सञ्चालन गर्ने महिला साँच्चै राम्री थिइन्। मैले पछि उनीतर्फ हेरेँ र मेरो ए-लेभल्समा उनको शोधको प्रयोग गरें। यो हामीले सत्रमा के गर्‍यौं त्यसैद्वारा पूर्णतया प्रेरित थियो”
(गुमनाम सहभागी)

“मैले स्कूलमा जे पहिलेदेखि नै गर्दैथिएँ त्यससित यो राम्रोसँग मेल खायो”
(गुमनाम सहभागी)

अब उसो विकसित र सपारिएको के हुनसक्छ

- वर्कशपमा अन्तिम क्षणमा कतिपय उपस्थित नभइदिनाले युवाहरूको तुलनामा वयस्कहरूको अनुपात निकै उच्च थियो। भविष्यमा यदि यस्तो हुन्छ भने अतिथि वक्ताहरूलाई पछि सामेल हुनका लागि आमन्त्रित गर्न सकिने छ वा अतिरिक्त सहलियतदाताहरूले उनीहरूका क्यामेरा बन्द गर्न सक्दछन्।
- Wi-Fi सम्पर्कमा समस्या हुनेहरूले निर्देशनहरू सुन्न नसकेका हुँदा, यसमा सुधार गर्नका लागि संसाधन बक्सका साथै लिखित निर्देशनहरू अगावै पठाउन सकिने छ।
- सत्रहरूको दौरान आध्यात्मिक स्टाफ र युवाहरू बिच दीर्घ-कालिक सम्बन्धता निर्माण गर्नु पर्नेछ ताकि जब कुनै सत्र विशेषका सहलियतदाताहरू फेरिन्छन् भने (बदलिँदो विषयहरू र सत्रहरूको विशेषताअनुरूप) सम्बन्धता र सहायतामा केही निरन्तरता रहोस्।

सिकाइका प्रमुख बुँदाहरू 4a (सुरुआत)

के र किन?

Makerspace हरू भित्र हेरचाहपूर्ण सम्बन्धताहरू समतामूलक व्यवहारका महत्त्वपूर्ण भाग हुन् र यसले युवाहरूका परिणाम र अनुभवहरूमा उल्लेखनीय फरक ल्याउन सक्दछ।

कसरी?

प्राक्तिशनरहरूले यसलाई प्रश्नहरूमाथि पुनर्विचार गर्न मद्दतगार पाउन सक्दछन्: हाम्रो सेटिङ्गमा विशेष युवाहरूको लागि साँच्चै हेरचाह गर्नका लागि हामीले के जान्नु र गर्नु आवश्यक छ? हाम्रो सेटिङ्गमा हेरचाहपूर्ण सम्बन्धता कस्तो देखिन्छ भन्ने माथि विचार तथा अनुभवहरू साभा गर्नका लागि सहकर्मीहरूसँग छलफल आयोजित गर्नु उपयोगी हुन सक्दछ? र हामीले कसरी स्टाफ तथा युवाहरूबिच हेरचाहपूर्ण सम्बन्धताहरूलाई सम्मान र सहायता गर्ने संस्कृति र सन्दर्भको सृजना गर्न सक्छौं?

प्रमुख विचारणीय प्रश्नहरू:

- हाम्रो सेटिङ्गमा विशेष युवाहरूको लागि साँच्चै हेरचाह गर्नका लागि हामीले के जान्नु र गर्नु आवश्यक छ?
- हाम्रो सेटिङ्गमा हेरचाहपूर्ण सम्बन्धताहरू कस्ता देखिन्छन्? हामी त्यसलाई थप कसरी विस्तारित गर्न सक्दछौं?

केस अध्ययन 4b: युवाहरूलाई परामर्श र हेरचाह

डिजिटल Makerspace मा उनीहरूले काम गर्ने युवाहरूप्रति उत्तरदायी हुने, र सेवाभाव राख्ने चरित्र रहेको थियो जो यसको समुदायमा गाभिएको भौतिक स्पेसको रूपमा उनीहरूको काममा आएको थियो। कोभिड-19 महामारीका कारण भौतिक स्पेस बन्द भएको भएता पनि, डिजिटल Makerspace का प्र्याक्टिशनरहरूले आफ्ना सहभागीहरूलाई उनीहरूका आवश्यकता, रुचि तथा स्थिति विशेष बमोजिम तयार पारिएका व्यापक सहायता र प्रोत्साहन प्रदान गरेर सेवाभाव प्रदर्शित गर्न जारी राख्यो अनि सम्बन्धता विकसित गर्‍यो।

Makerspace ले के गर्‍यो

- डिजिटल Makerspace ले अनलाइन संवाद कार्यक्रमको प्रयोग गरेर विषयगत च्यानलहरू तथा समूह च्याटहरूको प्रावधान मार्फत आफ्नो कोडिङ्ग कार्यक्रमभित्रै अनलाइन समुदाय विकसित गर्‍यो।

“जब म पाठ्यक्रममा सामेल भएँ, मैले यस स्थितिसम्म आइपुग्ने अपेक्षा गरेको थिइन। मैले सोचेको थिएँ यो एउटा पाठ्यक्रम मात्रै हो जसलाई मैले पूरा गर्नेछु, जो गरे भनें, र त्यसपछि फेरि आफ्नो जीवनमा फर्कने छु। तर इमानदारीपूर्वक भन्दा, मैले केही साँच्चै महान व्यक्तिहरूलाई भेटें, र यो मैले अपेक्षा गरेको भन्दा धेरै राम्रो अनुभव थियो। यो एउटा पाठ्यक्रमभन्दा पनि एउटा समुदाय थियो जहाँ उनीहरूले तपाईंलाई खुला छोडिदिए, जो मलाई साँच्चै राम्रो लाग्यो” (गुमनाम सहभागी)

“तपाईंलाई जहिले पनि सहायता चाहिन्छ, कुनै एक च्यानलमा सम्पर्क गर्न सक्नुहुन्छ, अथवा सोभो सन्देश पठाउन सक्नुहुन्छ” (गुमनाम सहभागी)

“मैले साँच्चै मैले सोचेको थिएँ कि यो राम्रो थियो स्ल्याक जस्तो थियो, यो विभाजित थियो, त्यहाँ केही अवसरहरू थिए, परिचय र चिजहरू साभा गर्ने, एक सामान्य किसिमको अनि कोडिङ्ग समस्याका लागि विशिष्ट च्याटहरूको व्यवस्था थियो। त, तपाईं महसुस गर्नुहुन्थ्यो कि तपाईंलाई थाहा छ प्राविधिक प्रश्नहरू कहाँ गएर सोध्ने हो, तपाईंलाई थाहा थियो कि मद्दत वा सामान्य मार्ग-निर्देशन कहाँबाट माग्न सक्नुहुन्छ” (आइलीन)

- डिजिटल Makerspace ले हरेक सहभागीलाई एकजना आध्यात्मिक सल्लाहकार प्रदान गर्‍यो जसले सहभागीहरूको कल्याण, मानसिक स्वास्थ्य, प्रगति तथा व्यापक परिणामहरूलाई सहायता गर्ने सक्थ्यो।

“उनीहरूले मलाई काउन्सिलिङ्ग र त्यस्ता कुराका लागि सिफारिस गर्ने प्रस्ताव दिए... त्यो सहायता प्रदान गरेका लागि म उहाँहरूको कदर गर्दछु” (क्यालम)

“मलाई लाग्छ उनीहरूले अद्भूत गरे, कमसे कम मेरो लागि सबैजनालाई संलग्न गराउनु – उनीहरूले मेरो मानसिक स्वास्थ्यका लागि अद्भूत कार्य गरे... उनीहरू त्यहाँ कुरा गर्न उपस्थित थिए, मलाई भइरहेको समस्याबारे तपाईंलाई थाहा भएकै हुनु जरुरी छैन, तर उनीहरू उपस्थित थिए कुरा गर्नका लागि” (प्रयाङ्क)

“व्यक्तिगत रूपले मेरो लागि, पाठ्यक्रमबाट मैले बुझेको मूल कुरो हो कि परामर्शदाता सम्बन्धता हुनु साँच्चै महत्त्वपूर्ण थियो। कोही यस्तो व्यक्ति हुनु जसले हरेक दुई सातामा थाहा गर्दछ कि तपाईं कहाँ हुनुहुन्छ र तपाईं के गर्दै हुनुहुन्छ” (एडलीन)

“कहिलेकाहीँ कार्य घण्टा बाहिर पनि परामर्शदाताहरूकहाँ फर्केर गएर ‘आह, मैले धेरै प्रयास गरेजस्तो लाग्छ, तर अहिलेसम्म मैले कुनै सफलता पाएको जस्तो लाग्दैन’ भन्नका लागि सहज महसुस गर्दथेँ, अनि उनीहरूले ‘हो, तिमीले अभि यो गर्न सक्छौ’ भनेर जवाफ दिन्थे। मैले उनलाई सन्देश पठाएँ, मलाई पक्का थाहा छ त्यो कार्य घण्टाभन्दा बाहिरको नै समय थियो, अनि मैले भनें, ‘आह, म साह्रै निराश महसुस गरिरहेको छु, किनभने मलाई लाग्छ मैले यो सबै काम गर्दैछु र अहिलेसम्म मैले कुनै सफलता पाएको जस्तो लाग्दैन’ अनि उहाँ साँच्चै साह्रै समझदार हुनुहुन्थ्यो र उहाँले मलाई आश्वस्त गर्नुभयो कि मैले केही पाउने छु। अब मलाई साँच्चै महसुस हुन्छ कि मैले पाउने छु” (गुमनाम सहभागी)

- परामर्शदाताहरूले युवाहरूको संलग्नतामाथि नजर राखे र डाइरेक्ट मेसेजिङ्गमा संघर्ष गरिरहेका हुन सक्नेहरूसम्म पुगे।

“मैले अपेक्षा गरेको थिइन कि मानिसहरू सही मार्गमा रहून् र आत्मविश्वास जागोस् भनी सुनिश्चित गर्दै उनीहरू एकप्रकारले मानिसहरूको पछि लाग्नेछन्। यदि कोही पछाडि परिरहेको छ, यदि कोही केही क्षणका लागि चुपचाप भएको छ भने उनीहरू यसको अनुगमन गर्दछन्” (कल्लो)

“हरेक बिहान, उनीहरूले वास्तवमा भन्थे, ‘के तिमीलाई कुनै मद्दत चाहिन्छ? के तिमीलाई कुनै मद्दत चाहिन्छ? के तिमीलाई कुनै मद्दत चाहिन्छ?’ त्यो साँच्चै राम्रो थियो, किनभने यस्तो लाग्दथ्यो कि उनीहरू निरन्तर यसमा काम गरिरहेका छन्” (आइसाक)

- प्र्याक्टिशनरहरू र परामर्शदाताहरू युवाहरूसँग उनीहरूको कल्याण, विषयवस्तुको वैयक्तिकीकरण गर्न तथा युवाहरूका तागतको पहिचान गर्नका लागि सक्रिय सम्बन्धता निर्माणमा संलग्न भए।
- डिजिटल Makerspace को स्याहार गर्ने दृष्टिकोणको व्याख्या सहभागीहरू मध्ये ‘मशरूम’ नामक एक युवतिको मामिलाबाट गर्न सकिन्छ जसले पाठ्यक्रम सुरु गर्दा उनी एउटा फास्ट फूड रेस्टुरेन्टमा फुल टाइम काम गर्दै थिइन्। कार्यक्रमका मागअनुरूप कामको सन्तुलन कायम गर्न उनलाई धेरै गाह्रो र थकाउने किसिमको लागेको थियो र पाठ्यक्रमको बिचमा उनले यसरी भनिन्, “एकप्रकारले मेरो ध्यान भटकियो र पाठ्यक्रममा मैले चाहेअनुरूप सहभागिता गरिन”। उनले कुनैपनि स्टाफसँग सम्पर्क गरिनन्, “मैले वास्तवमा कुनै परामर्शदातासँग कुरा गरिन... तसर्थ, मलाई अलगिन सजिलो थियो, किनकि कसैले नोटिस गर्नेछ भन्ने मैले महसुस गरेकी थिइन, खासमा”। तर, उनकी परामर्शदाताले उनलाई सम्पर्क गरिन् र मशरूम पुनर्संलग्न हुन थालिन्, “र मैले केही क्षण कसैलाई पनि प्रतिक्रिया दिएकी थिइन अनि[परामर्शदाताले] भनिन्, ‘आह.. कृपया आउनुहोस्। तपाईं यो गर्न सक्नुहुन्छ’, र मूलतया उनी भन्दै थिइन् कि उनले मलाई त्यस भूमिकामा लैजान मद्दत गर्नेछिन् जहाँ उनले मेरो स्थितिलाई सम्हालिन्, उनलाई थाहा थियो कि म केबाट गुर्जिँदै थिएँ र मैले साँच्चै त्यो अप्लिकेशनको लागि साँच्चै नै प्रयास गरेकी थिएँ”। मशरूम परामर्शदातासँग बढी संलग्न हुन थालिन् र बढी सत्रहरूमा उपस्थित हुन थालिन्। सम्बन्धता बढ्दै जाँदा, उनको सिकाइ र संलग्नता पनि बढ्दै गयो, “जब मैले केही सत्रहरूमा उपस्थित हुँदै परामर्शदातासित बढी कुराकानी गर्न थालें र बढी मानिसहरूलाई चिन्न थालें, मलाई त्यहाँ रहने र सिक्ने बढी इच्छा हुँदै गयो”। अन्त्यतिर उनी आफैलाई पाठ्यक्रममा उनको स्थान ‘साँच्चै मजबुत’ बनाएकी छन् भन्ने महसुस गर्न थालिन्, उनले सफलतापूर्वक पाठ्यक्रम पूरा गरिन् र नयाँ प्रविधि-सम्बन्धित रोजगार प्राप्त गरिन्।

के राम्रोसँग भयो

- डिजिटल Makerspace ले उच्च-गुणस्तरीय अनलाइन सिकाइ प्रदान त गर्‍यो नै, साथै हेरचाहपूर्ण तथा सहायक समुदाय र शिक्षण पनि प्रदान गर्‍यो जसले आफ्नो केन्द्रमा सम्बन्धतालाई राखेको थियो।
- सबै संवाद भर्चुअल भएता पनि, युवाहरूले उनीहरूको हेरचाह गरिएको, सहायता गरिएको र उनीहरू “एक्लो छैनन्” भन्ने महसुस गरे।
- पाठ्यक्रम विशेषगरिअसंलग्नताका लक्षणहरू पत्ता लगाउन र सहभागीहरूलाई पुनः जोडिन तथा पाठ्यक्रम पूरा गर्नमा मद्दतका लागि हेरचाहपूर्ण सहायता दिन सफल भएको थियो।

अब उसो विकसित र सपारिएको के हुनसक्छ

- हेरचाहपूर्ण शिक्षणलाई अन्य कार्यक्रमहरूमा विस्तारित गर्नु कैयौँ सेटिङ्गहरूमा जस्तै डिजिटल Makerspace को प्रमुख चुनौती भनेको उनीहरूका प्र्याक्टिसलाई कसरी वर्तमान कोष प्रदत्त कार्यक्रमभन्दा अगाडि विस्तारित गर्ने र गाँस्ने हो भन्ने रहेको छ।
- अतिरिक्त सहायताको आवश्यकता भएका युवाहरूको पहिचान गर्नु। धेरैजस्ता युवाहरूलाई प्र्याक्टिशनरहरूले उनीहरूलाई राम्रोसँग चिन्दछन् भन्ने महसुस भयो भने, कार्यक्रम स्टाफले उनीहरूका अनुभव, तागत र पहिचानहरूलाई कुन हदसम्म पूर्ण रूपले चिने भन्ने विषयमा कम विश्वस्त थिए।

- युवाहरूलाई कार्यक्रमको सुरुआतदेखि उनीहरूका लक्ष्य र मनसायहरू माथि विचार र निरीक्षण गर्नमा मद्दत गर्ने हेरचाहपूर्ण दृष्टिकोण विस्तारित गर्नु। केही युवाहरूले सुभावा दिएअनुसार उनीहरूलाई सही मार्गमा रहन र समूहमा बनिरहन सुनिश्चित गर्नका लागि कार्यक्रमको सुरुआतमा नै लक्ष्यहरू वा मनसायहरू निर्धारित गर्नमा सहायता गरिएको चाहन्थे।

“कसैले वास्तवमा मलाई सोधेन कि यसको अन्त्यमा म के हासिल गर्ने आशा राख्दछु र परिणामस्वरूप अन्त्य कस्तो हुनेछ भनी मैले कल्पना गर्न सकिन” (क्यालम)

सिकाइका प्रमुख बुँदाहरू 4b (विस्तार गर्दै)

के र किन?

युवाहरूको कल्याण, संलग्नता र परिणामहरूलाई सहायता गर्न हेरचाहपूर्ण दृष्टिकोणहरू महत्त्वपूर्ण हुन्छन्।

कसरी?

हेरचाहपूर्ण सम्बन्धता आत्मसात गर्नुको अर्थ व्यक्तिगत, अन्तर्व्यक्ति स्तरमा हेरचाहभन्दा अगाडि जानु तथा हेरचाहका व्यवहार र ढाँचालाई प्रावधानको रूपमा सांगठनिक स्तरमा आत्मसात गरिनु हुन सक्दछ। Makerspace हरूले विभिन्न किसिमका हेरचाह तथा यिनलाई प्रावधानभरि कुन सीमासम्म आत्मसात गरिएको छ भनी पुनर्विचार गर्नु मद्दतगार हुन सक्दछ, जस्तै व्यक्तिहरू र/वा समूहहरूलाई हेरचाह प्रदान गरिएको थियो कि थिएन, यदि यो विशिष्ट रूपले केन्द्रित हुने प्रवृत्ति थियो भने (अर्थात सीप विकासलाई सहायता दिनु) वा यो बढी समग्र थियो (समग्र व्यक्तिको लागि हेरचाह), हेरचाहको डिजाइन कुन चिजलाई सहायता दिनका लागि डिजाइन गरिएको थियो (अर्थात सामाजिक, भावनात्मक, भौतिक वा कल्याणका अन्य रूपहरू) तथा यो प्रतिक्रियात्मक थियो वा सक्रियात्मक?

प्रमुख विचारणीय प्रश्नहरू:

- हाम्रा सबै प्रावधानहरूभरि हेरचाहका विभिन्न रूपहरूलाई कुन सीमासम्म आत्मसात गरिएको थियो?
- हाम्रा हेरचाहका दृष्टिकोण कुन सीमासम्म प्रतिक्रियात्मक वा सक्रियात्मक थिए?

विचार 5: निर्माणद्वारा युवाहरूका क्षमता र सामाजिक कार्यलाई सहयोग गर्नु

Makerspaces ले युवाहरूलाई उनीहरूका क्षमता तथा सामाजिक कार्यलाई सहायता गर्ने तरिका निर्माणमा संलग्न गराउन मूल्यवान अवसरहरू उपलब्ध गराउन सक्दछ। यो विचार बहिष्कृत तथा अल्पसंख्यकीकृत समुदायहरूका ती युवाहरूसँग सञ्चालन गरिएको विद्यमान कार्यद्वारा प्रभावित थियो जसले उनीहरूका पहिचान तथा सांस्कृतिक ज्ञानहरूलाई मान्यता र सम्मान दिने, अन्यायहरूतिर ध्यानाकर्षित गर्ने तथा मानिसहरूका जीवनलाई निष्पक्ष एवं दिगो तरिकाले सपार्ने उद्देश्य राख्ने नवाचारी डिजाइन तथा सृजनाहरू गर्ने तरिका निर्माणको प्रयोग गरेका थिए।

- हामीले **‘क्षमता’** शब्दको प्रयोग एक युवा व्यक्तिको आफ्नो सिकाइ र जीवनमा कार्य गर्ने र कारबाही गर्ने क्षमताको लागि गर्दछौं, जो उनीहरूको निर्माणमा उनीहरूले अनुभव गर्ने स्वामित्व र ‘आवाज’को हदसम्म पनि जोडिन्छ।
- **‘सामाजिक कार्य’** भन्नाले हाम्रो तात्पर्य, विशेष रूपले सामाजिक न्याय र सामाजिक कल्याणको समर्थनमा सामाजिक परिवर्तनतर्फ निर्देशित कार्यहरूमा संलग्न हुनका लागि युवाहरूको क्षमता हो।

(थप शब्दहरू र परिभाषाहरूका लागि M4kingspaces.org/glossary मा शब्दावली हेर्नुहोस्)

केस अध्ययन 5a:

निर्माणद्वारा युवाहरूका महत्त्वपूर्ण नागरिकतालाई सहयोग गर्नु

युनिभर्सिटी Makerspace ले पाँच वर्कशपहरूको शृङ्खला विकसित गर्‍यो जसलाई एउटा सामुदायिक साभेदार संगठनसँगको सहकार्यमा ‘शरदकालीन स्कूल’ को रूपमा पेस गरिनु थियो। सबै वर्कशपहरू ‘सामाजिक कार्यको एउटा तत्व’लाई संलग्न गर्ने विचार राखेर गरिएको थियो। वर्कशपहरू विकसित गर्न संलग्न युवाहरूका प्रतिक्रिया र चासोहरूको आधारमा प्रायःजस्ता विषयहरू पर्यावरणीय दिगोपनासित सम्बन्धित थिए र एउटा ‘फेस फिल्टरहरूको कला र विज्ञान’ माथि केन्द्रित थियो। पछिको यस वर्कशप स्थानीय रूपमा रहिरहेका युवाहरूका दुई समूहका साथ अगस्टमा सुरु गरिएको थियो, र त्यसपछि नोभेम्बरमा शरदकालीन स्कूलको एक भागको रूपमा सञ्चालित गरियो।

Makerspace ले के गर्‍यो

- वर्कशपमा सहभागीहरूले फेसिअल रेकोगनिशन प्रविधिहरूले कसरी काम गर्दछन् भन्ने बारे सिकाइको तरिकाको रूपमा इन्स्टाग्राम वा स्न्यापच्याटका लागि उनीहरूका आफ्नै फेस फिल्टरहरू बनाउन निःशुल्क उपलब्ध SparkAR सोफ्टवेयरको प्रयोग गरे। त्यसपछि युवाहरूले क्यामेराहरूलाई मानव अनुहार चिन्नबाट रोक्नका लागि डिजाइन गरिएको कम्प्युटर भिजन (CV) ड्याजल लुकको सृजना गर्न शिल्प र घरेलू सामग्रीहरूको (जस्तै, सहभागीहरूलाई पहिले नै हुलाकद्वारा अगावै पठाइएको संसाधन प्याकमा उपलब्ध गराइएका फेस पेन्ट, स्टीकी टेप र हेयर एक्सटेन्शनहरू) प्रयोगद्वारा फेसियल रेकोगनिशन प्रविधिहरूको सिमाना पत्ता लगाए। उनीहरूले उनीहरूका बायोमेट्रिक डेटा कसरी संकलन गरिँदछ र सार्वजनिक एवं निजी स्थलहरू दुवैमा प्रयोग गरिँदछ, त्यसका फाइदाजनक वा विवादास्पद तरिकाहरूमाथि पनि चर्चा गरे।

- छलफलले युवाहरूलाई आकर्षित गर्‍यो, उदाहरणार्थ, एक युवतिले फेसियल रेकोगनिशन प्रविधिहरूका लागि बढी विविध तथा प्रतिनिधिमूलक तालिम डेटा सेटहरूको आवश्यकता बारे बोलिन् र भविष्यमा ती प्रविधिहरूको विकासका लागि थप महिला र BIPOC इन्जिनियरहरूको आवश्यकता रहेको निष्कर्ष दिइन्।

“मेरो विचारमा यदि हामीसँग जातिय अल्पसंख्यकहरूका मानिसहरूबारे थप डेटाबेस हुन्छ भने, उदाहरणार्थ, तपाईं मानिसहरूलाई अनुहारले चिन्न थाल्नुहुन्छ, थाल्नुहुन्न र? तपाईं चिन्नु हुन्छ, जस्तै अनुहारका सामान्य विशेषताहरू। र मेरो विचारमा यदि सरकार वा यदि मानिसहरूले यसलाई अलिकति बढी विस्तारित गर्न सके, यसलाई श्वेत स्टरियोटाइपहरूमाथि आधारित गर्नुको साटो बढी सठीक परिणामहरू दिनेछ, यदि मानिसहरू वास्तवमा कस्ता देखिन्छन् भन्ने कुरोको कुनै अर्थ हुन्छ भने” (वर्कशप सहभागी)

के राम्रोसँग भयो

- सहभागीहरूले प्रविधि, सृजनशीलता र निर्माणसित सामाजिक कार्य विषयहरूको बिचमा अन्तर्क्रियाको आनन्द लिए।
- वर्कशपमा डिजिटल प्रविधि र दृश्य कलाको सम्मिश्रण सहभागी युवाहरूका लागि धेरै संलग्न गराउने खालको देखियो।
- सामुदायिक साभेदारले पनि अन्य सत्रहरूमा सामाजिक र प्राविधिक मुद्दाहरूमाथि समूह चर्चामा सहयोग गर्‍यो जसले कार्यक्रमभरि महत्त्वपूर्ण नागरिकताको बलियो विषय निर्माण गर्नमा मद्दत गर्‍यो।

अब उसो विकसित र सपारिएको के हुनसक्छ

- वर्कशपहरूको बिचमा एकीकरण बढाउनुहोस्। यद्यपि फेस फिल्टर वर्कशप शृङ्खलाको एउटा हिस्सा थियो, तर अन्य वर्कशपहरू विभिन्न विषयमा थिए, यसकारण युवाहरूले उनीहरूको जीवनमा र अन्य सन्दर्भमा सिकेका कुराहरूलाई अगाडि बढाउनका लागि उनीहरूको समझदारी निर्माण गर्ने तथा अवसर वा सहायता प्रदान गर्ने अवसर छोडियो।
- युवाहरू र उनीहरूका समुदायहरूसित सम्बन्धित मामिलाहरूको सम्बोधनका लागि मद्दत गर्न युवाहरूका क्षमता र सामाजिक कार्यलाई सहयोग गर्नमाथि बढी स्पष्ट ध्यान विकसित गर्नु। यद्यपि वर्कशपहरूले सामाजिक कार्य विषयहरूको सम्बोधन गरे, तर उनीहरूको ध्यान कार्यमाथिभन्दा महत्त्वपूर्ण नागरिकतालाई सहयोग गर्नमाथि बढी ध्यान थियो (उदाहरणार्थ, सुसूचित रोजाइका लागि मामिलाहरूलाई बुझ्नु) वास्तवमा।
- प्रमुख विषयहरूको बुझाइलाई गहिरो बनाउनु, उदाहरणार्थ, निगरानी, गोपनियता र नस्लवाद वरिपरि, र यी प्रविधिहरू तथा अन्यलाई समुदायमा लागू गर्ने अवसरहरू प्रदान गर्नु।
- प्र्याक्टिशनरद्वारा डिजाइन गरिएको एवं निर्देशित वर्कशपहरूबाट युवाहरूसँग वर्कशपहरूको सह-निर्माणतर्फ सराइ (हेर्नुहोस्: विचार 3)।

सिकाइका प्रमुख बुँदाहरू 5a: सुरुआत

के र किन?

युवाहरूलाई अर्थपूर्ण निर्माणमा संलग्न गर्नु, उनीहरूलाई सहयोग गर्नु ताकि उनीहरूका सृजनाहरूले उनीहरू र तिनका समुदायहरूका लागि महत्त्व राख्ने विषयहरूको समतामूलक र दिगो सम्बोधनमा मद्दत गरिनुले युवाहरूसँग makerspaces मा काम गर्ने, उनीहरूको क्षमता निर्माण गर्ने अनि उनीहरूको निर्माण मार्फत अन्तर ल्याउनमा मद्दत गर्ने प्रभावी र समावेशी तरिकाहरू देखाएको छ।

कसरी?

युवाहरूसँग तुलनात्मक रूपले विनम्र पूर्व-योजना र परामर्श गरेर प्र्याक्टिशनरहरूले युवाहरूद्वारा चासो राखिने उनीहरूका इच्छा र मामिलाहरूको सम्बोधन गर्न उनीहरूको निर्माणको प्रयोग गर्न सक्षम बनाइने निर्माण सत्रहरूभित्र सामाजिक कार्य विषयहरू बनाउन सक्दछन्। यसमा अन्य सेटिङ्गहरूले कसरी गरेका छन् भन्ने उदाहरणहरू हेरेर थप विचारहरू र प्रेरणा हासिल गर्न सकिन्छ – संसाधन लिङ्कहरूका लागि कृपया सिफारिसहरू खण्डमा 'प्र्याक्टिशनरहरू निम्ति प्रमुख विचारणीय प्रश्नहरू' तालिका हेर्नुहोस्।

प्रमुख विचारणीय प्रश्नहरू:

- निर्माण सत्रहरूमा सामाजिक कार्य विषयहरूलाई समन्वित गर्न युवाहरूसँग हामीले परामर्शको प्रयोग कसरी गर्न सक्छौं/गर्ने हो?
- सामाजिक निर्माण युवाहरूका इच्छा र उनीहरूले चासो राख्ने मामिलाहरू बमोजिम कसरी बनाउने?

केस अध्ययन 5b:

निर्माणद्वारा युवाहरूको सामाजिक कार्यलाई सहयोग गर्नु

समुदाय Makerspace ले उनीहरूले गर्ने हरेक कुरामा क्षमता र सामाजिक कार्यलाई गाँस्ने प्रयास गर्दछ, यो एक यस्तो प्रयाक्स हो जो मूलतया सामाजिक न्यायप्रति उनीहरूका मूल सांगठनिक वचनबद्धताबाट आउँछ (हेर्नुहोस्: विचार 1)। युवा क्षमता र आवाजका विषयहरू दैनन्दिन जीवन र संगठनको बनोटमा अन्तर्निहित थिए, जसमा युवाहरूले केन्द्रमा बाह्य स्थापनाहरू तथा नयाँ भौतिक स्पेसहरूको डिजाइन र निर्माणमा सक्रिय रूपले हिस्सा लिन्छन्। सामाजिक कार्य तथा सामाजिक न्याय प्रति स्पेसको वचनबद्धता उनीहरूद्वारा सत्रहरूको निर्माणको डिजाइन र ध्यान दिनुबाट पनि परिलक्षित भएको थियो जस्तोकि निम्न प्रयाक्सनहरूले बताएका छन्।

“केही कार्य गर्मी याममा [हामीले गर्नेछौं], त हामीले भावनाहरूलाई लेजर कटिङ्ग स्टफमा स्थानान्तरित गर्नेछौं र कोभिडले के गन्यो वा बल्याक लाइभ्स म्याटरको अर्थ तपाईंको लागि के हो? भन्ने बारे विचार गरिरहेका छौं। हामी यसप्रकारका थुप्रै खोजी कार्य गर्न गइरहेका छौं र भावनाहरू व्यक्त गर्नका लागि संगीत र संगीतको प्रयोग तथा पोडकास्टिङ्गलाई लिएर केही गम्भीर काम गर्न गइरहेका छौं” (समुदाय Makerspace प्रयाक्सनर)

“हरेक प्रकारको सत्रमा, हामी सधैं सोच्दथ्यौं... हामी सधैं युवाहरूलाई यो के हो भनी सोच्दथ्यौं... ‘त्यो के हो जसको बारेमा तिमी भावुक छौ? यसबारे तिमी किन भावुक छौ? यदि त्यस स्थितिका साथ केही गलत छ भने त्यसलाई बदलिन हामी के गर्न सक्छौं?’” (समुदाय Makerspace प्रयाक्सनर)

Makerspace ले के गर्नु

- समुदाय Makerspace को सामाजिक कार्यलाई आत्मसात गरिनु विभिन्न कार्यक्रमहरूबाट प्रमाणित भएको थियो। उदाहरणार्थ, एउटा सत्रको सुरुआत सामाजिक कार्य कस्तो हुन्छ भन्ने विषय वरिपरि छलफलबाट भएको थियो, जस्तै प्रश्न सोधियो “तपाईंको लागि यसको अर्थ के हो? र के यस्ता विभिन्न चिजहरू छन् जसको तपाईं वास्ता गर्नुहुन्छ?”। युवाहरूले विविध प्रकारका औजार र प्रविधिहरूको प्रयोग गर्दै उनीहरूले वास्ता गर्ने विषयहरूसित सम्बन्धित प्लाकार्डहरू बनाएका थिए। त्यसपछि उनीहरूले त्यसदिन सिकेका र प्रयोग गरेका सीपमाथि अनि उनीहरूले वास्ता गर्ने एउटा मामिलाको सम्बोधनमा मद्दतका लागि अब अर्को के गर्ने छन् भन्ने विचार गर्दै समापन गरेका थिए।
- दुई युवाहरू, एला (10 वर्ष उमेर) र एमिलीले (11 वर्ष उमेर) उनीहरूको चासोलाई वर्कशप निर्माणद्वारा, जलवायु परिवर्तनमाथि ध्यान केन्द्रित गरे, र मिलेर काम गर्दै जागरूकता उत्पन्न गर्न र उनीहरूको सन्देश सम्प्रेषण निम्ति उत्पादनहरूको पोर्टफोलियो सृजना गरे। यसमा सामेल थिए लेजर कट की-रिङ्गहरूको डिजाइन बनाउनु र निर्माण गर्नु तथा भ्याक्कुम फोर्मरको प्रयोग गर्दै पोलर भालु र हिमखण्डहरूको आकारका साबुन बनाए, “जहिले पनि तपाईं आफ्ना हात धुनुहुन्छ, यसले बरफ कसरी पल्लै छ भन्ने देखाउँछ”। उनीहरूले यसै विषयलाई लिएर लेजर-कट चित्रहरू र जिगसा पज्जलको पनि सृजना गरे जसलाई केन्द्रको प्रदर्शनीमा सामेल गरिएको थियो।
- अर्को युवक जेम्सले (12 वर्ष उमेर) उसको मनले चाहना गरेको सहरमा घरविहीनताको विषयलाई लिएको थियो। यसको प्रतिक्रियास्वरूप, उसले एउटा प्रोटोटाइप ब्याकप्याक बेडको डिजाइन बनाएको थियो जसलाई बोकेर हिँड्न सकिन्छ अनि आरामदायक सुताइका लागि जमीनबाट माथि उठाएर बिछ्याउन सकिन्थ्यो।
- एकल सत्रहरूमा सामाजिक कार्यका विषयहरू पनि सामेल गरिएका थिए, उदाहरणको लागि, युवाहरूले सामाजिक कार्य अभियान दिवसको एक भागको रूपमा की-रिङ्गहरूको डिजाइन बनाए जसमा नस्लवाद, जलवायु परिवर्तन, राजनीतिक दमन/स्वतन्त्रता, ट्रान्सफोबिया र अन्य विषयहरूमाथि उनीहरूका चिन्ता व्यक्त गरिएका थिए, र त्यसपछि यी विषयहरूमाथि व्यापक तवरमा साझा गर्न सकिने एनिमेशनहरूको सृजना गरे।

के राम्रोसँग भयो

- युवाहरूको क्षमता र सामाजिक कार्यका लागि सहायता समुदाय Makerspace का कार्यक्रम नियोजन तथा संस्कृतिभरि, एक सत्रदेखि लामो-चल्ने कार्यक्रमहरूमा, र आन्तरिक तथा बाह्य स्पेसहरूको दैनन्दिन डिजाइन र प्रबन्धनमा अन्तर्भुक्त छ।
- स्टाफद्वारा थोपरिएको वा पूर्व-निर्धारितको स्थानमा यो दृष्टिकोण युवाहरूको नेतृत्वकारी, युवाहरूका चासो, चाहना र चिन्ताहरूलाई सहायता गर्ने र सहूलियत प्रदान गर्ने थियो।
- परिणामस्वरूप, युवाहरूमा उनीहरूको सहभागिताद्वारा आत्म-विश्वास र क्षमता बढ्यो। (हेर्नुहोस्: प्रभाव), उनीहरूको निर्माणद्वारा आफैलाई अनि उनीहरूको समुदायलाई लाभान्वित गर्दै।

अब उसो विकसित र सपारिएको के हुनसक्छ

- तत्काल केन्द्र स्थापित गरेपछि, व्यापक स्पेसहरूमा युवाहरूका आवाज र कार्यलाई सहायता गर्ने, बढाउने र विस्तारित गर्ने काममा मद्दतका तरिका खोज्नु।
- युवाहरूलाई उनीहरूको निर्माणद्वारा उनीहरूले सहायता गर्न चाहेका मुद्दा र कार्यको सह-डिजाइनरहरू मात्र नभएर उनीहरूलाई लीडर बन्नमा सहायता गर्नु।

सिकाइका प्रमुख बुँदाहरू 5b (विस्तारित गर्दै)

के र किन?

सामाजिक कार्य निर्माणले युवाहरूका क्षमता, परिणामहरू र प्रभावलाई सहयोग गर्न सक्दछ।

कसरी?

निर्माण सत्रहरूमा सामाजिक कार्य विषयहरूलाई समन्वित गरेका Makerspace हरूले युवाहरूका आवाज तथा उनीहरूका सामाजिक कार्य निर्माणलाई सेटिङ्ग र कार्यक्रमभन्दा अगाडि थप व्यापक बनाएर बढाउने तरिकाहरूमाथि पुनर्विचार गरेर प्र्याक्टिसलाई विस्तारित गर्नेबारे सोच्न सक्दछन्। उदाहरणका लागि, कसरी तपाईं उनीहरूको कार्यका लागि व्यापक प्लेटफर्म सृजना गर्न सक्षम हुन सक्नुहुन्छ? (जस्तै, सामाजिक मिडिया, नेटवर्किङ्ग, विज्ञापन, व्यापक साभेदारिताहरूको प्रयोग गरेर?) उनीहरूका समुदायहरूभित्र र बाहिर अन्यहरूका साथ यो कार्य साभ्ना गर्ने के सम्भावना हुन सक्दछ? तपाईंले कसरी युवाहरूलाई विशेष मुद्दाहरू वा मामिलाहरूको सम्बन्धमा उनीहरूको प्रभाव र/वा नेतृत्व विकास गर्नका लागि उनीहरूको निर्माणलाई स्प्रेड्गबोर्ड सरह प्रयोग गर्न सहायता गर्न सक्नुहुन्छ?

प्रमुख विचारणीय प्रश्नहरू:

- हामीले कसरी युवाहरूको आवाजलाई बढाउन सक्छौं र उनीहरूको सामाजिक कार्य निर्माणलाई सेटिङ्ग र कार्यक्रमभन्दा बाहिर बढी व्यापक पार्न प्लेटफर्म उपलब्ध गराउन सक्छौं/गछौं?
- हामीले कसरी युवाहरूलाई उनीहरूका निर्माणलाई उनीहरूको प्रभाव र/वा नेतृत्वको विकासका लागि स्प्रेड्गबोर्ड सरह प्रयोग गर्न सहायता गर्न सक्छौं?

विचार 6:

प्रगतिका लागि पूँजी, सीप र मार्गको निर्माण गर्ने

Makerspace ले युवाहरूलाई विज्ञान, प्रविधि, इन्जिनियरिङ्ग, गणित, कला, शिल्प, सृजनशीलता र अनेकौं तर यसमा मात्रै सीमित नभएका क्षेत्रहरूमा विभिन्न प्रकारका पूँजी र सीपहरू विकसित गर्नका लागि मूल्यवान अवसरहरू उपलब्ध गराउन सक्दछ। Makerspace हरूमा सहभागिताद्वारा युवाहरूले जुन पूँजी र सीपको निर्माण गर्दछन् त्यसले जीवनमा उनीहरूको मार्ग र प्रगतिलाई सहायता प्रदान गर्न सक्दछ र विभिन्न रूपले उनीहरू, उनीहरूका समुदायहरू तथा व्यापक समाजलाई लाभान्वित गर्न सक्दछ।

- हामीले **“पूँजी”** शब्दको प्रयोग सांस्कृतिक, सामाजिक, आर्थिक र प्रतीकात्मक लगायत विभिन्न स्वरूपका स्रोतहरू, ज्ञान, अनुभवहरू, व्यवहारहरू तथा सम्बन्धहरूका लागि गर्दछौं।
- हामीले **“मार्ग”** शब्दको प्रयोग युवाहरूका अल्पावधिक (जस्तै, तत्काल अर्को पाइलोहरू र अनुभवहरू) देखि लिएर दीर्घकालिक जीवनका लक्ष्य र परिणामहरूसम्म जीवनका प्रक्षेपण स्थलको रूपमा गर्दछौं।

(M4kingspaces.org/glossary मा सामाजिक न्याय शब्दावलीको शब्दकोश हेर्नुहोस्)

केस अध्ययन 6a:

विविध STEM पेसावालहरूको प्रदर्शन गर्नु

युनिभर्सिटी Makerspace ले उनीहरूद्वारा विकसित गर्न सोचिरहेका शैक्षणिक स्कूल-पछि क्लबका सत्रहरूका लागि योजनाका शृङ्खलामाथि शिक्षकहरू र युवाहरूबाट प्रतिक्रिया माग्यो। तर, शिक्षकहरू र युवाहरूले बताएअनुसार खासगरि महामारीको कारण उत्पन्न अनिश्चितताले गर्दा उनीहरूले तत्काल जरुरी महसुस गरेअनुसार बरु उनीहरूलाई भावी करियर विकल्पहरूबारे राम्रो जानकारी प्रदान गर्नमा मद्दत गर्ने करियर शिक्षा सहायता दिइनुमाथि सत्रहरूलाई केन्द्रित गरिनु पर्दछ। तसर्थ, युनिभर्सिटी Makerspace ले उनीहरूको योजनामा परिवर्तन गरे र यसको स्थानमा एकदिने करियर वर्कशपको (अर्थात, ‘मेकर्ससँग भेट’) सृजना गरे, जसमा लन्डन-स्थित युवा प्रोफेशनल Maker हरूको प्यानल राखिएको थियो। Maker हरूको छनौट उनीहरूले विविध समुदायहरूको प्रतिनिधित्व गर्दै तथा उनीहरूका काममा सृजनात्मक र STEM दृष्टिकोणको फ्युजन मार्फत STEM का संकुचित, पारम्परिक विचारहरूलाई चुनौति दिएको आधारमा गरिएको थियो। उनीहरूलाई सहभागी युवाहरूका लागि सम्भव भावी मार्गहरू बारे बताउन मद्दत गर्न भनिएको थियो।

Makerspace ले के गर्‍यो

- मेकर्ससँग भेट कार्यक्रमले विद्यार्थीहरूलाई सृजनात्मक, व्यावहारिक तथा प्राविधिक सीपहरूको प्रयोगद्वारा उनीहरूले अपनाउन सक्ने करियरका प्रकारहरूको परिचय दियो। वक्ताहरूमा एकजना डिजाइनर थिए जसले शैक्षणिक रोबोटहरूको निर्माण गर्दछन् र डिजाइनको प्रयोग वृद्ध एवं भिन्दै रूपले सक्षम व्यक्तिहरूको जीवनलाई सहज बनाउनमा प्रयोग गर्दछन्, एकजना टेक्स्टाइल डिजाइनर र स्व-शिक्षित बुत्ता भर्ने काम गर्ने व्यक्ति, भर्चुअल रिएलिटी (VR) हेडसेटहरूसित सम्बन्धित काम गर्ने एकजना सिस्टम इन्जिनियर, र फिजियोथेरापिस्टदेखि चाँदीको काम गर्ने र गहना डिजाइनर सामेल थिए।
- Makers ले विद्यार्थीहरूलाई उनीहरूको दैनन्दिन जीवनको कामको भलक दिए, उनीहरूका स्टुडियोको भलक देखाए, र उनीहरूको सफल, सृजनशील र व्यावहारिक करियरका लागि उनीहरूले अपनाएका विभिन्न मार्गहरूबारे व्यक्तिगत कहानीहरू साभा गरे।
- विद्यार्थीहरू र शिक्षकहरूले ती विशेषज्ञहरूलाई उनीहरूले स्कूल र विश्वविद्यालयहरूमा के पढेका थिए, पहिलो रोजगार कसरी पाए, तथा उनीहरूको उद्योगमा सफलताकालागि उनीहरूका निजी सुझावहरूबारे प्रश्न एवं उत्तर सत्रमा र कार्यक्रमपछि इमेलद्वारा प्रश्न सोध्ने अवसर पाए।
- पूरक करियर स्रोतहरू पनि उपलब्ध गराइयो जसअन्तर्गत कला, विज्ञान तथा प्रविधिमा करियर जानकारी, रोजगार अवसरहरू, इन्टर्नशिप र अप्रेन्टिसशिपहरू प्रदान गर्ने सिफारिस गरिएका वेबसाइट र संस्थानहरूको सूची सामेल थियो।

के राम्रोसँग भयो

- कार्यक्रमले युवाहरू तथा शिक्षकहरूद्वारा व्यक्त गरिएका चासो तथा आवश्यकताहरूप्रति सोभै प्रतिक्रिया जनायो र युवाहरूलाई सृजनात्मक, STEM-प्रभावित करियर तथा संलग्न हुने पेसावालहरूसँग परिचय गरायो।
- मेकर्ससँग भेट कार्यक्रमले युवाहरूको सामाजिक क्षमता निर्माणमा मद्दत गर्‍यो किनभने उनीहरूले नयाँ सम्पर्कहरू बनाए तथा मेकर्सहरूबाट उनीहरूका करियर र सुरुआतहरूबारे सोभै जानकारी हासिल गरे।

अब उसो विकसित र सपारिएको के हुनसक्छ

- एकल कार्यक्रमहरूलाई विकसित गर्दै थप भेटघाट विस्तारित गर्ने तरिका खोज्नुहोस्।
- युवाहरूलाई उनीहरूका करियर प्रगतिका आगामी कैयौँ पाइलोहरूमा सहायतामा मद्दत गर्नका लागि दीर्घ-कालिक, व्यक्तिगत सहायता र परामर्श कसरी दिने भन्ने बारेमा विचार गर्नुहोस्।
- वर्कशपहरूमा STEM सीप विकासलाई सहयोगको थप सुसंगत तथा समग्र कार्यक्रमसित जोड्नुहोस्। युवाहरूको प्रगतिका लागि एउटा ढाँचा तयार गर्दै कार्यक्रमभित्र प्रदर्शित मेकर्सका रोजगारसित STEM सीपलाई पनि स्पष्ट रूपमा जोड्नुहोस्।
- STEM सीपका विविध प्रतिनिधित्वहरू र जनताले करियर-केन्द्रित कार्यक्रमहरूमा मात्रै होइन, सबै कार्यक्रमहरूका व्यापक सेटिङ्गहरूमा तिनको प्रयोग कसरी गरे भन्ने जोड्नुहोस्।
- युवाहरूलाई संलग्न हुन, उनीहरूको मेकिङ्गभिन्न अन्यायहरूको (जस्तै, नस्लवाद, लिंगवाद) पत्ता लगाउन र चुनौती दिन, तथा यस्ता करियरमा उनीहरूले सामना गर्नु पर्ने असमानताहरूलाई चुनौती दिनका लागि रणनीतिहरूद्वारा उनीहरूलाई युक्त गर्नमा सहयोग गर्ने सुनिश्चित गर्दै कार्यक्रमभर STEM सहभागितामा असमानता र बाधाहरूबारे छलफललाई गाभ्नुहोस् र छलफल सुरु गर्नुहोस्।

सिकाइका प्रमुख बुँदाहरू 6a: सुरुआत

के र किन?

युवाहरूका STEM सम्बन्धित पूँजी र सीप निर्माणले उनीहरूलाई, उनीहरूका समुदायहरूलाई तथा व्यापक समाजलाई अनेकौँ तरिकाले फाइदा पुऱ्याउन सक्दछ, युवाहरूलाई रोजगारमा पहुँचका लागि मद्दत गर्न सक्ने ज्ञान र सीपले युक्त गर्नुका साथै विश्वमा परिवर्तन ल्याउनका लागि सक्रिय नागरिकहरू बन्न सक्षम गर्दछ।

कसरी?

कैयौँ makerspace हरूले पहिलेदेखि नै युवाहरूलाई STEM सम्बन्धित ज्ञान र सीपहरू विकसित गरिरहेका हुनेछन् तर कहिलेकाहिँ यो उनीहरूको सुरुआत र परिणामहरूमा फरक ल्याउन आफैमा पर्याप्त नहुन सक्दछ। युवाहरूलाई उनीहरूले सहायताका कुन व्यापक रूपहरू चाहन सक्दछन्, चाहिन्छ तथा उनीहरूको जीवन र प्रगतिका लागि सहायक हुन सक्दछन् भनी सोध्नु मद्दतगार हुन सक्दछ।

प्रमुख विचारणीय प्रश्नहरू:

- युवाहरूले उनीहरूका जीवन र प्रगतिका लागि कुन व्यापक रूप चाहन्छन्/जरुरी छ भन्ने बारेमा हामीले कसरी सोध्ने वा कार्य गर्ने?
- हामी र/वा युवाहरूले प्रगति तथा परिणामहरूको दृष्टिले कुन चिजलाई 'सफलता' मान्दछन्?

केस अध्ययन 6b:

युवाहरूका STEM सीप र रोजगारितालाई सहयोग गर्नु

डिजिटल Makerspace ले उनीहरूका कोडिङ्ग कार्यक्रम प्याकेजमा व्यापक करियर र रोजगार तयारी निर्माण गर्‍यो। उनीहरूले बुझे कि सहभागीहरूले नयाँ STEM ज्ञान तथा सीपहरूमात्रै होइन, उनीहरूलाई ती सीपहरूलाई श्रम बजारमा रूपान्तरित गर्नमा मद्दत गर्ने व्यावहारिक सहायता तथा संसाधन पनि चाहेका थिए।

Makerspace ले के गर्‍यो

- डिजिटल Makerspace ले एउटा 8-देखि 12 साताको अंशकालिक परिचय, तथा एउटा 10-साताको पूर्णकालिक एडभान्स कार्यक्रम भएको अनलाइन सिकाइ कार्यक्रम मार्फत युवाहरूको प्रविधि एवं कोडिङ्ग सीपहरू विकसित गर्‍यो। उनीहरूले रोजगारिता र रोजगार तयारी निर्माण गर्ने उद्देश्यले एउटा व्यापक अतिरिक्त सहायता पनि समावेश गरे।
- जीवन-वृत्तान्त (CV) कसरी तयार गर्ने, रोजगारको खोजी प्रभावी ढंगले कसरी गर्ने साथै अन्तर्वार्ता सीपलाई कसरी सपार्ने भन्ने विषयमाथि साप्ताहिक Zoom वर्कशपहरू मार्फत यो कार्यक्रम सञ्चालित गरियो। सामेल गरिएका विशिष्ट तत्वहरू:
 - पोर्टफोलियो वर्कशप। एउटा राम्रो पोर्टफोलियो (अर्थात्, सृजनात्मक र प्राविधिक दुवै) के हुन्छ, पोर्टफोलियो होस्ट र शेयर गर्ने तरिका र स्थानहरू, नियोक्ता र तिनका सहयोगीहरूले के हेर्न चाहन्छन् भनी पत्ता लगाउने एउटा सत्र।
 - आत्म-विश्वास कोडिङ्ग सत्रहरू। यी कि त 1:1 को आधारमा वा समूह फर्मेटमा प्रदान गरिएका थिए, तथा अन्तर्वार्ता कसरी दिने, कुशलता, तथा आफैमा आत्म-विश्वास निर्माण गर्ने तरिका र प्रविधिहरू जस्ता विषयहरू सामेल थिए।
 - करियर फोकस। यसमा CV लेख्ने, रोजगार आवेदनहरू, अन्तर्वार्ता सीपहरू विकसित गर्ने, तथा पोर्टफोलियो र प्रस्तुतिकरण परामर्श, विशिष्ट योजनाहरूबारे प्रश्नहरूको उत्तर दिनका लागि सहायता, तथा विविध किसिमका रोजगार अवसरहरू तथा करियर मार्गहरूको प्रदर्शन गरिनु सामेल थिए।
 - स्थानीय परिषदबाट एक सहकर्मीका साथ 1:1 CV र आवेदन सहायता।

- उद्योग सत्र। एउटा टीममा काम गर्नु कस्तो हुन्छ, एक कोडरको रूपमा काम गर्नु कस्तो हुन्छ, अन्य मानिसहरूका लागि र सँग कोडिङ्ग कार्य गर्नकालागि सीप र दृष्टिकोणहरूबारे यसले पत्ता लगायो।
- सार्वजनिक भाषण र प्रस्तुतिहरू। विषयवस्तु कसरी तयार गर्ने, कसरी प्रस्तुत गर्ने तथा सहासका साथ कसरी मुकाबिला गर्ने।
- खुला सत्रहरू युवाहरूले अनुरोध गरेबमोजिम (उदाहरणार्थ, कोडिङ्ग, रोजगार तत्परता, रोजगारका लागि तयारी तथा रोजगारको खोजीमा मद्दत) युवाहरूले संघर्ष गर्न परिरहेका विषय ओगटिएका थिए।
- सृजनात्मक कोडिङ्ग। सृजनात्मक उद्योग र कलामा संलग्न असाधारण परियोजनाहरूलाई मध्येनजर राख्दै यसले कोडिङ्गका विभिन्न प्रकारका प्रयोगहरू प्रदर्शित गर्‍यो।
- करियर दिनहरू यहाँ युवाहरूद्वारा सोधिएका विशिष्ट प्रश्नहरूको जवाफ दिइयो र समूहको रूपमा छलफल गरियो।
- सहभागीहरूबाट प्रतिक्रिया अनुकूल थियो।

“म कार्यक्रममा HTML, CSS र JavaScript सिक्न मात्रै गएको थिएँ र त्यतिका लागि मात्रै। मैले समग्र पाठ्यक्रमबाट निकै धेरै प्राप्त गरें जस्तो लाग्छ, किनभने मैले ती बुनियादी चिजहरू मात्रै होइन, विभिन्न पक्षहरूबारे सिक्न पाएँ। मैले एउटा राम्रो CV कसरी बनाउने भन्ने सिकें। मैले कसरी रोजगार-खोजी गर्ने भन्ने सिकें, कसरी... र आफ्नै बारेमा अलिकति बढी जानें। अबदेखि मैले वास्तवमा घरबाट काम गर्न मन पराउँछु भन्ने जानें र यो यस्तो कुरो हो जसको बारेमा मैले पहिले विचार गरेको थिइन। त, समग्रतामा, मैले अपेक्षा गरेभन्दा धेरै सिकें, त मैले यस पाठ्यक्रमबाट सुरुमा अनुमान लगाएभन्दा निकै धेरै प्राप्त गरें” (मशरूम, पाठ्यक्रम सहभागी)

“मलाई लाग्छ मैले पाएको मुख्य चिज हो – आत्मविश्वास किनभने अहिले म वास्तवमा जुन काममा छु, त्यसको लागि अन्तर्वार्ता पास गर्ने र अन्य सबै कुरा त परैजाओस् आवेदन गर्ने आत्मविश्वास सम्म पनि मभित्र हुने थिएन, यदि मैले त्यो पाठ्यक्रममा भाग नलिएको भए” (नोफी, पाठ्यक्रम सहभागी)

“यो पाठ्यक्रममा भाग लिने अवसर पाएका लागि म साँच्चै आभारी छु किनकि यसले मलाई मैले अपेक्षा गरेभन्दा धेरै चाँडो अप्रेन्टिसशिप पदमा काम पाउनमा मद्दत गरेको छ” (पाठ्यक्रम सहभागी)

के राम्रोसँग भयो

- युवाहरूले उल्लेखनीय नयाँ STEM सीपहरू हासिल गरे र रोजगार बजारका लागि राम्रोसँग तयार भएको महसुस पनि गरे (हेर्नुहोस्: प्रभाव)।

“यस कार्यक्रमभन्दा पहिले, मेरो खासै केही दिशा थिएन। म प्रविधिमा जान चाहन्थेँ तर आवश्यक पाइलोहरू पत्ता लगाउन गाह्रो थियो; मलाई पक्का थिएन कि मैले के गर्न सक्छु। यस कार्यक्रमले त्यसमा परिवर्तन गर्‍यो: परामर्शदाताहरूले मलाई मेरो लक्ष्यमा कसरी पुग्ने भनी पत्ता लगाउनमा मद्दत गरे तथा मलाई त्यहाँ पुग्नका लागि जरुरी सीप प्रदान गरे। अब मलाई आफैमाथि, मेरो कोडिङ्ग सीपहरू र सक्षमतामाथि बढी विश्वास छ” (मशरूम, पाठ्यक्रम सहभागी)

अब उसो विकसित र सपारिएको के हुनसक्छ

- विभिन्न उद्योगहरूका यस्ता मानिसहरूलाई भेट्ने अवसरहरू प्रदान गर्नुहोस् जसले आफ्नो काममा कोडिङको प्रयोग गर्दछन्।

“अतिथि वक्ताहरू वा उद्योगहरूबाट कोही, जहाँ हामी काम गर्न चाहन्थ्यौं, उनीहरू यसमा कसरी आए अनि उनीहरू सिकाइको प्रयोग गर्न कसरी सफल भए भनी देख्यौं” (क्यालम)

सिकाइका प्रमुख बुँदाहरू 6b: विस्तार गर्दै

के र किन?

पूँजी, सीपहरू र मार्गहरूको प्रगति निर्माणले युवाहरूको विकास, विकल्प र परिणामहरूलाई फाइदा पुऱ्याउँछन्।

कसरी?

प्राक्सिसलाई त्यतिबेला विस्तारित गर्न सकिन्छ जब पूँजी निर्माण वैयक्तिक, एकल सत्रबाट थप गाँसिएका सत्रहरूमा सर्दछ, दीर्घकालिक प्रावधान जसले युवाहरूको प्रगतिलाई अनेकौं तरिकाले सहयोग गर्न सक्दछ। Makerspace हरूले यस्ता प्रश्नहरूमाथि पुनर्विचार गर्न उपयोगी पाउन सक्दछन् जस्तै: युवा व्यक्तिको प्रगति र परिणामहरूको दृष्टिले हामी तथा युवाहरूले 'सफलता' के हो भनी ठान्छौं? कसरी हामीले यसलाई सहयोग गर्न र पक्रन सक्छौं?

प्रमुख विचारणीय प्रश्नहरू:

- हामीले प्रदान गरेको सहयोगलाई एकलको विपरित विस्तारित, दीर्घकालिक प्रावधान मार्फत कुन सीमासम्म विस्तारित गरियो?
- हामीले कसरी सहयोग गछौं तथा प्रभावलाई पक्रन्छौं?

**मूल्याङ्कन
गर्नुहोस्**

मूल्याङ्कन गर्नुहोस्

यस खण्डले सबै युवाहरू निम्ति समानुपातिक संस्कृति र अनुभवको दिशामा उनीहरूको प्रगतिको मापन र पुनर्विचार गर्नमा makerspace हरूलाई सहायता गर्नका लागि डिजाइन गरिएको नयाँ सर्वेक्षणको विकासबारे छलफल गर्दछ।

मूल्याङ्कन मूल्यवान छ, तर कहिल्यै निष्पक्ष अभ्यास र प्रक्रिया हुँदैन। मूल्याङ्कनले कसरी शक्ति र प्रतिनिधित्वका सम्बन्धलाई संलग्न गर्दछ, तसर्थ अन्याय तथा अत्याचारका प्रकारहरूसँग जोडिएका छन् भनी ध्यानकार्षण गरिएको छ। उदाहरणका लागि, प्रायः मूल्याङ्कनका 'विषय' हुने व्यक्तिहरू र समुदायहरू प्रायः कस्ता प्रश्नहरू सोधिनु पर्दछ र सफलतालाई कसरी परिभाषित तथा मापन गर्न सकिन्छ भनी निर्णय गर्नेहरू हुँदैनन्। परिणामस्वरूप, मूल्याङ्कनले असमानुपातिक प्रणाली र सम्बन्धहरू कायम राख्नमा भूमिका खेल्न सक्दछ र व्यक्तिहरू र समुदायहरूलाई नाकारात्मक तवरमा प्रस्तुत गर्दछ, उदाहरणार्थ, 'कमजोरी'को रूपमा।

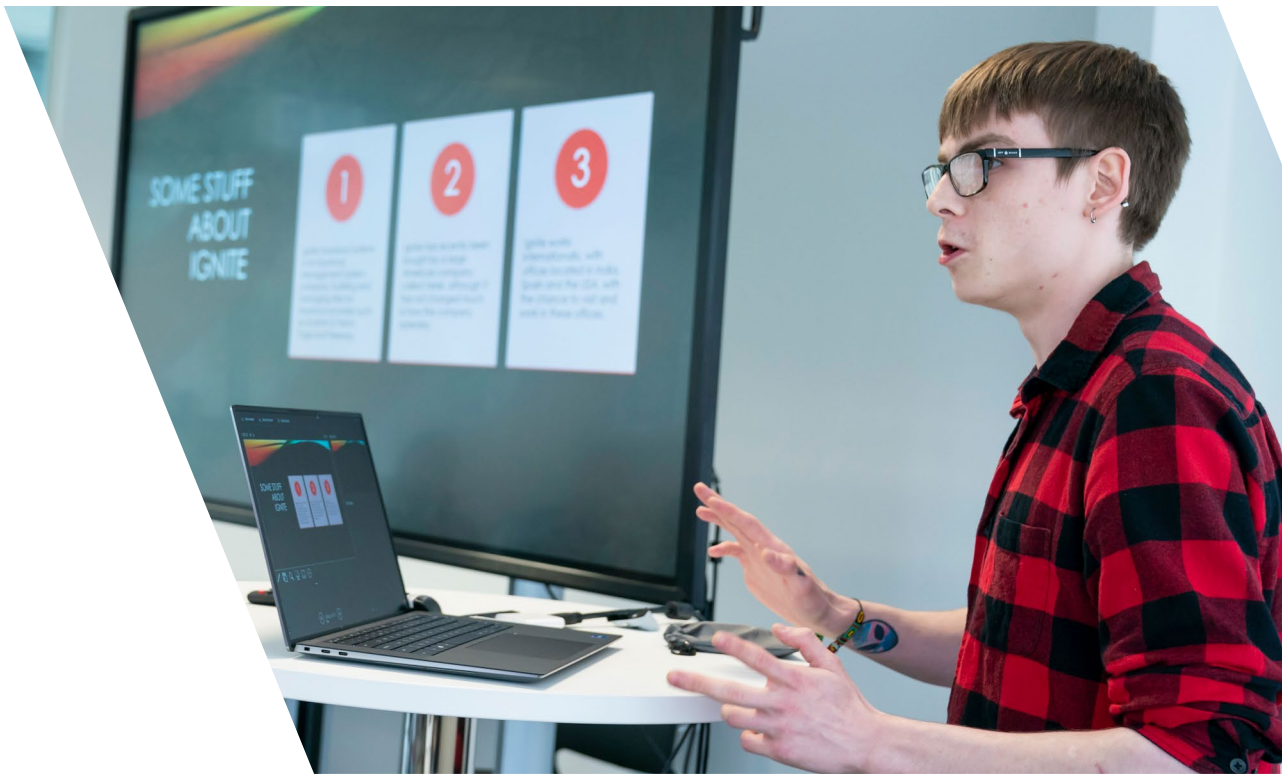
समतामूलक मूल्याङ्कन दृष्टिकोणहरूको डिजाइन र कार्यान्वयन समता र सामाजिक न्यायका मूल्यहरूसित मेल खानेगर्न गरिन्छन्। ऐतिहासिक, सामाजिक-राजनीतिक तथा सांस्कृतिक सन्दर्भहरूको बेवास्ता गर्नुको साटो, तिनीहरूले यस्ता सन्दर्भहरूद्वारा व्यक्तिहरू र समुदायहरूले भोगेका अनुभवमा खेलिने केन्द्रीय भूमिकालाई स्वीकार गर्दछन्, मूल्याङ्कनका यस्ता 'विषयहरू'को आवाज र अनुभवहरूलाई केन्द्रमा ल्याउने र बढाउने प्रयास गर्दछन्।

समतामूलक मूल्याङ्कनले अल्पसंख्यकीकृत समुदायहरूले भोगेका अनुभवहरू र आवाजहरूलाई विशेषाधिकार दिन्छ र परिणामहरूको मूल्याङ्कन कसरी गरिनु पर्दछ अनि कसरी तिनलाई पक्रिनु पर्दछ भनी निर्धारण गर्नमा ती व्यक्तिहरूलाई संलग्न गर्दछ⁵। यसले कठोरता तथा वैधताका परिभाषाहरूको प्रयोग गर्दछ जसले विविध दृष्टिकोण र ज्ञानमीमांसा, तथा अनुभवको अव्यवस्थालाई स्वीकार र सम्मान गर्दछ⁶। मूल्याङ्कनलाई यस प्रकारले विकसित र कार्यान्वित गरिँदा, यसले समतामूलक परिणामलाई सघाउँछ, अत्याचारको प्रणालीलाई चुनौति दिन्छ र सामाजिक न्यायलाई सम्बर्धित गर्दछ।

⁵ Garibay, C., & Teasdale, R. M. (2019) अनौपचारिक STEM शिक्षामा समता र मूल्याङ्कन। A. C. Fu, A. Kannan, र R. J. Shavelson (सम्पादकहरू), अनौपचारिक विज्ञान, प्रविधि, इन्जिनियरिङ्ग, र अंकगणित शिक्षामा मूल्याङ्कनमा। मूल्याङ्कनका लागि नयाँ निर्देशनहरू (खण्ड 161, पृष्ठ 87-106): विले पिरिओडिकल्स एन्ड द अमेरिकन इन्भ्यालुएशन एशोसिएसन।

“Making Spaces परियोजनामा काम गरेर हामीले हाम्रो कार्यलाई बढी उद्देश्यपूर्ण तरिकाले साभा गर्न सक्षम भएका छौं, जसले हामीलाई अन्य स्रोतहरूबाट थप फन्ड प्राप्त गर्न सक्ने बनाएको छ। यसले हामीलाई हाम्रो [युवाहरूको निर्माण] परियोजनालाई गतिविधि कार्यक्रममा परिणत गर्नका लागि सहयोग गर्न सक्षम भएको छ। हामी हाम्रो प्र्याक्टिस विकसित गर्न सक्षम भएबाट कार्यक्रमलाई यस किसिमले विकसित गर्न हामी सक्षम भएका छौं जो क्षमता पहिला हामीसँग नहुन सक्दथ्यो”

(Makerspace प्र्याक्टिशनर)।

⁶ Bang, M., & Vossoughi, S. (2016) सहभागिता डिजाइन शोध तथा शैक्षणिक न्याय: सामाजिक परिवर्तन निर्माणभित्र सिकाइ र सम्बन्धहरूको अध्ययन। अनुभूति तथा निर्देशन, 34(3), 173-193. doi:10.1080/07370008.2016.1181879. समतामूलक मूल्याङ्कन पहल, (2021) मूल्याङ्कन प्याराडाइममा परिवर्तन: समतामूलक मूल्याङ्कन ढाँचा। सान राफेल, क्यालिफोर्निया।

केस अध्ययन 7:

Makerspace हरूका लागि समता-केन्द्रित सर्वेक्षणको विकास गर्नु

Making Spaces परियोजना टोलीले एउटा सर्वेक्षण टूल बनाउन प्रयास गर्ने निर्णय गर्‍यो जसले makerspace प्र्याक्टिशनरहरूलाई थप समतामूलक व्यवहार तथा समावेशी सांगठनिक संस्कृतिहरूको दिशामा उनीहरूको पेसागत पुनर्विचार तथा प्रगतिलाई सहयोग गर्ने डेटा उपलब्ध गराउनमा मद्दत गर्न सकोस्। यस क्षेत्रमा बढी व्यापक रूपले समतामूलक व्यवहारको पुनर्विचार तथा विकासलाई सहयोगमा मद्दत गर्नका लागि यस्तो टूलको सम्भावनामा पनि हाम्रो चासो थियो।

टीमले के गर्‍यो

- टीमले साभेदार makerspace हरूले पहिलेदेखि नै प्रयोग गरिरहेका लगायत समता र सामाजिक एकतासित सम्बन्धित विषय, शीर्षक तथा अनुभवहरूलाई ओगट्ने विद्यमान विविध मूल्याङ्कन टूलहरूको समीक्षा गर्दै सुरु गरे। यस समीक्षाले उनीहरूलाई विद्यमान टूलहरूभित्र र माभ सम्बन्ध र फाटोका सम्भावित बुँदाहरूको पहिचान गर्नमा मद्दत गर्‍यो र टीमलाई makerspaces तथा त्यसअगि मूल्याङ्कनका गुणात्मक तथा मात्रात्मक दृष्टिकोणहरू दुवैबाट सिक्नमा सक्षम बनायो।
- यस अध्ययनको आधारमा टीमले एउटा मस्यौदा सर्वेक्षण विकसित गर्‍यो जसले निम्न कुराहरूलाई समावेश गरियोस् भनी चाहन्थ्यो:
 - Makerspace मा युवाहरूका आफ्ना अनुभवहरूबारे दृष्टिकोण तथा ती कुन सीमासम्म समावेशी, स्वागतनीय, सुरक्षित थिए भनी उनीहरूले महसुस गरे; उनीहरूलाई कसरी सहयोग गरियो र उनीहरूका पहिचानहरूको सम्मान गरियो; उनीहरूलाई मूल्यवान ज्ञान, सीप, अनुभव र सम्बन्धता निर्माणका लागि कुन सीमासम्म मद्दत गरियो भन्ने विषयहरू सामेल गरियोस्।
 - उनीहरूको Makerspace अनुभवहरूले कुन सीमासम्म उनीहरूका क्षमता र प्रगतिलाई सहयोग गरे तथा विविध सम्भावित समतामूलक परिणामहरूसित सम्बन्धित थिए भनी महसुस गरे।

- किशोर युवाहरूसँग व्यापक शेयरिङ्ग र इनपुटका लागि प्रारम्भिक प्रारूप विकसित गर्नका लागि विस्तारमा परामर्श गरियो। शब्दावली स्पष्ट होस् र सर्वेक्षण प्रश्नहरूमा समता-सम्बन्धी उनीहरूका लक्ष्यहरूको प्रतिनिधित्व होस् भनी साभेदार makerspace हरूका प्र्याक्टिशनरहरूसँग अनेकौँ मस्यौदाहरू साभ्भा गरियो।
- 11 वर्षदेखि 18 वर्ष उमेरका आठजना युवाहरूसित अनलाइन छलफल सत्र आयोजित गरियो जो संज्ञानात्मक परीक्षणभन्दा अगाडि थियो, भनाइको अर्थ, सर्वेक्षणलाई थप गहिराइ दिन उनीहरूद्वारा प्रश्नहरूको बुझाइको खोजी गर्नु थियो। उदाहरणको लागि, युवाहरूले थप व्यापक प्रतिक्रिया विकल्पहरूको सिफारिस गरे जसमा 'लागू हुँदैन' र 'जवाफ दिन चाहन्न' सामेल थिए, साथै सङ्केतकारी विकल्पहरू (जस्तै, 'म यहाँ सुरक्षित महसुस गर्दछु'), जसबाट उनीहरूले महसुस गरेअनुसार उनीहरूका लागि महत्त्वपूर्ण makerspace अनुभवहरूका पक्षहरू परिलक्षित हुनेछन्।
- त्यसपछि सर्वेक्षणको परिमार्जित प्रारूप लिखित प्रतिक्रिया दिन रोजेका थप 12 युवाहरूसँग परामर्शको विषय बनेको थियो। उनीहरूलाई विशेषगरी प्रतिक्रिया विकल्पहरूको सम्बोधन गर्नुका साथै स्पष्टता, दोहो-याइ तथा सर्वेक्षणले उनीहरूको अनुभवलाई समेटेको छ वा छैन भनी सोधिएको थियो। यस प्रतिक्रियाले शब्दहरूमा थप परिमार्जन गर्नुका साथै केही प्रश्न हटाइए भने केही अन्य थपिएका थिए। अन्ततः छःजना युवाहरूले सर्वेक्षण पूरा गरिने समय र स्पष्टता जाँचका लागि अन्तिम 'प्री-पाइलट' चरणको जाँचमा भाग लिए।
- त्यसपछि सर्वेक्षणलाई समुदाय Makerspace का 24 युवाहरू, डिजिटल Makerspace का 24 तथा प्राकृतिक इतिहास संग्रहालय, एउटा पुस्तकलय makerspace, स्कूलपछिका कार्यक्रमहरू तथा एउटा कला दीर्घाबाट लिइएका थप 66 युवाहरूलाई लिएर सर्वेक्षण सुरु गरिएको थियो।
- पाइलटबाट प्राप्त प्रारम्भिक परिणामहरू आशाजक थिए र त्यसबाट सङ्केत पाइएअनुसार makerspace हरूमा समतामूलक व्यवहारको विकासलाई सहयोग गर्न यो सर्वेक्षण एउटा उपयोगी टूल हुन सक्ने सम्भावना छ। युवाहरूको प्रतिक्रियाहरूले पहिलेको प्रतिक्रियाको पुष्टि गर्दछ जसमा सङ्केत पाइएअनुसार यी जिनिस्हरू उनीहरूका अनुभवहरूमाथि मात्रै लागू हुँदैनन् र बोधगम्य छन्, अपितु यिनले उनीहरूका अनुभव र दृष्टिकोणहरूलाई पनि समेट्दछ छ। विशेषगरी, सर्वेक्षणले प्र्याक्टिशनरहरूलाई युवाहरूद्वारा कुन सीमासम्म उनीहरूका स्पेसहरू, गतिविधि र संस्कृतिलाई समावेशी, हेरचाहपूर्ण, सुरक्षित र स्वागतनीय अनुभव गर्दछन्, उनीहरूका पहिचानलाई सम्मान र पोषण गरिने, तथा उनीहरूका क्षमता र प्रगतिलाई समर्थन गर्ने वातावरणको रूपमा हेर्दछन् भन्ने डेटा प्रदान गर्न सक्दछ। सर्वेक्षणमा सहभागीहरूले makerspace हरूलाई कुन सीमासम्म उनीहरूका समुदायलाई तथा उनीहरूका लागि महत्त्वपूर्ण रहेका कुराहरूसित गाँसिने स्थलको रूपमा हेर्दछन् भन्ने विषयमा अन्तर्दृष्टि पनि प्रदान गरिएको छ।
- प्र्याक्टिशनरहरूबाट प्राप्त प्रतिक्रियाले रेखांकित गरेअनुसार यो मानकीकृत दृष्टिकोण विभिन्न स्पेसहरू र कार्यक्रमहरूमा मात्रै लागू नभएर यो कार्यका लागि क्षेत्रहरूको पहिचान गर्नमा मद्दतगार हुनुका साथै समयका साथै प्रगतिको निगरानी गर्न पनि उपयोगी हुनेछ।

के राम्रोसँग भयो

- सर्वेक्षणले युवाहरूद्वारा उनीहरूका आ-आफ्ना makerspace हरूले समावेशी र सहयोगात्मक अनुभवहरू सृजना गरिरहेका छन् तथा प्र्याक्टिशनरहरूद्वारा उपयोगी ढङ्गले सामान्यतया ध्यान केन्द्रित गर्न सक्ने क्षेत्रहरूको पहिचान गरेका छन् भनी महसुस गरिएका विशिष्ट क्षेत्रहरूलाई रेखांकित गर्न मद्दत गरेको छ।
- प्र्याक्टिशनरहरूले के पनि महसुस गरे भने सर्वेक्षणका प्रतिक्रियाहरूले उनीहरूका स्पेसहरू र कार्यक्रमहरूको थप विकासका लागि उनीहरूको पुनर्विचारणीय व्यवहार र योजनालाई सहयोग गर्नेछन्।
- विविध कार्यक्रमहरू र स्पेसहरूमा युवाहरू तथा प्र्याक्टिशनरहरूसँग साभेदारीमा कार्य गरिनुले विभिन्न स्पेसहरू, कार्यक्रमहरू तथा अन्तर्राष्ट्रिय सन्दर्भहरूमा लागू हुने र कार्य गर्ने देखिएको सर्वेक्षण निर्माण गर्नमा मद्दत गरेको छ।
- सर्वेक्षणका अनलाइन र पेपर प्रतिहरू दुवै उपलब्ध गराइएको कुरोको सहभागीहरूद्वारा स्वागत गरिएको छ।

अब उसो विकसित र सपारिएको के हुनसक्छ

- यसको वर्तमान स्वरूपमा, सर्वेक्षण निकै लामो छ र यसमा कटौति गरेर यसलाई बढी प्रबन्धनीय रूपमा छोट्याइनु पर्नेछ जसले व्यापक स्पेसहरू र कार्यक्रमहरूमा काम गर्नेछ। थप सांख्यिकीय विश्लेषणहरूले कुन जिनिसहरूलाई निकाल्न सकिन्छ भन्ने बारेमा जानकारीयुक्त निर्णयहरूमा मद्दत गर्न सक्नेछन्।
- आगामी पाइलोमा, प्र्याक्टिशनरहरूसँग डेटाबारे उनीहरूका व्याख्याहरूभित्रको अन्तर्दृष्टी सङ्कलन गर्न र प्रतिक्रियामा उनीहरूले के गर्ने छन् भन्ने विषयमा गहनताका साथ प्रतिक्रियाहरूमाथि छलफल संलग्न हुनेछ। यस प्रक्रियाले उनीहरूलाई सबैभन्दा लाभकारी हुन सक्ने सहयोगको पहिचान गर्न मद्दत गर्न पनि सक्नेछ।
- भावी कार्यमा सर्वेक्षण प्रशासन र परिणामहरूको व्याख्यामा मद्दत गर्ने टूलहरू विकसित गर्नु लगायत सर्वेक्षणको सह-डिजाइनलाई विस्तारित गर्नु जरुरी छ। आफ्नो प्र्याक्टिसको एक विशेष पक्ष सुधारका लागि ध्यान केन्द्रित गर्न चाहने प्र्याक्टिशनरहरूलाई सहयोग गर्न निम्ति सर्वेक्षणलाई थप मोड्युलर बनाउनमाथि विचार पुऱ्याइनु पर्दछ।

प्रभाव

प्रभाव

परियोजनाको अन्त्यतिर, हामी तीन makerspace हरूका प्र्याक्टिशनहरूसँग परियोजनाको दुई वर्षे कार्यकालको दौरान Making Spaces सित उनीहरूको कार्यमाथि पुनर्विचार गर्न भन्यौं। हामीले समता र समावेशिताका विचारहरूको जानकारीयुक्त कार्यक्रमहरूमा भाग लिएका युवाहरूबाट पनि डेटा सङ्कलन गर्नुं। तल सारांश दिइएअनुसार, परियोजनामा सहभागिता गरेका प्र्याक्टिशनरहरू तथा युवाहरूले अनेकौं फाइदा र सकारात्मक परिणामहरूको रिपोर्ट दिएका थिए।

Making Spaces परियोजनामा भाग लिएर प्र्याक्तिशनरहरूले के पाएका थिए?

“Making Spaces परियोजनाले हामीलाई हाम्रो क्षमतामाथि विश्वास गर्ने, जोखिम उठाउने, र हाम्रा कार्यक्रमहरूलाई बढी कडाइका साथ जाँच्ने स्पेस प्रदान गर्‍यो” (Makerspace प्र्याक्तिशनर)

प्र्याक्तिशनरहरूबाट सङ्कलित डेटाको हाम्रो विश्लेषणले तीन प्रमुख परिणामहरू देखाएका छन्, जसलाई यहाँ मुनि प्र्याक्तिशनरहरूका उद्धरण सहित रेखांकन र वर्णन गरिएका छन्।

प्र्याक्तिशनर प्रभाव 1: बढी समावेशी तथा सहभागितापूर्ण प्र्याक्टिस

समावेशी र सहभागितापूर्ण प्र्याक्टिस, जस्तै विविध पृष्ठभूमिका व्यक्तिहरूका साथ सह-डिजाइन गर्नु परियोजनाको प्रमुख केन्द्र बिन्दु थियो, तथा समतामूलक कार्य गराइको तरिकाका लागि महत्त्वपूर्ण थियो।

“Making Spaces को परिणामस्वरूप हामीले फन्डिङ गर्न र रणनीति बनाउनका लागि हाम्रा सबै अप्लिकेशनहरूमा युवाहरूसँग सह-डिजाइनलाई आत्मसात गर्‍यौं। यो दृष्टिकोण मूलभूत रूपमा भिन्न थियो” (Makerspace प्र्याक्तिशनर)

“हामी लामो समयदेखि जागरुक थियौं कि हामी वञ्चित पृष्ठभूमिका युवाहरूलाई बढी समावेश गर्न चाहन्थ्यौं। यस क्षेत्रमा विशेषज्ञ तथा सिपालु व्यक्तिहरूका साथ परियोजना सञ्चालन गर्नाले हामीलाई सर्वोत्तम व्यवहारको ज्ञान र अनुभव प्राप्त भयो” (Makerspace प्र्याक्तिशनर)

प्र्याक्तिशनर प्रभाव 2: नयाँ ज्ञान र बुझाइ

प्र्याक्तिशनरहरूले युवाहरूसँग बढी समतामूलक तरिकाले कसरी काम गर्ने हो भन्ने बारेमा उनीहरूको बुझाइमा वृद्धि गरे।

“Making Spaces ले हामीलाई ईँटा र सिमेन्टले बनेका स्थलहरूबाट बाहिर निस्किरहँदा अनलाइन कसरी कार्य सञ्चालन गर्ने हो भन्ने बारेमा सोचन सिकायो। एउटा अनलाइन समुदाय कसरी निर्माण गर्ने र कायम राख्ने भन्ने विषयमा यो अत्यन्तै मूल्यवान रहेको छ” (Makerspace प्र्याक्तिशनर)

“Making Spaces टीमका शोधकर्ताहरूसँग हाम्रो साभेदारिताले हामीलाई हामीले काम गरिरहेको नयाँ दर्शकहरूभित्रको मूल्यवान अन्तर्दृष्टि प्रदान गर्‍यो, र हामीले आफै उत्पादन गर्न सक्ने समय र विशेषज्ञता नभएको ज्ञान र जानकारीमा पहुँचको अनुमति दियो” (Makerspace प्र्याक्तिशनर)

प्राक्टिसनर प्रभाव 3: नवाचार प्र्याक्टिस

हाम्रा साभेदार makerspace हरू बढी समतामूलक व्यवहारको दिशामा उनीहरूको यात्राको विभिन्न पडावमा रहेका भएता पनि उनीहरू सबै व्यवहारका नयाँ प्रारूपहरू खोज्न तथा विकसित गर्न सफल भएका थिए।

“एक संगठनको रूपमा हामीलाई यस परियोजनामा काम गर्न मन प्यो। युवाहरूमा [हाम्रो makerspace कार्यक्रम] को संस्कृतिको प्रभावले हामीलाई हामीले सञ्चालन गरिरहेको कार्यबारे बढी रचनात्मक र उद्देश्यपूर्ण ढंगले सोचका लागि स्पेस, भाषा, टूलस र समय दियो” (Makerspace प्र्याक्टिसनर)

“प्राक्टिसनरको रूपमा, यस परियोजनामा संलग्न सबैजनालाई उनीहरूका आफ्नै प्र्याक्टिस विकसित गर्न तथा हामीले युवाहरूलाई makerspace हरूमा कसरी र किन संलग्न गर्ने भन्ने बारेमा गहिराइले सोच अगाडि सारियो (Makerspace प्र्याक्टिसनर)

“हामी[makerspace] कार्यक्रमलाई यसप्रकारले विकसित गर्न सक्षम भयौं जसको क्षमता पहिले हामीमा थिएन, यसबाट हामीले थप फन्डिङ हासिल गर्न सक्यौं” (Makerspace प्र्याक्टिसनर)

युवाहरूले makerspace कार्यक्रममा सहभागिता गरेर के हासिल गरेका थिए?

समानता र समावेशिताका विचारहरूयुक्त कार्यक्रमहरूमा भाग लिएका, विशेषगरि जून देखि अक्टोबर 2021 को बिचमा कम्तीमा एक महिना लामो अनलाइन वा आमुन्ने-सामुन्नेका कार्यक्रमहरूमा भाग लिएका युवाहरूबाट डेटा सङ्कलन गरिएको थियो। हाम्रा विश्लेषकहरूले खुलासा गरेअनुसार makerspace कार्यक्रममा सहभागिताको परिणामस्वरूप आफू दस प्रमुख क्षेत्रमा लाभान्वित भएको विश्वास गर्ने युवाहरू।

10. सुधेको मानसिक स्वास्थ्य

22%

22% ले उनीहरूको मानसिक स्वास्थ्यमा सुधार भएको छ र/वा कार्यक्रमहरूद्वारा सहयोग भएको बताएका छन्। उदाहरणार्थ "तिनीहरूले मेरो मानसिक स्वास्थ्यका लागि अद्भूत काम गरे।"

7. अन्यायहरूलाई चुनौति दिनका लागि STEM को प्रयोगको अनुभव

63%

63% युवाहरूले सामाजिक तथा पर्यावरणीय अन्यायहरूलाई चुनौति दिनका लागि STEM को प्रयोगबाट लाभान्वित भएको बताए। उदाहरणार्थ "मैले CnC मेशिन, 3D प्रिन्टर र कम्प्युटर जस्ता प्रविधिको प्रयोग गरेर खाँचोमा परेका मानिसहरूका लागि उत्पादनहरू डिजाइन गर्नका लागि वर्कशपको सृजना गरें। म बेघर च्यारिटीसँग काम गर्नु चाहन्छु र उनीहरूले मद्दत गर्ने मानिसहरूका लागि के हामीले केही चिज डिजाइन गर्न सक्छौं भनी सोध्न चाहन्छु।"

9. रोजगारका लागि तयार

45%

45% युवाहरूले सहभागिताको परिणामस्वरूप रोजगारको लागि बढी तयार भएको महसुस गरे। उदाहरणार्थ "मेरी परामर्शदाताले मलाई उनको छत्रछायामा लिनुभयो र मसँग भएका सीपहरूमाथि मलाई विश्वास गर्न लगाउनुभयो। उनले मलाई मेरो CV र आवेदनपत्रहरूलाई बढी राम्रो बनाउन सिकाइन् र मलाई धेरै आत्म-विश्वासले भरिन्।"

6. समुदायको अनुभूति

69%

69% ले कार्यक्रममा सहभागिताले गर्दा उनीहरूले प्राप्त गरेको समुदायको अनुभूतिलाई महत्त्व दिएका छन्। उदाहरणार्थ "यो पाठ्यक्रमभन्दा पनि एउटा समुदाय हो जहाँ तपाईंलाई खुला छोडिन्छ, जो मलाई साँच्चै मन परेको थियो।"

8. समावेशी STEM पहिचानहरू र प्रतिनिधित्वहरूसित परिचय

62%

62% युवाहरूले विविध STEM पहिचानहरूलाई महत्त्व दिने कार्यक्रमहरूमा सामेल भएर उनीहरू लाभान्वित भएका (र बढी समाविष्ट भएको महसुस गरेका) बताएका छन्। उदाहरणार्थ "पहिले, मेरो खासै कुनै दिशा थिएन। म प्रविधिमा जान चाहन्थे तर मैले गर्न सक्छु जस्तो लाग्दैनथ्यो। यस कार्यक्रमले त्यसलाई बदलियो - परामर्शदाताहरूले मलाई त्यहाँ पुग्ने सीपहरू प्रदान गरेर मेरो लक्ष्यमा पुग्न मद्दत गरे। अहिले मलाई आफूमाथि र मेरा सक्षमताहरूमाथि बढी विश्वास छ।"

85%

4. नयाँ STEM भविष्यहरू

85% ले सहभागिताको कारण नयाँ STEM करियर सम्भावनाहरू र अवसरहरू खोलिएको बताएका छन्। उदाहरणार्थ “मेरो करियर मेरो बाँकी जीवनभर [café मा काम गर्दै] बित्ने स्थितिबाट QA टेस्टर वा डेटा साइन्टिस्ट मध्ये जो मैले रोज्नेछु त्यही बन्नेछु।”

1. बढेको व्यक्तिगत क्षमता

94% युवाहरूले महसुस गरेअनुसार कार्यक्रमहरूले उनीहरूको सिकाइ, निर्माण अनि जीवनमा विकल्प रोज्ने, आवाज, स्वामित्व, र दिशाको प्रयोग गर्ने क्षमतालाई सहयोग गरे। उदाहरणार्थ “यदि तपाईं आफ्नो तरिकाले काम गर्न चाहनुहुन्छ भने तपाईंको लागि सहजताका साथ काम गर्ने केही हुनु पर्दछ, उनीहरूले त्यसलाई स्वीकार गर्नेछन् र तपाईंलाई सहयोग गर्नेछन्।”

94%

88%

3. आत्मविश्वास

88% ले सहभागितापछि व्यक्तिगत आत्मविश्वासमा वृद्धि भएको बताएका छन्। उदाहरणार्थ “मैले यो पाठ्यक्रममा भाग नलिएको भए अन्तर्वार्ता पास गर्नु त परै जाओस्, कामको लागि आवेदन गर्ने समेत आत्मविश्वास मभित्र हुने थिएन।”

75%

5. मान्यता र महत्त्व दिइएको महसुस गर्नु

75% युवाहरूले उनीहरूको कार्यक्रममा स्टाफ तथा साथीहरूद्वारा मान्यता र महत्त्व दिइएको कुराको प्रशंसा गरेका छन्। उदाहरणार्थ “टीमले मसँग एक व्यक्ति सरह व्यवहार गर्‍यो, मेरा चिन्ता र समस्याहरूलाई सुन्यो, र मलाई मद्दत गर्ने प्रयास गर्‍यो।”

2. STEM सीपहरू र ज्ञान

88% युवाहरूले भाग लिएको परिणामस्वरूप उनीहरूले नयाँ STEM सीपहरू र ज्ञान हासिल गरेको बताए। उदाहरणार्थ “मैले 3D डिजाइनबारे सिकें, कार्यक्रमहरू सिक्दैछु र चिजहरू निर्माण गर्दैछु।”

88%

“युवाहरूले आफैलाई समान शोधकर्ता भएको र उनीहरूमाथि शोध भइरहेको होइन बरु UCL सित उनीहरूले प्रोजेक्ट गर्दैछन् भन्ने महसुस गरे। उनीहरूका विचारहरूलाई महत्त्व दिइएको, तथा उनीहरूको कुरा सुनिएको उनीहरूले महसुस गरे”

(Makerspace प्र्याक्तिशर)।

सामुदायिक प्रभाव

संलग्न व्यक्तिगत युवाहरू र प्र्याक्टिशनरहरूका लागि परिणामहरूका साथै, makerspace कार्यक्रमहरूले उनीहरूका समुदायहरूमाथि पनि सकारात्मक प्रभाव पारेको थियो। Makerspace हरूमा समतामूलक व्यवहारहरूले व्यापक समुदायहरूलाई पुन्याउन सक्ने फाइदाहरूका दुइटा उदाहरण मुनि दिइएका छन्।

- एकजना युवा सह-शोधकर्ताले एउटा उदाहरण दिँदै उनले सिकेको सीपको उपयोग गरेर एउटा कार्यक्रम योजना बनाउन र सञ्चालन गर्न मद्दत गरिरहेको बताए:

“हामीले गरेको छलफलहरू साँच्चै महत्त्वपूर्ण थिए र मैले यसको उपयोग कन्फ्रेंस प्यानल शैलीको कार्यक्रममा गरेको छु जो मैले सञ्चालन गरिरहेको छु, र हामीले छलफल गरेका सबैथोक जस्तै एक सुरक्षित र समावेशी स्पेस निर्माण गर्ने मेरो दिमागमा छ। यो कार्यक्रम LGBTQ+ संगीतज्ञहरू र संगीत उद्योगमा काम गरिरहेका मानिसहरूका लागि हो, हामीले यस उद्योगलाई कसरी बढी समावेशी बनाउन सक्छौं र विचित्र परिदृश्य सामेल गर्न सक्छौं भन्ने बारेमा हो... हामीले टिकेटिङ्ग पृष्ठमा लिंगमुक्त शौचालयहरू उपलब्ध छन् भनी स्पष्ट गरेका छौं” (क्यालम)

- एकजना प्र्याक्टिशनरले एउटा परियोजनाको बारेमा बताए जसको उद्देश्य makerspace नजिक स्थानीय इलाकामा सृजनात्मकता ल्याउने र इलाकामा सुधार गर्न स्थानीय निवासीहरूसँग काम गर्ने रहेको छ। परियोजनाको एक भाग एक प्रतिष्ठित चिजको निर्माण गर्नु थियो जसले सामुदायिक केन्द्रबाट बाहिर गएर स्थानीय इलाकालाई गौरवान्वित गरोस् र इलाकालाई मानचित्रमा स्थान मिलोस्, “यसलाई जानु पर्ने एक आकर्षक स्थल बनाउने, किनभने बाँकी सहरले सधैं यसलाई एक किसिमले बेवास्ता गर्दै आएका छन्”:

“त, हामीले स्थानीय मानिसहरूको समूहसित उनीहरूले बनाउन चाहेको वस्तुको ब्यौरा तयार गर्नु र त्यसपछि त्यसको डिजाइन बनाउने काम गर्नु। [उनीहरूले] हलिवुडका अक्षरहरू सरह ‘[स्थानीय इलाकाको नामको]’ ठूलो चिह्न बनाउने निर्णय गरे। ती शब्दहरू भिन्न तहमा थिए; सबै भिन्न रङहरूमा र अगिल्लो तहमा यो रिफ्लेक्टिभ पेन्ट गरिएको थियो। अन्धारो भएपछि यसमा तपाईंले आफ्नो फोनले लाइट फ्याँक्न सक्नुहुन्छ वा हेर्न सक्नुहुन्छ वा केही गर्न सक्नुहुन्छ। समग्र सह-डिजाइन प्रक्रियाको साँच्चै नै अनुगमन गरियो, ब्यौरा बनाउनुदेखि लिएर मानिसहरूलाई के चाहिँछ भन्ने बारे कुराकानी गर्नु, सबैका विचारहरूलाई सामेल गर्नु लगायत माइन्ड-म्यापिङ्गसम्म – हामीले हरेक पाइलोमा मानिसहरूसँग मिलेर काम गर्नु, त्यसको निर्माणसम्म” (सामुदायिक Makerspace प्र्याक्टिशनर)

सिफारिसहरू

सिफारिसहरू

हितधारकहरूका लागि सामान्य सिफारिसहरू

बढी समतामूलक, समावेशी र बढ्दो STEM सहभागितालाई सहयोग गर्न इच्छुक **कोषदाताहरूले** उनीहरू कसरी गर्न सक्छन् भनी विचार गर्न सक्छन्:

- उनीहरूद्वारा कोष प्रदान गरिने गतिविधि र कार्यक्रमहरूमा यस प्रतिवेदनमा रेखांकित **छ: विचारहरूद्वारा सूचित हुनु पर्ने** सुनिश्चित गर्नुहोस्।
- युवाहरूसँग काम गर्ने Makerspace स्टाफ तथा स्वयंसेवकहरू माफ **समालोचनात्मक पेसावाल सोचको संस्कृतिलाई समर्थन दिने**, ताकि प्र्याक्टिशनरहरूलाई यसो गर्न पर्याप्त समय, संसाधन र उपकरणहरू (जस्तै - Making Spaces परियोजना प्रमुख सोचु पर्ने प्रश्नहरू) प्राप्त होस्।

Makerspace प्र्याक्टिशनरहरू इच्छुक हुन सक्दछन्:

- आफू एकलै वा सहकर्मीहरूसँग मूल प्रतिवेदनमा सारांशित प्रमुख सोचु पर्ने प्रश्नहरू तथा विचारहरूको प्रयोग गर्दै **समालोचनात्मक सोचाइमा संलग्न हुनुहोस्।**
- प्रतिवेदनमा सूचीबद्ध **केही व्यापक संसाधनहरूको खोजी गर्नुहोस्।**
- विचारहरू साभा गर्न तथा व्यवहारको एक व्यापक समुदाय विकास गर्नका लागि अन्य Makerspace हरूसँग सम्पर्क **गाँस्नुहोस्।**
- एउटा **युवा सल्लाहकार बोर्ड** गठन गर्ने विचार गर्नुहोस् ताकि युवाहरू पुनर्विचार गर्न र योजना बनाउनमा साभेदार बन्न सक्नु।

Makerspaces लाई बढी समतामूलक र समावेशी बनाउन इच्छुक **युवाहरूको** जान्ने चाहना हुन् सक्दछ:

- युवाहरूले आफ्ना makerspaces मा कसरी उत्कृष्ट ढङ्गले समतामूलक सहभागिता, संलग्नता, आवाज, तथा क्षमतालाई सहयोग गर्न सक्दछन् भन्ने बारेमा **साथीहरू** र **प्र्याक्टिशनरहरू** सँग **छलफल सुरु गर्न** संवादका बुँदाहरूको रूपमा यस परियोजनामा युवाहरूबाट प्राप्त अनुभवहरू तथा केस अध्ययनहरूको प्रयोग गर्नुहोस्।

प्राक्विशनरहरूका लागि विचारणीय प्रमुख प्रश्नहरू

विचार	किन?	विचारणीय प्रमुख प्रश्नहरू समतामूलक व्यवहारको सुरुआत गर्नु
1: सामाजिक न्याय मानसिकता र संस्कृति विकसित गर्नु	तपाईंको व्यवहारको समतामूलक सम्भाव्यतालाई प्राक्विशनरहरू र लीडरहरूद्वारा अपनाइने मानसिकता र मान्यताहरूद्वारा आकार मिल्ने छ।	सबै स्टाफले समता तथा सामाजिक न्यायका मुद्दाहरूबारे साभा, गहन समभेदारी विकसित गर्नु भनी हामी कसरी सुनिश्चित गर्न सक्छौं? महत्त्वपूर्ण पेसावाल पुनर्विचारको सम्मान र व्यवहार गर्ने एउटा सांगठनिक संस्कृतिको सिर्जना कसरी गर्नेछौं र कायम राख्न गइरहेका छौं?
2: सुरक्षित, स्वागतनीय, समावेशी स्पेसहरू सृजना गर्नुहोस्।	युवाहरूले सफल संलग्नता र परिणामहरूका लागि सुरक्षित, स्वागतनीय र समावेश गरिएको महसुस गर्नु जरुरी छ।	हामीले समयका साथै कसरी अर्थपूर्ण सम्बन्धता विकास र प्रवर्धन गरिरहेका छौं? हाम्रो सेटिङ्गमा विभिन्न युवाहरूलाई के चिजले सुरक्षित, स्वागतनीय र समावेश गरिएको महसुस हुन सक्दछ भनी कसरी पत्ता लगाउने र समाधान गर्ने?
3: युवाहरूसँग सहभागितापूर्ण तरिकाले काम गर्नुहोस्।	सहभागितापूर्ण दृष्टिकोणहरूले असमान शक्ति सम्बन्धलाई चुनौति दिन, युवाहरूको क्षमतालाई सहयोग गर्न तथा समावेशी सांगठनिक संस्कृतिहरूको सम्बर्धनमा मद्दत गर्दछन्।	सहभागितापूर्ण दृष्टिकोणहरू कसरी विकसित गर्ने भन्ने बारे सिक्नका लागि हामीले कोसँग साभेदारिता गर्न सक्छौं? शक्ति संरचना प्रति हामी कसरी संवेदनशील हुन सक्छौं तथा विशेषाधिकारप्राप्त स्टाफ र सहभागीहरूले एजेण्डा तय नगरुन् र कथानकमाथि नियन्त्रण नगरुन् भनी कसरी सुनिश्चित गर्न सक्छौं।
4: पालनपोषण शिक्षण तथा सम्बन्धता।	युवाहरूको कल्याण, संलग्नता र परिणामहरूलाई सहायता गर्न हेरचाहपूर्ण दृष्टिकोणहरू महत्त्वपूर्ण हुन्छन्।	हाम्रो सेटिङ्गमा विशेष युवाहरूको लागि साँच्चै हेरचाह गर्नका लागि हामीले के जान्नु र गर्नु आवश्यक छ? हाम्रो सेटिङ्गमा हेरचाहपूर्ण सम्बन्धताहरू कस्ता देखिन्छन्? हामी त्यसलाई थप कसरी विस्तारित गर्न सक्दछौं?
5: युवाहरूको क्षमता र सामाजिक कार्यलाई निर्माण मार्फत सहयोग गर्नुहोस्।	सामाजिक कार्य निर्माणले युवाहरूका क्षमता, परिणामहरू र प्रभावलाई सहयोग गर्न सक्दछ।	निर्माण सत्रहरूमा सामाजिक कार्य विषयहरूलाई समन्वित गर्न युवाहरूसँग हामीले परामर्शको प्रयोग कसरी गर्न सक्छौं/गर्ने हो? सामाजिक निर्माण युवाहरूका इच्छा र उनीहरूले चासो राख्ने मामिलाहरू बमोजिम कसरी बनाउने?
6: पूँजी, सीप र प्रगतिको निर्माण गर्नुहोस्।	पूँजी, सीपहरू र मार्गहरूको प्रगति निर्माणले युवाहरूको विकास, विकल्प र परिणामहरूलाई फाइदा पुऱ्याउँछन्।	युवाहरूले उनीहरूका जीवन र प्रगतिका लागि कुन व्यापक रूप चाहन्छन्/जरुरी छ भन्ने बारेमा हामीले कसरी सोध्ने वा कार्य गर्ने? हामी र/वा युवाहरूले प्रगति तथा परिणामहरूको दृष्टिले कुन चिजलाई 'सफलता' मान्दछन्?

यस तालिकाले समतामूलक, समावेशी व्यवहार विकसित गर्नका लागि विचारहरूको सारांश दिँदछ। यसले तीन साभेदार makerspaceहरूबाट अतर्दृष्टि प्राप्त गर्दछ। अन्तिम कोलममा प्र्याक्टिसनरहरूलाई उनीहरूका स्पेसमा समतामूलक व्यवहार विकसित र आत्मसात गर्नमा मद्दत गर्ने थप उपयोगी संसाधनहरूका लिङ्कहरू पनि सामेल छन्।

 समतामूलक व्यवहारको विस्तार गर्नु	उपयोगी संसाधनहरू / लिङ्कहरू
<p>हाम्रो संगठनका सबै क्षेत्र र स्तरहरूमा एउटा समावेशी सांगठनिक संस्कृति आत्मसात गरिएको छ, अंगीकार गरिएको छ र यसलाई निरन्तरता दिइएको छ भनी हामीले कसरी सुनिश्चित गर्न र जान्न सक्छौं?</p>	<p>पुनर्विचार र छलफललाई निर्देशित गर्न YESTEM समता कम्पासको प्रयोग गर्नुहोस्¹ अपांग युवाहरूसित समावेशी व्यवहारका लागि सक्रिय प्रभावका संसाधनहरू चेक गर्नुहोस्²</p>
<p>के हरेक व्यक्तिमा उनीहरूको व्यवहारमा समावेशी हुने पर्याप्त समय, संसाधन र वचनबद्धता छ?</p>	<p>MakerED बाट समता केन्द्रित गतिविधिहरू र दृष्टिकोणहरूका लागि विचारहरू खोज्नुहोस्³ प्र्याक्टिसनरहरूका संगठनहरूमा समताको संस्कृति आत्मसात गर्नका लागि उनीहरूलाई सहयोग गर्ने विविध संसाधनहरूको खोजी गर्नुहोस्⁴</p>
<p>युवाहरूले सुरक्षित, स्वागतनीय, सामेल नगरिएको महसुस गर्ने घटनाहरूलाई हामीले कसरी पहिचान, निगरानी र सम्बोधन गर्न सक्छौं?</p>	<p>भर्चुअल सिकाइमा मानवीयकरणको दृष्टिकोण बारे पत्ता लगाउनुहोस्⁵ सुरक्षित, स्वागतनीय र समावेशी स्थलको सृजनाबारे पुस्तकालयहरूबाट सिक्नुहोस्⁶</p>
<p>के कुनै विशेष क्षेत्र छ जो थप विकासमा मद्दतका लागि 'डीप डाइभ' बाट लाभान्वित हुन सक्दछ?</p>	<p>एक किफायती आवासीय परिसरमा स्थित हुने यस makerspace बाट प्रेरित हुनुहोस्⁷</p>
<p>हाम्रो संगठनमा सह-डिजाइन र सह-उत्पादन कुन सीमासम्म आत्मसात गरिएको छ?</p>	<p>एउटा समतामूलक युवा बोर्डको गठन कसरी गर्ने भनी सिक्नुहोस्¹ साइन्स म्युजियम मिनेसोटा बाट सहभागितापूर्ण युवा-नेतृत्वकारी दृष्टिकोणहरूको प्रयोग निम्ति प्रेरणा हासिल गर्नुहोस्⁸</p>
<p>युवाहरू र स्थानीय समुदायहरूको प्रशासनमा अर्थपूर्ण भूमिका कुन सीमासम्म छ?</p>	<p>युवाहरूसँग अधिकार साभा गर्ने बारे र सहभागितापूर्ण दृष्टिकोणसित आबद्ध प्रविधिहरू बारे थप पत्ता लगाउनुहोस्⁵</p>
<p>हाम्रा सबै प्रावधानहरूभरि हेरचाहका विभिन्न रूपहरूलाई कुन सीमासम्म आत्मसात गरिएको थियो?</p>	<p>कसरी शिक्षण दृष्टिकोणहरूले हेरचाहको संकेत दिन सक्दछन् भनी पुनर्विचार गर्नुहोस्⁵</p>
<p>हाम्रा हेरचाहका दृष्टिकोण कुन सीमासम्म प्रतिक्रियात्मक वा सक्रियात्मक थिए?</p>	<p>साइन्स सेन्टरहरूमा युवाहरूका कार्यक्रमहरूलाई हेरचाह र सहयोगितापूर्ण सम्बन्धताले कसरी मजबुत बनाउन सक्दछ भनी विचार गर्नुहोस्⁹</p>
<p>हामीले कसरी युवाहरूको आवाजलाई बढाउन सक्छौं र उनीहरूको सामाजिक कार्य निर्माणलाई सेटिङ्ग र कार्यक्रमभन्दा बाहिर बढी व्यापक पार्न प्लेटफर्म उपलब्ध गराउन सक्छौं/गछौं?</p>	<p>साइन्स म्युजियम अफ मिनेसोटामा युवाहरूद्वारा निर्मित STEM न्याय टूलकिट हेर्नुहोस्⁸ नैतिकतापूर्ण अनुभूति-निर्माणलाई सहयोग गर्ने प्र्याक्टिसहरूको पत्ता लगाउनुहोस्⁵</p>
<p>हामीले कसरी युवाहरूलाई उनीहरूका निर्माणलाई उनीहरूको प्रभाव र/वा नेतृत्वको विकासका लागि स्प्रेड्गबोर्ड सरह प्रयोग गर्न सहायता गर्न सक्छौं?</p>	<p>सामाजिक न्यायका लागि DIVAS ले युवाहरूलाई उनीहरूका समुदायहरूमा परिवर्तन गर्न सहयोग गर्दछ भन्ने बारेमा सिक्नुहोस्¹⁰</p>
<p>हामीले प्रदान गरेको सहयोगलाई एकलको विपरित विस्तारित, दीर्घकालिक प्रावधान मार्फत कुन सीमासम्म विस्तारित गरियो?</p>	<p>सीपहरू निर्माणलाई सहयोग गर्नका लागि अन्तर्क्रियामा शारीरिक भाषाको प्रयोगमाथि विचार गर्नुहोस्⁵</p>
<p>हामीले कसरी सहयोग गछौं तथा प्रभावलाई पक्रन्छौं?</p>	<p>'करियर भन्दा' कार्यक्रमहरूले NYSci र म्युजियम अफ साइन्स एन्ड इन्डस्ट्री जस्ता ठाउँहरूमा युवाहरूका STEM सीपहरू र प्रगतिलाई कसरी सहयोग गर्दछ भनी पत्ता लगाउनुहोस्⁹</p>

थप विवरणहरू

उपयोगी परियोजनाहरू तथा संसाधनहरू

- 1 अन्तर्राष्ट्रिय **YESTEM (युवा समता + STEM)** परियोजनाले अनौपचारिक STEM सिकाइमा समतासम्बन्धी मामिलाहरूको समाधान गर्दछ। उनीहरूको **वेबसाइटमा** समता कम्पास, पेसावाल विकास अवसरहरू, एउटा समतामूलक युवा बोर्डको गठन गर्नका लागि सिफारिसहरू तथा सह-डिजाइनिङ्ग र शक्ति साभाकरण जस्ता समतामूलक व्यवहारका लागि मार्गदर्शनलगायत makerspace हरूमा लागू हुने कैयौँ उपयोगी संसाधनहरू छन्।
- 2 **सक्रिय प्रभाव यु.के.को ग्लोसेस्टरशायर** स्थित एक परियोजना हो। उनीहरूसँग अपांग युवाहरूका साथ समावेशी व्यवहारमा मार्गदर्शनमा सहयोग निम्ति एउटा **संसाधनहरूको बैंक छ**, तथा सामुदायिक संगठनहरूमा समावेशी व्यवहारहरू विकसित गर्नका लागि पेसावाल विकास वर्कशपहरू पनि प्रदान गर्दछ। हेर्नुहोस्: <https://www.activeimpact.org.uk/support-and-guidance-for-inclusion/>
- 3 **मेकर एजुकेशन इनिशिएटिभ (MakerED)** युएसए-को क्यालिफोर्नियामा स्थित छ। उनीहरूले निर्माणलाई सिकाइ वातावरणमा एकीकरण गर्न चाहनेहरूका लागि तालिम र संसाधनहरू प्रदान गर्नमाथि ध्यान केन्द्रित गर्दछन्। उनीहरूको **वेबसाइटमा** समता-केन्द्रित गतिविधिहरू, दृष्टिकोणहरू, शिक्षण तथा अन्य विचारहरूको भण्डार छ।
- 4 **डाइभर्सि फ्रेमवर्क (diversci.eu)** को विकास विविधता, समता र समावेशीकरणको सहयोगकारी संस्कृतिको दिशामा अगाडि बढ्नका लागि विज्ञान केन्द्रहरू तथा अन्य विज्ञान संलग्नता संगठनहरूलाई सहयोग पुऱ्याउन Equity@Ecsite group (अब Diversci भनिने) द्वारा गरिएको हो। **वेबसाइट** मा एउटा संगठनभित्र सबै स्तरमा प्र्याक्टिसनरहरूलाई सहायता गर्नका लागि संसाधनहरू र सिफारिसहरू सामेल छन् तथा प्र्याक्टिसको एउटा सम्बद्ध समुदायका लागि लिङ्कहरू प्रदान गर्दछ।
- 5 **द ब्ल्यु डान्डेलियन पेडागोजिकल जाइन्स** ले क्लासरूम भित्र र त्यसभन्दा बाहिर सामाजिक रूपले न्यायपूर्ण शिक्षण व्यवहारलाई सहायता गर्ने खुला रूपमा उपलब्ध संसाधनहरू सृजना गर्नका लागि सहकारी शोध र कलाको मिश्रण गर्दछ। शिक्षादाताहरूद्वारा र निम्ति डिजाइन गरिएको जाइन्समा makerspace व्यवहारसित सम्बन्धित अन्तर्दृष्टिहरू र विचारहरू छन् जसमा सामेल छन्:
 - भर्चुअल सिकाइका लागि मानवीयकरण दृष्टिकोणहरू (सुरक्षित र समावेशी स्पेसहरू अनलाइन सृजना गर्ने)
 - इन्टरजेनेरेसनल शिक्षण र सिकाइ (सहभागितापूर्ण दृष्टिकोणहरूसित गाँसिएका प्रविधिहरू)
 - शिक्षणका पक्षहरू जस्तै भाषाको प्रयोग तथा शिक्षार्थीहरूलाई भावनात्मक तथा संज्ञानात्मक सहायता गर्नाले कसरी हेरचाहको सङ्केत दिन्छ ('पढाऊ, खेल, कोड')
 - वातावरणको निर्माण गर्नमा शारीरिक भाषाको प्रयोग तथा सीपहरू निर्माणमा यसले पार्ने प्रभाव
 - 'नैतिक विवेक-निर्माण र विस्तृत STEAM सिकाइ'लाई कसरी सहायता गर्ने

स्थलहरू र कार्यक्रमहरूलाई प्रेरित गर्ने

- 6 Makerspaces हरू जहाँ स्थित छन् तिनीहरूले को स्वागतनीय छ भन्ने बारे शक्तिशाली सन्देश पठाउन सक्दछन्। पुस्तकालयहरूलाई प्रायः सुरक्षित, स्वागतनीय र समावेशी स्थलहरूको रूपमा हेरिन्छ। द आइडिया वेबसाइट तथा यस सरकारी पृष्ठमा यु.के.का makerspaces आयोजित गर्ने पुस्तकालयहरूका सूचीहरू छन्।
- 7 एउटा नयाँ परियोजनाले युएसए-को उत्तरपूर्वमा स्थित एउटा किफायती आवासीय परिसरमा स्थित एउटा साँच्चै पहुँचयोग्य, बहु-पिँढी तथा समुदाय-आधारित makerspace विकसित गर्दैछ।
- 8 यसो गर्नका लागि मिनेसोटाको साइन्स म्युजियममा किट्टी एन्डरसन युथ साइस सेन्टर (KAYSC) को सहभागितापूर्ण, युवा-नेतृत्वकारी दृष्टिकोणहरू मार्फत युवाहरूको सशक्तिकरण गर्ने अभियान छ। KAYSC ले युवा क्षमतालाई सहायता गर्न तथा युवाहरूलाई उनीहरूद्वारा चासो राखिने मामिलाहरूबारे परियोजनाहरू सृजना गर्न प्रोत्साहित गर्नमाथि बलियो जोड पनि दिँदछ। यस्तो गतिविधिको एउटा उदाहरण उनीहरूको STEM जस्टिस टूलकिट हो।
- 9 'करियर भन्साड' कार्यक्रमहरू, जसमा समुदायका युवाहरूलाई विज्ञान केन्द्रहरू र सङ्ग्रहालयहरूमा गतिविधि गर्न, सीपहरू निर्माण गर्न र STEM मा र यस मार्फत युवाहरूको प्रगतिलाई सहायता गर्न तालिम प्रदान गरिन्छ। न्युयोर्कको क्वीन्समा NYS*ci* साइन्स करियर ल्याडर र म्युजियम अफ साइन्स एन्ड इन्डस्ट्रीको साइन्स अफ माइनर्स एन्ड अचिभर्स कार्यक्रम (शिकागोमा) यस्ता दुईटा कार्यक्रमहरू हुन्। यी कार्यक्रमहरूको मूल्याङ्कनले उनीहरूद्वारा सीपहरू र प्रगतिलाई सहायता गर्ने तरिकाको पहिचान मात्रै गरेको छैन, अपितु हेरचाह र सहयोगपूर्ण सम्बन्धता उनीहरूको सफलताको चाबी हो।
- 10 फरवर्ड एउटा सामाजिक न्याय makerspace हो जसको सह-सृजना ब्रुकलीन, न्युयोर्कमा स्थानीय समुदायसँग गरिएको हो र सामाजिक न्यायका लागि DIVAS द्वारा सञ्चालित छ, जसको ध्यान युवा र वयस्कहरूलाई उनीहरूका समुदायहरूमा परिवर्तन ल्याउन सहायता गर्नु माथि छ।

शब्दावली

यस शब्दावलीले यस प्रतिवेदनमा प्रयुक्त शब्दहरूलाई Making Spaces परियोजनामा बुझिएको र प्रासङ्गिक रहेको रूपमा परिभाषित गरेको छ। तपाईंले थप परिभाषाहरू सामाजिक परिवर्तनलाई सहायता गर्ने उद्देश्य रहेको हाम्रो अनलाइन शब्दावलीमा पाउन सक्नुहुन्छ: <https://m4kingspaces.org/glossary/>

Makerspace: एउटा अनौपचारिक बहुउद्देश्यीय साइट हो जसको डिजाइन उपकरणहरूका साथ वा बिना नै सहयोगितापूर्ण व्यावहारिक सिकाइ र सृजनशील उत्पादनको लागि गरिएको छ। यी नवोन्मेषी सिकाइ स्पेसहरूले प्राविधिक, निजी, सामुदायिक तथा सामाजिक लक्ष्यहरूको सम्बोधन निम्ति सामग्री, सीप तथा विचारहरू साझा गर्ने अवसर प्रदान गर्दछन्।

STEM: साइन्स, टेक्नोलोजी, इन्जिनियरिङ्ग र मेथमेटिक्स-को संक्षिप्त रूप।

अल्पसंख्यकीकृत: यस्ता मानिसहरू, संस्कृतिहरू र समुदायहरू जो बहिष्कृत छन्, वञ्चित छन् र प्रभुत्वशाली तथा विशेषाधिकारप्राप्त हुनेहरूद्वारा सीमान्तमा धकेलिएका छन्। यस शब्दले जानिबुझिकन यस्ता पदहरू र अवस्थाहरू सृजना गर्नमा प्रभुत्वशाली/विशेषाधिकार प्राप्त हुनेहरूको भूमिका तर्फ ध्यानाकर्षित गर्दछ।

क्षमता: युवा व्यक्तिको उनीहरूको आफ्नो सिकाइ र जीवनमा कार्य गर्ने क्षमता, जसले उनीहरूको निर्माणमा उनीहरूद्वारा अनुभव गरिने स्वामित्वको भावना र 'आवाज' को सीमासम्मलाई पनि जोड्दछ।

पूँजी: यसले सांस्कृतिक, सामाजिक, आर्थिक, र सांकेतिक स्वरूपमा समेत संसाधनहरू, ज्ञान, अनुभवहरू, व्यवहारहरू, तथा सम्बन्धहरूका विविध रूपहरूलाई इङ्गित गर्दछ।

प्रभुत्वकारी: समाजमा सबैभन्दा धेरै शक्ति, विशेषाधिकार तथा नियन्त्रण राख्ने व्यक्तिहरू, संगठनहरू र समुदायहरू।

प्राक्विशर: यस्तो व्यक्ति जसले makerspace भित्र काम गर्दछ (वेतन लिएर वा एक स्वयंसेवकको रूपमा) तथा संगठनभित्र सहभागीहरूलाई सहयोग गर्नमा सक्रिय रूपले संलग्न हुन्छ। उदाहरणार्थ, एक प्राक्विशरले makerspace कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्दछ, सहभागीहरूलाई उनीहरूको निर्माण कार्यमा मद्दत गर्न सक्दछ र/वा उनीहरूआध्यात्मिक सन्दर्भमा काम गर्न सक्दछन्।

महत्त्वपूर्ण नागरिकता: सामाजिक मुद्दाहरूको समझदारी जसले युवाहरूलाई जानकारीयुक्त विकल्पहरू रोज्न सक्षम बनाउँदछ। सामाजिक कार्यबमोजिम समुदायमा सकारात्मक परिवर्तनहरू गर्नका लागि गरिने कार्यभन्दा एक पाइलो मुनि।

महत्त्वपूर्ण (पेसावाल) विचारणीय व्यवहार: समता तथा सामाजिक न्यायलाई सहायता गर्नका लागि पेसावाल व्यवहारप्रति दृष्टिकोणहरू जसमा व्यक्तिको आफ्नै यो त यस्तै हुन्छ भन्ने व्यक्तिगत तथा सामाजिक धारणा र व्यवहारहरूलाई प्रश्न गर्नुसित सम्बद्ध छ र शक्ति, विशेषाधिकार तथा अत्याचारसित सम्बन्धित छ।

मार्गहरू: युवाहरूको अगाडिको जीवनको सुरुआत स्थललाई, अल्पावधिक (अर्थात, तत्काल अर्का पाइलाहरू र अनुभवहरू) देखि लिएर दीर्घकालिक जीवन लक्ष्यहरू र परिणामहरूलाई इङ्गित गर्दछ।

शिक्षण: शिक्षण तथा सिकाइका व्यवहारहरू। उदाहरणार्थ, हेरचाहपूर्ण शिक्षण ती हुन् जसले युवाहरूलाई उनीहरूको कल्याण, प्रगति तथा सकारात्मक परिणामहरू प्रदान गर्न भावनात्मक, सांस्कृतिक तथा आध्यात्मिक रूपले सहायता गर्दछ।

श्वेत विशेषाधिकार: मानिसहरूको सेतो वर्णका कारणले मात्रै उनीहरूलाई दिइएका प्रतिवादरहित तथा अनार्जित फाइदा, अधिकार, लाभ अनि विकल्पहरू। सामान्यतया श्वेत मानिसहरूले यस्ता विशेषाधिकारको प्रयोग त्यसबारे अवगत नभइकन गर्दछन्।

समता: आवश्यकताबमोजिम स्रोतहरूको भिन्न प्रावधान, हरेकले उनीहरूलाई सफल हुनका लागि जे चाहिन्छ त्यो प्राप्त होस् भनी सुनिश्चित गर्नु “खेलको मैदानलाई समतल पारेर” हरेकलाई सामाजिक न्यायको नजिक लैजाने सक्रिय प्रक्रियाको भाग। यस दृष्टिकोणले समुदायहरूलाई आवश्यकताको हिसाबले भिन्न रूपमा व्यवहार गर्दछ, उदाहरणार्थ समाजद्वारा अल्पसंख्यकीकृत वा बहिष्कृत भएका कारण बढी आवश्यकता हुनेहरूलाई बढी संसाधनहरू प्रदान गरिनु।

समानता: समुदायहरूसित एकैनासे व्यवहार गर्ने दृष्टिकोण, उदाहरणका लागि, सबैलाई समान संसाधन र अवसरहरू प्रदान गर्नु।

समावेश/समावेशी व्यवहार: यस्ता प्रक्रिया र व्यवहारहरू जसले मानिसहरू जस्ता छन् त्यसलाई महत्त्व र सम्मान दिन चाहन्छ, उनीहरूका आवश्यकताहरू पूरा होउन् भन्ने सुनिश्चित गर्दै उनीहरूसँग गरिमा र हेरचाहपूर्ण व्यवहार गर्दछ, तथा उनीहरू बिनाकुनै हानि वा बाधा सक्रिय र समान रूपले सहभागिता गर्न सक्नु भनी अन्यायपूर्ण प्रणालीहरू, व्यवहारहरू र बाधाहरूलाई हटाउन चाहन्छ।

सामाजिक कार्य: सामाजिक परिवर्तन, खासगरि सामाजिक न्याय वा सामाजिक कल्याणको समर्थनमा गरिने कार्यहरूमा संलग्न हुने युवाहरूको क्षमता।

सामाजिक न्याय/सामाजिक रूपले न्यायोचित: सम्पत्ति, अवसर, विशेषाधिकार, सम्मान तथा परिणामहरूको बाँडफाँडसम्बन्धी शक्ति सम्बन्धलाई रूपान्तरित गर्ने तथा समाजमा अन्यायहरूलाई हटाउने प्रक्रिया र परिणामहरू। यी दृष्टिकोणहरूले अन्यायहरू उत्पादन गर्ने र जारी राख्ने ढाँचा, व्यवहार र सम्बन्धहरूको पहिचान गर्न र चुनौति दिनमाथि ध्यान दिन्छन्।

स्वीकृतिहरू

Making Spaces परियोजनाको चरण 1 लयड्स रजिस्टर फाउन्डेसनबाट प्राप्त कोष तथा तीन makerspaces सँग हाम्रो साभेदारिता मार्फत सम्भव हुन सक्थ्यो जसका प्रयासहरू र योगदान यस परियोजनाका लागि अत्यन्तै मूल्यवान थिए। समग्र टीमलाई हार्दिक धन्यवाद छः

‘समुदाय’ Makerspace

‘डिजिटल’ Makerspace

‘युनिभर्सिटी’ Makerspace

Makerspace सत्रहरू डिजाइन र विकसित गरेका अनि हामीसँग उनीहरूको व्यवहार, अनुभव तथा अन्तर्दृष्टि साभ्ना गरेका सबै प्र्याक्टिशनरहरूलाई धन्यवाद छः

असा	मार्क
क्लारा	माइक
डट	राचेल
फिओना	सारा
ज्याक	साराह

युवा सह-शोधकर्ताहरूसँग काम गर्नु सुखद रह्यो जसले उत्कृष्ट काम गरे तथा समतामूलक व्यवहारको बुझाइमा उल्लेखनीय स्तर देखाए अनि makerspace कार्यक्रमहरू विकसित गर्न वचनबद्धता देखाए। हामीसँग काम गरेका सबै युवाहरूलाई साथै हामीलाई छद्मनाम प्रदान गरेका निम्न व्यक्तिहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छौं:

कालुम	मटिल्डा
कार्लोस् टोरेस	माया
क्लाउड 10	माइक
दवे	मशरूम
एइलीन	नोपफी
प्र्याङ्क	ओस्कर
गैमानिया	फ्रान्के
आइजेक	राल्फ
कारेन	

हाम्रा बाह्य सल्लाहकार बोर्ड सदस्यहरूलाई धन्यवाद जसले हाम्रो कामको जानकारीमा मद्दत गरेः

आना मारिया रामिरेज

आना बर्ड

आइसे ईनान

एडना टान

हीथर किङ्ग

केट ब्रेब्रुक

किम फोआले

नेट्रिस गास्किन्स

शीरीन भोस्सोगी

हाम्रा कोषदाता लयड्स रजिस्टर फाउन्डेसन, र विशेषगरि **टिम स्लिङ्गसबाइ** लाई धन्यवाद।

यस प्रतिवेदनमा प्रयुक्त फोटोग्राफहरूको समन्वय मिलाउनमा मद्दत गर्नुभएका सबैलाई धन्यवाद, विशेषगरि:

अलान हेमर (ahphoto.co.uk)

एट क्रिएटिभ एजेन्सी (eight.org.uk)

राफेला टेक्सेरिया ओसावे

यस प्रतिवेदनको डिजाइन तयार गर्नेहरूः क्याभेनडिश डिजाइन एन्ड एडभर्टाईजिङ्ग (cavendishdesign.co.uk)

यस प्रतिवेदनलाई निम्न प्रकारले उद्धरित गर्न सकिन्छः

आर्चर, एल., डेविट, जे., फ्रीडम्यान, ई., थोमस, के. (2022)। Makerspaces मा युवाहरूसँग समतामूलक व्यवहारको विकास Making Spaces परियोजनाबाट विचार तथा केस अध्ययनहरू लन्डनः युनिभर्सिटी कलेज लन्डन।

m4kingspaces.org/

www.ucl.ac.uk/ioe/departments-and-centres/centres/centre-sociology-education-and-equity/making-spaces

@m4kingspaces

m4kingspaces

Making Spaces परियोजनालाई लयड
रजिस्टर फाउन्डेसनद्वारा कोष प्रदान गरिएको हो।

